

Apologetični govori

katere je

v postu leta 1895. govoril

krščanskim možem

P. Hugolin Sattner

reda sv. Frančiška.

V Ljubljani, 1896.

Tisk Katoliške Tiskarne. — Založil samostan.

Apologetični govori

1895

Govori 1895

Kršćanskim mošam

Z dovoljenjem redovnega predstojništva 24. okt. 1895, št. 610
in knezoškofijstva 22. novemb. 1895, št. 3264.

V Ljubljani 1895

Dr. ...

KAZALO.

Ali je Bog?	1
Človek	9
Nevmrjočnost duše	18
Od kod zlo na zemlji?	27
Jezus Kristus	36
Cerkev	46
Spoved	55
Sveto Rešnje Teló	64
Zakonski mož	74
Marija	83

Ali je Bog?

Čudno vprašanje, kaj ne? 6000 let uže stoji svet in danes se povprašuje človeštvo: *Ali je Bog?* — Toda to vprašanje ni novo; staro je, kakor človeštvo samo. Odkar človek živi, vedno je vpraševal: Od kod je, kdo ga je ustvaril, kdo je njegov gospodar? In kdo odgovarja na ta vprašanja? Na ta vprašanja odgovarja I. vesoljno stvarstvo, II. pamet, III. božje razodenje in splošno prepričanje narodov.

I. Kaj pravi k našemu vprašanju stvarstvo? — Ono dokazuje jasno, da je Bog. Nihče ne more tajiti, da biva svet. Sicer so se našli ljudje, ki so dvomili o sebi, ali bivajo, ali je vse le prazen senj. Vendar take ljudi ne moremo prištevati modrim, to so sanjači. Da bivam, ni mi treba dokazovati; saj se vidim, saj se čutim; in ravno tako vidim in čutim vesoljno stvarstvo. Če pa biva stvarstvo, od kod je? Stvar biva ali iz sebe in za sebe, ali pa ima svoje bitje od drugega bitja; je toraj stvorjena, narejena. Bitje prve vrste imenujejo modroslovci „bitje potrebno“, bitje druge vrste „bitje slučajno“. — Kako mi tedaj stvari dokazujejo bitje božje? Poslušajte!

Stvari, ki je sedaj opazujemo na zemlji, niso bile vedno take, kakršne so dandanes; dá, enkrat celó niso bivate, marveč postale so. Same se niso ustvarile, saj nobena stvar ne more delovati, preden biva. Toraj, če niso večne, niti same iz sebe, gotovo prihajajo od drugega bitja, ki je bivalo pred njimi. One nimajo in ne morejo imeti svojega začetka v sebi, marveč v drugem bitju, ki je tedaj brezpogojno, neodvisno, brez začetka. — Svet je skupina vseh stvari, toraj tudi celi svet nima drugačnih svojstev. nego posamezne stvari. Celi svet toraj išče pogoja svojega bivanja ne v sebi, marveč v drugem brezpogojnem bitju, ki

se razlikuje od ustvarjenih bitij ravno po tem, da je neustvarjeno, neodvisno, ima življenje iz sebe in v sebi. In to bitje mora v resnici bivati, zato ker v resnici biva tudi svet; in to bitje imenujemo Bog.

Materijalisti oporekajo temu dokazu in pravijo: Boga ni, materija ali snov sama je večna. Ali ta trditev je abotna. Ko bi bila snov večna, morala bi imeti tudi druge lastnosti božanstva, morala bi biti n. pr. nespremenljiva. Taka pa ni, marveč spreminja se v enomer. Morala bi biti dalje neodvisna, vsemogoča; ali ravno teh znakov ji manjka popolnoma. — Kar svet stoji, vpraševal se je človek: Kdo sem? čemu sem? odkod sem? Na prva dva vprašanja, kdo sem? čemu sem? ni težko odgovarjati, ali odkod sem? to vprašanje je težavno. Ali sem res le tvor materije, iz katere sem se polagoma izcimil, razvil? — Če je to res, potem ima materija pamet in največo modrost, ker je vse osnovala in razvila tako lepo. Materiji bi bile tedaj pripisati duševne zmožnosti. Mislite si toraj kamen ali les, ki modruje ali razmotriva. Vi se smejite in pravite: Kamen in les še nikdar nista nič mislila. In vendar mora ali biti tako, ali pa biva drugo bitje, zgolj duh, ki se loči od stvarstva; bitje, katero je vse vstvarilo, kar je.

Svet je poln življenja in gibanja. Nепrestano tekajo zvezde po neizmernih nebeških prostorih, metulji se zibljejo v gorkem solnčnem svitu in letajo od cvetke do cvetke. Orel se dviga v zračne višave in se veličastno ziblje na svojih perutih; celó črvič v zemlji se giblje in si pomaga naprej. Vse stvari so polne življenja in gibanja. Od kod to gibanje? Mogoče je le dvoje. Gibanje je ali od Boga, ali pa je svojstvo materije same. Ko bi trdili slednje, vsak profesor fizike bi nam dal dvojko, kajti fizika uči določno, da je materija mrtva. Toraj je gibanje od Boga.

Gibanje to pa ni slučajno, marveč pravilno vrejeno, in sicer se javlja ta red v velikem in malem, v odličnih in najneznatniših stvareh, celó v takih, ki je opazujemo z drobnogledom. Povejte mi, od kod je ta red? Že vem, kaj mi porečete: Ta red prihaja od zakonov, po katerih delujejo natorne moči. Ha, od kod so pa zakoni, kdo jih je dal? Ne morem si misliti zakonov brez zakonodajalca. In ta zakonodajalec mora biti jako moder; da, on mora

biti neskončno moder, ker iz njega izhaja čudovita harmonija in redovnost v vesoljnem stvarstvu.

Gospoda moja! Mi občudujemo duhovite umotvore naših pesnikov, mi hvalimo državnika, ki je državo ne le rešil pogina, marveč jo lepo vredil in jo povzdignil do velicega blagostanja. Kaj pa porečemo premišljujoč redovnost in lepoto, ki diči vesoljno stvarstvo? Ali ne bomo sklepali od stvari na stvarnika samega? Ali bomo morda čudoviti red v vesmiru pripisovali golemu slučaju? — Ne, vsaka stvar ima svoj vzrok. Dan in noč se ne bi menjavala, ko bi zemlja ne bila okrogla in bi se ne sukala krog solnca. Tudi lepota in red v stvarstvu se ne da tolmačiti, če ni Boga, ki vse lepo uravnava v svoji neskončni modrosti. Vzemite uro iz žepa; pogledjte, kako točno gre in kaže čas. Ali je ura sama nastala, ali po slučaju? Ne, naredil jo je urarski mojster. — Pogledjte ondi obširno posestvo. Njive so izvrstno obdelane, travniki skrbno osnaženi, v hlevu lepa živina, gospodarska poslopja dobra. Ali ne porečete, da ima posestvo izvrstnega gospodarja? Ako vam ura kaže mojstra, in posestvo lastnosti gospodarja, menite li, da svet, ki je prava ura v velikem obsegu, je nastal le po slučaju? Prav ima psalmist, rekoč: „Nespametni je dejal v svojem srcu: ni Boga“ (Ps. 13, 1).

Čudno se vidi, da vednost tolikanj taji Boga, mesto da bi vodila k njemu. Velikansk je napredek v raznih vednostih in nobeno stoletje se ne more ponašati s takimi iznajdbami, nego sedanje. Česa naj se učimo od njih, morda tajiti Boga? Ne, ravno nasprotno. Ako moderna veda skrupulozno razkrojuje recimo drevesno peresce: v jeseni nam ga kaže velega in orumenelega, spomladi pa, ko gorko solnce drevesu izvabi novo življenje, razkazuje sveži sok, male luknjice, skozi katere peresce in po njem drevo srka atmosferični zrak; vprašam vas: Kaj dela pri tem veda? Morda taji Boga? Ravno nasprotno. Čembolj se vgljablja v skrivnosti nature, tem jasneje dokazuje božje bitje. — Ako veda meri nebeške prostore in natančno zračuni, kako daleč so zvezde od nas; ako z nezmotljivo točnostjo preračuni, kdaj se prikaže zvezda repatica na nebu, kdaj je solnčni mrak, kaj dela veda? Ali taji Boga? Kaj še; veda priča, da v resnici biva Bog.

Veda nikdar ne miruje, vedno globlje se potaplja v dozday še nerazjasnene natorne prikazni, poučava gorkoto, vir vsega življenja, razkrojuje stvari v njihove prvine, opisuje natančno vsak organ človeškega telesa. Menite-li, da so le-te prikazni gole slučajnosti? Ne, ne, to ne more biti. Kjer je človeška senca, tam je gotovo tudi človek. Ako Arabec iz sledú človeških nog v pesku sodi, da je šel človek mimo, bodemo tudi mi, premotrujoč stvari po njihovih svojstvih zaklicali z glasovitim naravoslovcem Linejem: „Videl sem Boga, ko je šel mimo.“

II. Ali je Bog? — Kaj pravi k temu vprašanju človeški duh? — Človek, kakor je reven in trohljiv, vendar nosi v sebi gotove ideje, po katerih se razvija njegovo spoznavanje, po katerih se ravna njegovo mišljenje. Te ideje nadkriljujejo človeškega duha; so nekaki zakoni, po katerih človek uravnava svoje mišljenje in delovanje. Človek jih ne more tajiti, niti zavreči, da bi ne zatajil ali zavrgel samega sebe. Imamo idejo lepote, ne lepote minljive, zemeljske, marveč večne, vzvišene. Imamo idejo resnice, a ne resnice dvomljive, marveč absolutne. Imamo idejo sreče in blaženosti, a ne blaženosti kratke in minljive, marveč popolne in trajne. Imamo idejo moči, in sicer moči neomejene, ki vse premore. Imamo idejo spoznavanja, spoznavanja popolnega, kateremu nič ne ostane prikrito. Skratka: Imamo idejo neskončnosti. Te ideje pričujejo, da mora resnično bivati najvišja lepota, najpopolnejša resnica, največja moč, da mora bivati neskončno bitje, ki jedino mora utešiti človekovo hrepenenje po sreči. In to bitje je Bog.

Ne dá se dalje tajiti, da ima človek vest, ki mu pové, kaj je dobro, kaj ne; kaj ima storiti, kaj opustiti. Glas vesti se nahaja pri vseh ljudeh, naj bodo še tako priprosti in neizobraženi. Odkod ta glas? Ali prihaja iz človeškega duha? Ko bi bilo to res, potem bi se človek ne podvrgel postavi vesti, on bi bil nad vestjo in ne bi se ji dal voditi. Vendar se čuti dolžnega podvreči se ji in se po njej ravnati, dasi mu je včasih hudo. Mučenci prvih stoletij so imeli voliti le dvoje: ali paganske bogove moliti, ali umreti, toraj zgubiti največjo časno blaginjo — življenje. Vendar so volili smrt, ker jim je tako velevala postava

vesti. Človek je ves nemiren in nezadovoljen, kadar ravna zoper to postavo. Živ dokaz, da ima vest svoj izvor v nekem bitju, ki stoji nad človekom, ki prevladuje človeka. To najvikše bitje je Bog — zgolj svetost in dobrotljivost, toraj tudi princip in merilo nravnosti na zemlji.

III. Velik dokaz, da biva Bog, je tudi splošno prepričanje vesoljnega človeštva. Pred 2000 leti že je pisal zgodovinar Plutarh: „Ako prekoračimo vesoljni svet, našli bomo pač narode brez mest, brez kraljev in postav, brez literature; a naroda brez Boga, brez molitve, brez darú in verskih običajev ni našel še nihče.“ — Slavni rimski govornik Cicero je spisal slovečo knjigo: „De natura deorum.“ V tej knjigi se nahaja nastopni stavek: „Ni ga naroda tako divjega in surovega, da ne bi veroval v Boga, dasi ne spozna njegovega bistva.“ Ta stavek ima mnogo v sebi. Rim je stal takrat na vrhuncu slave; podvrgel si je malone celi takrat znani svet, poznal Evropo, Azijo in Afriko; toda med vsemi narodi ga ni bilo, da bi ne veroval v Boga. Odkar je Cicero spisal ta stavek, preteklo je precej stoletij. Nastopile so nove dobe, odkrili se novi svetovi in novi narodi so stopili na pozorišče zgodovine, vendar noben narod ni bil brez Boga. Krenimo v katerokoli stran zemlje, preiščimo visoke stepe azijske, obiščimo divje indijanske narode v Ameriki, pojdemo tje gori do severnega tečaja ali doli v peščene puščave Afrikske: povsodi, da vsepovsodi, kjer biva in diha človeško bitje, bodi še tako neolikano in neotesano, povsodi se dviga človeško oko navzgor. Vsak um, četudi na najnižji stopinji pojmovanja, goji misli na Boga; vsako srce sluti večnost in vsak jezik naj je še tako boren, ima izraz za Boga. Pač so narodi brez železnic in brzojava, narodi brez stoječe vojske, brez denarja; naroda brez Boga ni.

Seveda je vera v božanstvo pri nekaterih nekulturnih narodih dostikrat kalna in polna nedostojnih predstav; dostikrat se pojavlja le kot srah pred hudobnimi duhovi. Vendar ideja božanstva je tu. To splošno, v vesoljnem človeštvu globoko vkoreninjeno prepričanje, da je Bog, nikakor ni nastalo slučajno, marveč ima temelj v bistvu človeške nature, v človeškem srcu, zatoraj nikakor ne more biti goljufivo, marveč je resnično. Aristotelj namreč pravi:

„Kar vsi ljudje ob vseh časih, kakor gnani od nagona, toraj instinktivno imajo za resnico, to je resnica“.

Vendar pravijo mnogi: „Ni Boga, če pa je, zakaj es ne razodene?“ — Ali je res, da se Bog ne razodeva? — Iz pesmi se pozna pesnik, iz slike akademik, iz palače stavbinski mojster. Istotako spričuje celo stvarstvo, da je Bog. Ta je vzrok, da čeznatorno božje razodenje ne uči šele resnice, da je Bog, marveč ono ima to resnico za umevno samo ob sebi. Toraj berem v 18. psalmu: „Nebesa pripovedujejo božjo slavo in dela njegovih rok oznanuje nebes.“ In v modrostini knjigi: „Nespametni tisti ljudje, v katerih ni spoznanja božjega, ki gledé na dela ne spoznajo, kdo je njihov stvarnik.“ (13, 1). — Molčim danes o 1. Mojzesovih bukvah, v katerih se popisuje, da je Bog s prvima človekoma v raji občeval, kakor oče s svojimi otroci. Molčim o Abrahamu, ki je Boga sprejel v svojo hišo in ga prosil osebno, naj prizanese Sodomi in Gomori. Molčim o Mojzesu, ki je na Sinajski gori govoril z Gospodom, in se opiram le na razloge, ki mi jih podaja stvarstvo, pamet in prepričanje vesoljnega človeštva. Ti razlogi zadostujejo vsakemu človeku, ki je dostopen resnici, je odkritosrčen, moder in resno misleč. Ako mi tedaj pride bogotajec in reče: Dokaži mi, da je Bog, odgovorim mu: Dokaži mi ti, da ga ni. Tega pa nihče ne more dokazati in tudi nihče še ni skušal dokazati. Dvomiti, dvome vzbujati, naše dokaze spodbijati, ki izhajajo iz modroslovja in zdravega pojmovanja, to znajo bogotájci prav dobro. V negaciji so pravi mojstri. Ali dokazati, da ni Boga, ne morejo.

Dandanes se je napovedala vojska resnici sploh. Najhujši boj pa se bije zoper resnico, da je Bog. Moderni modroslovci govoré o večnih resnicah, kakor o zastavicah. Pesništvo se roga Bogu, literatura ga ne proslavlja več, morda še ne imenuje. Zgodovina, ki s tako jasnimi črkami govori o božjih naredbah, o grozних kaznih med narodi, o neizprosni pravičnosti božji, ona zgodovina se dandanes razlaga v brezverskem smislu. Brezverstvo nastopa dan na dan predrzniši. Včeraj je še stalo pred našimi durmi, danes je imamo že v hiši. Včeraj prikrito, danes odkrito. Iz marsikatere šole že se je moral umakniti križ, v nekaterih

bolnišnicah nič več ne olajšuje smrtnih težav. Komaj se še nahaja na krstah revežev. Brezverstvo se ne skriva več, očitno se šopiri na stolicah velikošolskih profesorjev, v zbornicah, pri ljudskih shodih v leposlovnih in političnih časnikih, v knjigah, v gledališču: vsepovsodi se čuje dandanes klic: Ni Boga! Trditev, da ni Boga, je najhujša zmota sedanjega časa. Vendar naj brezverci trdijo, dokler hočejo, da ni Boga, vendar Bog je. Besedo Bog smo pobožno izgovarjali, ko smo sedeli na maternem naročji. Vprašajte pastirčeka na visoki planini, ali veruje v neskončno bitje, on vam bo odgovoril, da ga ne pozna. Vprašajte ga, ali veruje v Boga, odgovoril vam bo: da.

Kdor ne veruje v Boga, dela silo sam sebi, svojim sovremenikom, dela silo celo mrtvim. Sebi dela silo, ker njegova narava, njegov čut, njegova zavednost tirja vero v Boga. Silo dela sovremenikom, ker splošna je med njimi vera, da je Bog. Silo dela mrtvim, ker oni mu kličejo iz groba, da je Bog. Večinoma taji Boga, kdor se ga boji radi ostudnega, nenravnega življenja. Če ni Boga, čemu se pa tolikanj vpirate Bogu, zakaj se vojskujete zoper prazen nič? Ravno ta srdita vojska pa mi je nov dokaz, da je Bog. Pesnik starega veka vpraša modrijana, če veruje v bogove. Modrijan odgovori: Da, verujem vanje, ker jih sovražim. Takšni so tudi današnji brezverci. Zanikujejo bivanje Boga in skušajo s tem vpokojiti svojo slabo vest. Ali vedite, tajiti in ne bivati sta dva po vsem različna pojma.

Kam pridemo, če zatajimo Boga? Brez Boga nam je zgodovina neumljiva. Brez Boga nam je vednost lupina brez jedra. Ako ni Boga, potem človek ne vé, odkod je, čemu je, kaj ima sploh opraviti na zemlji. Brez Boga tava človek po zemlji, kakor v temni noči, spodtakne se ob vsak kamen. Zastonj išče sveta, od vseh strani mu prihajajo le nejasni odgovori. V nesreči ne zna si pomagati, vda se obupu. Če smrt pobere očeta, mater, otroke ali prijatelje, ne ve se tolažiti. Brez Boga ni večnega povračila, ne kazni; brez Boga ni čednosti, ne pregrehe; ni resnice, ne laži; ni pravice, a tudi ne krivice. Brez Boga ni nobene avtoritete, in če je, nihče je ne spoštuje, tedaj pa tudi družba ne bi mogla dolgo obstati. In kaj bo z ljudstvom brez Boga? Zdivjalo bo in ne bo imelo več moči

v sebi, da bi se probudilo in red ustanovilo med seboj. Brez Boga mora vse razpasti; brez Boga ni več pobratimstva na zemlji, marveč najhujše nasprotstvo; brez Boga ni prostosti, marveč duri se odpró najhujšemu nasilstvu. Brez Boga se prične socialna vojska, boj vseh zoper vse.

Bog biva in nikakor se ga ne moremo izogniti, ne v zgodovini, ne v vedi, ne v našem srcu. Bog, ki ga oznanjuje sv. Pavel, občuduje Galén, spoznava Liné; Bog, ki ga kličemo v pobožni molitvi, v veselju, v žalosti, ta Bog živi še vedno in bode živel vekomaj. Ideja Boga je človeku tako potrebna, da je glasoviti Robespierre sam zaklical: „Ko bi Boga ne bilo, mi sami bi si ga morali izumiti.“

Mnogi dandanes nočejo spoznavati Boga; upam pa, da ga bodo spoznali na smrtni postelji in se mu vклонili. To upanje me tolaži v očigled mnogobrojnih zmotenih bratov. O Bog, ne pripusti, da bi bilo moje upanje osramočeno. Amen.

Človek.

Bog je. Tega smo se do dobrega prepričali v našem prvem premišljevanji. Bog je neskončno bitje, ki strinja vse popolnosti v sebi in absolutno izključuje vsak primanjkljaj, vsak nedostatek. Zatoraj je Bog sam v sebi popolnoma srečen, on zadostuje sam sebi. Njemu ne more nihče nič dati, nič vzeti. — Dasiravno pa Bog nikogar ne potrebuje, vendar je sklenil od vekomaj, in sicer iz same ljubezni, da se hoče razodeti na zunaj. Ustvaril je zategadelj angelje — zgolj duhove, ustvaril materijalni svet z vesmirom in konečno človeka — krono stvarjenja. Vse pa je vstvaril zavoljo sebe, v svojo čast in slavo. Ker se človek toliko rad bavi s svojo lastno osebo, pustimo tudi mi danes angelje in vesmir in odgovorimo na vprašanje: „Kaj je človek? odkod je? čemu je?“

I. Zoologija ali nauk o živalstvu obravnava v prvem poglavju človeka, poda nam njegovo okostje in opiše vse dele človeškega telesa. Tudi sv. Ambrož opisuje človeka: „Homo est animal rationabile . . .“ Torej po svojem telesu se prišteva človek materijalnemu svetu in sicer živalstvu, ki se pojavlja po vegetativnem in senzitivnem delovanji; vegetativnem, ker človek rastlini enako raste in se hrani; senzitivnem, ker z živaljo čuti in se giblje. — Je pa to celi človek? Homo est animal rationabile. Poleg živalskega telesa ima človek tudi nevmrjočo dušo, ki oživilja telo in dá človeku poleg vegetativne in senzitivne še intelektualno ali umstveno sposobnost, t. j. človek ima um in prosto voljo, on misli in hoče, ne s telesom, marveč z dušo; misli ne-le, kar je čutnega, marveč tudi bitja in ideje, ki je telo ne vidi in ne čuti, n. pr. Boga, angelje, resnico, pravico, večnost, čednost itd.

O telesu ne bom govoril. Rečem le, da je naše telo mikrokozmos ali svet v malem. Kar vidimo v velikem

obsegu na svetu, to se nahaja v minijaturi na človeškem telesu. Stvar, za katero mi je v današnjem govoru, je duša. Mnogo jih je, ki tajé človeško dušo in trdé, da ima človek le živalsko dušo, t. j. živenski princip, ki oživlja človeško telo. Človek, pravijo materijalisti, ni nič več, nič manj, nego kateri drugi organizem; kdor hoče kaj več najti v njem, ta si domišljuje. Duša je samo nasledek delovanja človeških organov. — No ta nauk ni ravno nov. Že Sokrat pravi: Ali ni duša iz telesnih lastnosti izhajajoča harmonija, enaka Eolovi harpi, ki doni blagoglasno, ko veter piše vanjo? — Temu nasproti trdim slovesno, oprt na katoliški nauk, da ima človek dušo, ki se razlikuje od telesa, ne sestane iz nobene materijalne snovi, ima um in prosto voljo in je nevmrjoča. Duša je popolnoma imaterijalna, toraj nikakor ni nasledek organskega delovanja, marveč je duh, je žitje, obstoječe samo za-se, lahko živi tudi brez telesa, a telo ne brez nje. Tukaj smo si z materijalisti v groznem nasprotju, zlasti z zdravniki in anatomiki, ki dušo iščejo po celem telesu, a je ne najdejo. Razkosali so že celo telo, razrezali je v drobne kosce, a duša jim ni prišla pod nož. Ha, dušo so iskali z nožem v roci, ali vam ne pride smeh? Veleučeni doktorji, zakaj iščete dušo v mrtvem truplu in ne v živem telesu? Mediciniec, z nožem iskajoč dušo v mrtvem telesu, zdi se mi podoben možu, ki ima pač kaj-bico v roki, ptiček pa prost leta in prepeva v gojzdu. Zdi se mi podoben onemu, ki me pride obiskat, kadar me ni doma. — Velika je pač sreča, da zdravniki v človeškem telesu še niso našli duše; kajti potem bi duša ne bila več duh, marveč materijalna snov in bilo bi po naši veri, ki nam toliko ugaja in nas tolikanj tolaži. K umetnikom pojdite, ki zlivajo svoje duše v krasne umotvore in našli boste dušo, Pojdite k njemu, ki moralčno trpi, in našli jo boste.

Učeni fizijolog je hotel dokazati svojim učencem, da imajo duše v svojih telesih; tedaj pretepe nekega učenca in ga spodi iz šole. Učenec odide jokajoč. Nato pristopi k drugemu učencu, pokaže mu pismo in mu veli oditi. Tudi ta učenec odide jokajoč. Tedaj profesor sede na kateder in vpraša poslušalce, zakaj je jokal prvi učenec. Vsi odgovoré enoglasno: Zato, ker ste ga kaznovali. Na vprašanje, zakaj je jokal drugi učenec, nihče ne vé odgovora.

Tedaj povzame profesor besedo: Tudi drugega učenca je bolelo, ne telo, marveč dušo je bolelo, kajti v pismu mu je bila naznanjena smrt njegove matere. Vsi učenci spoznajo, da biva v človeškem telesu nekaj višjega, nekaj blažjega. Hočete tedaj dušo najti v sebi, začnite misliti in takoj jo bodele zasledili.

S temi dokazi se pa mi ne bomo zadovoljili, torej hočem navesti še drugih.

1. Jaz dobro vem, da bivam, svest sem si svoje individualnosti. Jaz se ločim od vsacega družega bitja, od vsake stvari; jaz nisem del družega bitja, marveč sam za-se sem celota, ki se ne dá deliti, celota: vedno eden in isti „jaz“. Jaz mislim, čutim in hočem; toda jaz in moja misel nisva eden, marveč misel se loči od moje osebe. Ravno tako čut in volja. Jaz lahko na papir napišem svoje občutke, a to nisem jaz. Občutki so na papirji, a jaz sem za-se. Tisti „jaz“ pa, ki v meni misli, čuti in hoče, je moja duša, ki sedaj sicer živi v telesu, lahko živi pa tudi brez njega, ker je vse kaj družega, nego telo. Ta „jaz“ je nekaj posebnega v človeku. Že otrok, ki skače kakor metulj od cvetke do cvetke, pravi: „jaz“ tekam. Kot deček rad pohaja družbe in reče: „Jaz“ se veselim. Mladenič, ki kroti svoje strasti, ali jim streže, tudi govori „jaz“. Mož, ki je začel resneje misliti, in starček, ki se sramuje svoje mladeniške lahkomišljenosti, govori in reče: „Jaz“. Torej vedno isti „jaz“ v raznih dobah istega človeka. Kdo pa je ta jaz, ki se čuti vedno istega? Morda moje telo? O kaj še! Moderna veda uči, da se snov človeškega telesa vedno spreminja; vsi deli telesa se prenavljajo in pretvarjajo v enomer; človek vsaki dan zgubi nekoliko fizične snovi, pa jo nadomešča s hrano. Učenjaki trdijo, da je človek čez 7, 8 let popolnoma prenovljen; njegovo meso, njegove kosti se polagoma premenijo. Roka, s katero danes delam ali pišem, ni več ista, kakor pred osmimi leti. Istotako se spremené možgani, lasje itd.

Če je pa temu tako, kako je vendar mogoče, da se še danes spominam naukov, ki sem je prejel pred osmimi leti, torej sem je prejel s popolnoma drugimi možgani; da se še danes spominam dogodkov, ki so se vršili v moji mladosti? Res je sicer, da se prememba godi polagoma,

vendar tudi moje vednosti bi morale giniti polagoma. Kljub temu so stvari, ki jih ne pozabim in jih ne morem pozabiti, četudi živim sto let. Ko bi bilo tedaj moje mišljenje zgolj le delo možganov, moral bi jenjati spomin in o njem govoriti bila bi nespamet. Je toraj nekaj v nas, kar ni materijalna snov, kar ne prejde; in ta nekaj je naša duša.

2. Dalje: Naša duša misli, spoznava ne-le čutne stvari, ki se predstavljajo našim očem, n. pr. zemlja, solnce, mesec, zvezde; marveč spoznava tudi reči, ki se ne dajo doseči s čuti. Naša duša namreč preiskuje zakone, po katerih delujejo natorne moči, preiskuje vzrok in namen stvari, nosi v sebi ideje, ki daleč nadkriljujejo našo čutnost; n. pr. idejo Boga, večnosti, pravice. Ima v sebi željnost ne-le po vidnih stvaréh, marveč tudi po nevidnih čutilih, recimo pobožnosti, pravice, dolžnosti; hrepeni ne-le po tem, kar se laska naši čutnosti, marveč tudi po tem, kar ji nasprotuje. N. pr. mučeniška smrt boli čute, vendar so nekateri verniki hrepeneli po njej, zakaj? Ker jih je združila z Bogom. Vojak gre v vojsko, včasih v gotovo smrt; žene ga ideja domoljubja.

Materijalisti mi sicer ugovarjajo, da možgani mislijo, mislijo tem jasneje, čim več fosforja je v njih. Ali, predragi, ura sicer kaže čas, naredi ga pa ne. Res je sicer, da naša duša prejema po možganih unanje vtise in po možganih, kot središču čutnic, se duša javlja na zunaj; vendar možgani ne mislijo, marveč so le orodje, po katerem duša stopa v dotiko z unanjim svetom. Čim zdravjši so, čim več imajo fosforja, tem ložje in jasneje je občevanje mej dušo in čutnimi stvarmi. Kaj pomaga, če je človek še tako izvrsten muzik, ako pa nima lepo vbrana glasovira, ne more pokazati svoje umetnosti. Ravno taka je tudi z dušo. Ona se dejstvuje jasno le po zdravem, čilem organizmu. Vendar organizem ni početnik duševnega dela, marveč le posreduje duševno mišljenje in delovanje. Človek misli tudi v spanji, on spoznava stvari, preden stopijo pred njegove oči in brez skrbi smem reči, da je trditev materijalistov popolnoma jalova.

3. Človek ne-le misli, marveč tudi sodi. Ako opazujete kedaj kako osebo, mislite si: Ta je dober, oni je hudoben. Kdo pa določi to sodbo? Treba je namreč v zvezo spraviti osebo z njenimi lastnostimi. Kateri pa je princip, ki

veže ti dve ideji? Morda materija? Ne; princip, ki primerja in sodi, nima prav nič opraviti z materijo.

4. Človek ima pa tudi lastno voljo, on hoče. Kdo ne pozna velicega darú proste volje, ki ga je Bog dal človeku? Vsako umstveno bitje na zemlji tedaj lahko kliče: Hočem, nočem. Dandanes se mnogo besediči o usodi, fatalizmu, ko vendar vsi vemo, da je v naši volji, da govorimo ali molčimo, stojimo ali se gibljemo, delamo dobro ali slabo. Mi čutimo torej v naših telesih prostost duše, ki bi pa v hipu prejenjala, ko bi bila naša duša zgolj živalska.

5. Toda naprej! Duša misli, sodi, hoče; ona pa tudi zapoveduje telesu. Kako bi to mogla, da je ona le nasledek materije. Poglejte mladeniča! Tovariš mu priloži gorko zausnico; kri mu zavrè, že dvigne roko, da bi vrnil vdarec. V hipu pa mu omahne roka. Kaj se je zgodilo? Duša je zapovedala, telo je vbogalo, mladenič velikodušno odpusti razžaljivcu. — V prvih časih krščanstva so peljali nedolžno devico na morišče. Vse ji obljubijo, ako odpade od vere in podá roko paganskemu mladeniču. Bogastvo, razkošno življenje, zakon, čast, vse ji je na razpolago. Ali ona misli, sodi, noče. Rajši gre v smrt, dobro vedoč, da naredi izvrstno zameno. Ako bi bilo telo mislilo, sodilo, gotovo ne bi bilo volilo smrti. Duša, po veri razsvetljena, je sodila, da je bolje umreti, nego grešiti.

Pustimo sedaj materijaliste in podajmo se na pozitivna verska tla. Kaj pravi vera o človeku? Vera uči, da je človek umstveno bitje, ki sestane iz duše in telesa. Vzemimo v roke 1. Mojzesovo knjigo, kako govori ona? „Bog reče: Naredimo človeka po svoji podobi in sličnosti in naj gospoduje čez ribe v morji in ptice pod nebom in čez zverino in vso zemljo in čez vso laznino, ki se giblje po zemlji.“ O vzvišeno stališče človeka! Človek sicer prihaja iz zemlje, vendar jo prevladuje. Je namreč nekaj v njem, kar ne prihaja iz zemlje, t. j. duša. — V katerem delu telesa pa biva duša? Sv. Pismo nam pové pišoč: „Naredil je Gospod Bog človeka iz ila zemlje in je vdihnil v njegovo obličje duhá življenja in bil je človek živa stvar.“

Človek toraj sestane iz duše in telesa. Čemu pa je Bog sklenil dušo in telo v eno bitje? Zakaj je človeku dal dušo? Dal mu jo je, da je po njej počastil stvarstvo

in je povzdignil na visoko stopinjo. Sedaj šele umem, kaj ima biti človek na zemlji. Kot podoba božja ima stopiti z Bogom v najtesnejšo zvezo. Na zemlji pa je on gospodar, on zapoveduje, prejema, posestuje, izdaje, ker Bog mu je dal to pravico in zmožnosti, da izvrši to pravico. Človek ostane z Bogom v zvezi, ali pa se loči od njega, kakor že rabi dane mu pravice in zmožnosti v dobro ali zlo. Po izvirnem grehu je postal človek velik siromak na zemlji. Koliko bridkih skušenj ima prestat! Ali povem vam, po krščanstvu postane pravi junak, vzvišen nad vso pozemeljsko revo; da, po krščanstvu postane svetnik. — Kaj pa naredi materijalizem iz njega? Materijalizem s svojimi pogubnimi nauki vzame človeku vso čast in veličje, zatare v njem vero, morálo, pravni čut, materijalizem končuje človeško družbo.

Po nauku materijalistov deluje človek le, kadar je siljen; materijalizem toraj taji vpliv božji na človeka, taji in zametuje vero. Zametuje pa tudi morálo. Ako ni duše, potem ne smemo govoriti o čednostih niti o dolžnostih. Čednost in dolžnost bi bila potemtakem le v tem, da človek streže svojemu poželenju in hrepeni le po tem, kar ugaja popačeni natori. Čednosten je potem tat, ki si polni prazne žepe s tujim blagom, čednosten je vbijalec, ki odstrani njemu zopernega sovražnika, čednosten je nečistnik in prešestnik, ki živi ne po pameti, ne po veri, marveč po živalskem nagonu. Materijalizem toraj, kolikor je na njem, uničuje dekalog ali deset božjih zapovedi in vso morálo.

Vendar se dandanes mnogo govoriči o moráli ali npravstvenem življenji in naši nasprotniki bi radi dokazali, da je morála neodvisna od vere, da je ona le sad olike. Ali ta dokaz se jim nikdar ne bo posrečil, kajti ni je morále brez vere, in če je, so samo izjeme. Kakšna je morála brez vere, lahko se prepričate iz časnikov, ki poročajo dan za dnevom o velikih sleparijah, o nezaslišani razuzdanosti, o samomorih, celó med učečo se mladino, o dvobojih, o grozni neznačajnosti itd. Le-te pregrehe so naravna posledica materijalističnih naukov. Materijalizem uči, da človek deluje le po močeh, ki je vodi snov, in ko se snov s smrtjo razkroji, prejenja duša. S tem naukom pa smo se odpovedali vsi s v o b o d i; kajti po tem nauku je človek

tako malo prost, kakor kamen, ki vsled natorne teže iz višine pade na tla. Po teh naukih je čednost le to, kar meni koristi, kar mi dela veselje; greha se ne bojim, le pred nasledki grehov se moram zavarovati. Poleg teh naukov velja le še pravica pesti in lastna volja je merilo za čednost in dolžnost. Tako se žalibog godi dandanes na zemlji, pa zakaj? Ker človeštvo odpada od vere, brez vere pa v obče ni morále.

Materijalizem je pa tudi pogin družbe. Družba sloni na pravicah in dolžnostih posameznika; družba zamore obstati le tedaj, ako se priznava pravica imetja, reda, prostosti. Materijalizem pa ne pozna teh pravic, on pozna le pravico vžitka. Govori sicer o pravicah človeških, ne spoštuje jih pa ne; popolnoma pa prezira dolžnosti do Boga in tako človeštvu odpira pot do najhujših strasti z vsemi žalostnimi nasledki, med katerimi je najhujši otrpenje vesti.

Čemu bi dalje zakrival svoje mnenje. Brezverni materijalisti želé biti popolnoma neodvisni od vsaktere oblasti, božje in človeške; radi bi živeli, oprostite, kakor goveda na paši; radi bi sledili nagonu, ne pameti, poživinili bi se in razdrli družbinske vezi; nihče ne bi bil varen pred njimi, hudodelstva bi se množila, življenje, čast in premoženje bi bilo v največji nevarnosti, moraliteta bi postala prazna fraza, denar, svetá vladar, bi postal splošno in edino geslo.

Ali ne vidite, kako lepo že cvetó nauki materijalizma, ali ne opazite sadov materijalističnih načel? Vera v Boga pojema, avktoriteta se več ne spoštuje. Kako tudi? Če ni od Boga, čemu bi jo spoštovali, saj ima le človeško veljavo. Otroci silijo iz domače hiše, ker jim je nadzorstvo starišev nadležno. Državljeni se klanjajo oblasti le radi sile. In če jim oblast ni povšeči, sami rabijo silo, da jo odstrané. V teoriji se več ne spoštuje pravica zasebnega imetja, od teorije do praktične izvršitve ni daleč. Ne spoštuje se več življenje, ker grozno se množé atentati. Vse hlepi le po vžitku, in ker se vžitek doseže le z obilnim denarjem, vse teži po denarji, bodisi s pravičnimi ali krivičnimi sredstvi. Povsodi vre, človeški družbi so podkopana tla, podkopal jih je materijalizem in sicer z napačnim od-

govorom na dve velevažni vprašanji: Odkod je človek, čemu je? Materijalist namreč ne veruje, da je človek prišel iz božje roke, marveč domišlja se, da je človek ali potomec opice, ali da se je izcimil iz nekake žleze, kakor se v prahu zaredi golazen. Darvinova opičarska hipoteza je pri učenjakih popolnoma ob veljavo, zlasti odkar se je dokazalo, da je Darwin s svojimi podobami goljufal svet. Med opico in človekom je gledé telesa tako silna razlika, da spada človek v popolnoma drugo vrsto.*) Narava pa je potegnila tako stroge meje, da niti en razred ne preide v drugega, veliko manj družina ali vrsta v drugo vrsto ali družino. Zakaj se pa v teku 6000 let nobena opica ne prelevi v človeka, ko vendar nekateri opice redé v hiši in jih gojé kakor lastne otroke? — Ali kako se bo iz prahu ali žleze izcimil človek, ko se niti najmanjša žival ne zaredi v njej, če ni bil prej kal postavljen vanjo? In ko bi kaj bilo na tem, kdo pa je postavil kal v zemeljski prah? Zopet stojimo pred zagonetko, katero nam zamore zjasniti le božja roka. In to je storila, ko nam je v 1. Mojzesovih bukvah razjasnila početek človeka, ki je prišel iz božje roke, razvit na duši in telesu. Človek se ni kar nič cimil ali levil, popolnoma razvit je stopil v življenje. Tako uči sv. Tomaž Akv. in novejši učenjaki. Ko bi bil človek kot otrok prišel na svet, ne bi bil živel niti en dan, torej je moral biti ustvarjen v popolnoma razvitem stanju. To je je sicer čudovito, ali povsodi se vidijo čudovite reči, ki presegajo natorne moči. Materijalisti pa so preveč strahopetni, da bi hoteli kaj priznavati, kar presega natorne moči. Ali samo goło opazovanje natornih moči nam ne more razjasniti verskih resnic in skrivnosti. Tu mora sam Bog poseči vmes in to je storil.

Bog je sam, neposredno ustvaril človeka in sicer s posebno slovesnostjo. Druge reči je ustvaril z besedico „bodi“; pri človeku pa je šla presveta Trojica nekako v posvet, rekoč: „Naredimo človeka po svoji podobi in

*) Človek se sicer po telesu prišteva višjim sesalcem, ali se silno razlikuje od živali: On hodi po konci, ima proste roke, sposobne za najumetniše delo, gladko, mehko, s tenkim tipnim čutom obdarjeno kožo, ima dar govora; posebno pa ga dičijo visoke duševne zmožnosti. Po pravici se toraj prišteva v posebno vrsto.

sličnosti.“ O kako častitljiv si mi, predragi brat, ker vidim v tebi podobo božjo! Kot tacega te moram spoštovati, ko bi mi tudi ne bil prijazen. Če pa vidim v tebi le potomca opice, ne morem te spoštovati. Nekoč se je Napoleon I. izrazil nekemu brezvercu tako-le: „Nazaj! Ne maram imeti opravka s človekom, ki méni, da se je izvil iz žleze in me hoče prepričati, da je bil tak tudi moj početek; s človekom, ki se ima za žival in me hoče prepričati, da tudi jaz nisem več, ko žival.“

Če sem pa ustvarjen od Bogá, gotovo sem ustvarjen tudi za Boga. Bog je ustvaril vsa bitja le radi samega sebe. Naša dolžnost je tedaj, da Boga spoznavamo, ga ljubimo, mu služimo in se tako zveličamo, t. j. se ž njim enkrat popolnoma združimo in v tem spojenji najdemo večno, neminljivo srečo. O tolažbe polen nauk; nauk, edino prikladen človeški naravi. Človek išče zadovoljnosti, išče sreče; toda stalne sreče ni na zemlji, sreča je opotočna. Naj si tedaj materijalisti stavijo še tako lepe palače, naj živé v njih še tako prijetno in razkošno: vsaka palača ima duri, in skozi iste duri ga ponesó enkrat vun in sanjarskega življenja bode konec. Nam pa, ki verujemo in upamo v Bogá, smrt ni konec življenja, marveč početek novega življenja, življenja v Bógu, ki bogato poplača vse, kar tú iz ljubezni do njega prenesemo. Amen.

Nevmrjočnost duše.

Častiti poslušalci! V zadnjem govoru sem govoril o človeku, kaj je, odkod je, čemu je, in dokazal, da ima poleg telesa dušo, katera misli, sodi, hoče. Danes mi je še govoriti o nevmrjočnosti človeške duše. Duh človeški je enoten, iz ničesa sestavljen, nerazdeljiv, toraj je tudi večen. Kar je sestavljeno, razpade, se razdeli. Enotni duh ne more razpasti. Mnogo je dandanes ljudij, zlasti med izobraženim svetom, ki tajé nevmrjočnost duše, nekateri formalno ali z besedo, drugi sê življenjem, katero je tako slabo, da bi se ga morali sramovati, ko bi verovali v nevmrjočnost duše. „S smrtjo je vsega konec“, kličejo, „onkraj groba ni življenja.“ Jaz pa pravim: Če je takraj groba življenje, bode tudi onkraj. Takraj in onkraj sta korelativna prislova. Ko bi ne bilo cizlajtanije, tudi ne bi bilo tranzlajtanije. Ako biva sin, bival je tudi oče. Kdor tedaj govori o sedanjem življenji, mora priznati tudi prihodnje, sicer se je skregal z zdravo logiko ali pametjo. Duša, ki biva v človeku, ne umrje, marveč živi vekomaj. Edini stvarnik bi zamogel končati dušo. To bi se pa ne vjemalo z njegovo modrostjo, z njegovo dobrotljivostjo, a tudi ne z njegovo pravičnostjo.

1. Vničenje duše bi se ne vjemalo z modrostjo božjo. Vsak človek ima v sebi hrepenenje po večnem življenji. Če smo še tako naveličani truda sedanjega življenja, vendar ko pride bolezen, iščemo povsodi pomoči, da bi si ohranili življenje. Tudi samomorec se ne usmrti zato, da bi prominul, marveč da bi se rešil te ali one zadrege.

Hrepenenje po večnem življenji se nahaja pri vseh ljudeh, pri vseh narodih, toraj je splošno, je takorekoč glas nature. Bog, ki je začetnik in stvarnik naše nature, on sam je položil v nas to hrepenenje. Če ga je pa on položil,

bode ga gotovo vresničil, sicer bi nasprotoval sam sebi, kar se pa ne strinja z njegovo neskončno modrostjo.

2. Vničenje duše se pa tudi ne vjema z neskončno dobrotljivostjo božjo. Mi vsi hrepenimo po stanovitni sreči. Že sama beseda „sreča“ nas vname; če jo le čujemo, že nam gosteje bije srce. Vse hrepeni po sreči, želi si sreče. Čemú je človeku to hrepenenje? Ali zato, da ga muči? Ne, to hrepenenje je zopet od Bogá položeno v naše srcé. Kje pa se najde stanovitna sreča? Morda na zemlji? O, dragi moji, ko bi človek celi svet smel imenovati svojo lastnino, tudi celi svet bi ne mogel vtešiti njegovega srcá; človek bi želel še kaj večega. Majhno je naše srcé, vendar celi svet ni v stanu napolniti ga. Cezar, ki je zapovedoval polovini zemlje, bil je nezadovoljen in žalosten je zaklical: „Jeli to vse?“ — Pa vzemimo, da je človek na zemlji popolnoma srečen in zadovoljen, kaj pomaga, ko bo pa ta sreča končana sè smrtjo. Že ta misel mu greni dozdevno srečo in jo stori nepopolno. Sedaj pa sklepajmo: Ako je hrepenenje po večni in stalni sreči od Bogá položeno v naše srcé, stanovitna sreča pa ni najti na tej zemlji, tedaj mora biti še drugo življenje, katero popolnoma vteši človeško hrepenenje, sicer bi Bog ne bil neskončno dobrotljiv. Misel ta bi bila bogokletna. Zatoraj vsklikne sv. Pavel: „Mi nimamo tukaj obstoječega mesta, temuč iščemo prihodnjega.“ Hebr. 13, 14.

3. Vničenje duše se slednič tudi ne vjema s pravičnostjo božjo. Vsak človek spozna po svoji pameti, da dobro delo zasluži primerno plačilo, hudobno pa primerno kazen. To prepričanje se nahaja pri vseh ljudeh, toraj je zopet od Stvarnika samega dano človeku. Nikakor pa ni mogoče, da bi človek na zemlji prejel popolnoma primerno povračilo za svoja djanja. Dostikrat skusimo ravno nasprotno. Vidimo namreč, da pravični na zemlji trpijo, so zasmovani, preganjani, krivičnim pa se godi dobro, so čislani in spoštovani. Pa ko bi se naša djanja tudi povračevala na zemlji, časna blaginja pač ni primerno plačilo za čednost, in časno zlo tudi ne zadostna kazen za greh. Ako pa ni večnega življenja, ako človeška duša ni nevmrjoča, kje ostane potem plačilo za junaška djanja? — Neverni poglavar reče kristjanu: Odpovej se Kristusu

ali pa umri! In če kristjan dá za vero svoje življenje, kdaj in kje prejme plačilo za svoje junaštvo? — Vzemimo še drug izgled. Vojak stoji na prvi straži prav blizo sovražnika. Njegovo življenje je vsak hip v nevarnosti. On misli na svoje drage doma. Morda ima v domovini starega očeta, staro mater, katerima je bil doslej pomoč in zaslomba. Morda ima doma mlado ženo z ljubkimi otročiči, katere je živila njegova roka. Če pade v vojski, kdo bo pač skrbel zanje? Take misli navdajajo vojaka. Lahko si reši življenje, če zapusti stališče; toda on ostane, ker se spomina prisege; spomina se domovine, katero ima braniti, spomina se vojaške časti. Sovražna krogla prifrči in umori vojaka. — Vprašam vas, če ni večnega življenja, kje dobi vojak plačilo za svojo junaško ustrajnost? Morda v tem, da se pohvalno govori o njem, da mu postavijo spomenik? Ah, kaj pomaga njemu in njegovim najveličastniši spomenik? Naravnost rečem: Ako človeška duša ni nevmrjoča, potem je junaška ustrajnost tega vojaka bedarija. Ako človeška duša prejenja sè smrtjo, tedaj ni nikjer primerne povračila za čednost; to pa bi bilo v nasprotju z neskončno pravičnostjo božjo. Gotovo je toraj večno življenje, kjer se povračuje vsakemu, kakor je delal, dobro ali hudó.

4. Najdem tudi, da so vsi národi brez izjeme vsak po svoje verovali v nevmrjočnost duše. Abraham darovaje svojega sina Izaka in Job v svoji zapuščenosti sta se tolažila z boljšim življenjem v večnosti. — Ko so Makabejski bratje rabeljnom izročali svoje telesne ude, djali so: „Z nebes smo jih prejeli, od Boga jih upamo zopet dobiti.“ — Stari Grki, Perzijani in Egipčani so verovali v Elizej, v Tartar, t. j. prebivališče dobrih in hudobnih. — Kaj pa Rimljani? Berite Virgilijevo Enejido ali Ciceronove spise „*Quaestiones tusculanae*“ in spoznali bodete, da so tudi Rimljani verovali v nevmrjočnost duše. Zdi se mi, da je Bog besedo „nevmrjočnost“ zapisal na dno človeškega srca. Celó Hotentoti v Afriki, kedar jim je bilo vmreti, dali so si na vrat obesiti lok in puščico, da bi se zamogli bojevati v deželi duhov. Nekateri divjaki so menili, da v lahнем vetriču šepečejo duše vmrlih. Drugi so na grob padlega vojščaka pokladali jedila, češ, da bi njegova duša v večnosti ne pogrešala hrane. — Indijanska mati je vlila na

grob vmrlega otroka mleka, zmešanega sè solzami. — Ali nam ne kaže celo ravnanje divjih národov, da so oni, vsak po svoje verovali v nevmrjočnost duše? Kaj menite, ali je to splošno prepričanje zmota? Nikdar in nikoli. Glas, ki tako prepričevalno oznanuje nevmrjočnost duše, ni glas posameznega človeka, marveč glas vesoljnega človeštva, toraj glas božji.

5. Ako ni večnega življenja, potem človek ni boljši od živali. Da, še slabiji je, ker človek teži po večni sreči, katero teženje pa po nauku brezvercev nikdar ne bo vtešeno. Žival zna le jesti, piti, poželeti in spati; vse to ima in sme imeti, toraj je žival srečnejša od človeka. Ne čudite se, da ljudje, ki tajé nevmrjočnost duše, zavidajo brezumno žival in želé, da bi skoraj zopet padli v prvotni nič. Od te želje do samomora pa je le en korak.

Ako človeška duša ni nevmrjoča, tedaj so duri na stežaj odprte vsem strastim. Tedaj oderuh odiraj, kar se le dá. Neka vrsta netopirjev se imenuje tehničnim izrazom „Phyllostema spectrum“, t. j. vampir. Vampir se zasadi v kri spečih ljudi in živali in jo izpije. Taki so tudi oderuhi. Oni zlorabijo revščino in potrebo človeka in ne mirujejo, dokler ga niso pripravili na beraško palico in se nasesali njegove krvi. Pa če ni večnosti, kdo jih bo karal?

Prekanjeni láži in goljufaj; norec je, kdor se dá goljufati. Nečistnik raztezaj svoje mreže in zapeljuj nedolžnost. Če druge pahneš v sramoto in nesrečo, kaj tebi, da le dosežeš svoj namen. Večnosti ni, v tem življenji pa se bodeš že znal obvarovati kazni in sramote.

Toda ugovarjali mi bodete: Ne, tega ne pripušča čast. Ha, kaj je dandanašnji čast. Pojmi o časti so kaj različni. Kar je meni čast, je tebi sramota. Kdor je bogat, tisti je češčen; zatoraj opazimo silno hlepenje po bogastvu, bodisi s pravičnimi ali krivičnimi sredstvi. Bogatinec naše dóbe je zaklical rekoč: Kdor mi vzame denar, vzame mi čast. Sedaj pa veste, kake pojme ima svet dandanes o časti.

Tudi bodete rekli: Tega ne pripušča v e s t. Kaj vest? Kdor ne veruje v večnost, kako bi govoril o vesti! Kdor veruje v Bogá, veruje tudi v večnost, in kdor taji večnost, taji tudi Bogá. Kdor pa taji Bogá, nima vesti, ker vest je glas božji v človeku. Kovač, ki živi v vednem ropotu,

polagoma trdo čuje, in človek, ki ne posluša glasú svoje vesti, postane brezvesten.

Kaj pa občno mnenje? Se bodo li njega zbali ljudje? Kaj še. Javno mnenje je nos iz voska; kamor ga obrneš, tam obstane. Javno mnenje se naredi z denarjem. Ko je francoz Reinach skušal pridobiti akcionarjev za gorostasno podjetje „Panamakanal“, pričel je obdelavati javno mnenje s tiskom. En sam list je prejel v ta namen 1,500.000 frankov, drugi 500.000, tretji 300.000. Med poslance pa se je razdelilo 10 milijonov. Tako se je stvar pričela in znano vam je, kako se je končala. Toliko velja tedaj javno mnenje; kdor je bogat, kar nič se ga ne boji.

Ne smem molčati o znanem ugovoru, ki se pogosto čuje med nami: „Nihče“, pravijo, „še ni prišel iz večnosti nazaj.“ — Zavoljo tega toraj ni večnosti? Kdo izmed vas je že bil med Mongoli? — Nihče. Ali toraj ni Mongoljev? — Kdo je bil vrhu Himalaje? — Tudi nihče. Pa če nihče izmed vas ni bil gori, ali zato ni gore Himalaje? So li Mongoli in Himalaja bajke? — Kajne, to pravilo ni veljavno. Stvari bivajo, dasi jih nismo videli z lastnimi očmi, se jih ne dotaknili z rokami. Videli, dotaknili so se jih drugi in le-ti so jih razodeli nam. Ko bi tedaj nihče še ne bil prišel iz večnosti, večnost vendarle biva. Ali slovesno moram zatrjevati, da jih je že mnogo prišlo iz večnosti, mej njimi sam božji Sin Jezukrist. Imel je dvojno natoro, človeško in božjo. Človeško je prejel v času, božjo je imel od vekomaj in iz večnosti jo je prinesel na svet. Istinito je pa tudi, da je Jezus troje oseb obudil od mrtvih. Sè smrtjo toraj ni bilo vsega konec. Deklica dvanajsterih let, hči predstojnika sinagoge, je ležala na mrtvaškem odru, objokovana od domačih in sosedovih. Jezus jo prime za roke in reče: „Deklica, rečem ti, ustani!“ In takoj se je dvignila in ustala. — Dvajsetletnega mladenča nesó k pogrebu. Jezus sreča pogrebce in vidi za nosali mater, ki objokuje zgubo edinega sina. Ganjen veli nosačem obstati in reče: „Mladeneč, rečem ti, vstani!“ In mladeneč je ustal in se vrnil z oveseljeno materjo domov. — Lazar je štiri dni ležal v grobu. Že je prihajala gnjiloba, kajti ko ga hoče Jezus videti, reče Marta žalostno: „Gospod, nikar, že diši!“ Toda Jezus zakliče: „Lazar, pridi vun!“ In takoj

je prišel, oprostili so ga vezi in Lazar se je podal s sestrama na dom. Mi vemo tedaj z dogmatično gotovostjo, da so duše nazaj prišle iz večnosti, da je večnost. Seveda imajo nasprotniki večnega življenja sto pomislekov; a kdor ima predsodke, kdor ima pokvarjeno srcé, kogar vodi nečistost, nezmernost, lakomnost, ta ne more zdravo in zanesljivo soditi o velevažnem vprašanju, ali je večnost. Pravični, bogaboječi, čisti in zmerni človek niti trenutek ne dvomi o bivanju večnosti. Čednost govori za večnost, pregreha in strast zoper njo.

Za časa sv. Avguština je živel v Kartagi zdravnik z imenom Genadij. Ta je dvomil, jeli človeška duša nevmrjoča, vendar je bil dobrega srcá. Rad je revežem delil miloščino in vboge je zdravil brez plače. In glejte! Bog, ki nikomur ne ostane dolžan, podeli tudi temu zdravniku posebno milost. V spanju se mu prikaže angelj v mladeniški podobi in mu reče: „Genadij, pojdi z menoj!“ — Genadij gre za njim in pride v deželo, kjer čuje rajsko petje. Ves raz sebe vsklikne: „O kako lepo, kako krasno je to petje!“ Nikdar ni še čul take glasbe. Mladeneč mu reče: „Glej, to je petje izvoljenih v nebesih.“ Pri teh besedah se zbudi Genadij in ne zmeni se več dosti za ta senj.

Drugi pot se mu zopet prikaže mladeneč in ga vpraša: „Ali me poznaš?“ — „Dà“, odgovori Genadij, „ti si mladeneč, ki me je peljal v deželo, kjer sem čul nebeško petje.“ — Tedaj se začneta razgovarjati. Angelj: „Genadij, ali si slišal ono petje v spanji, ali čujoč?“ — Genadij: „V spanji.“ — „Ali zdaj, ko gledaš mene, tudi spiš?“ — „Seveda.“ — „Kje pa je tvoje telo?“ — „V postelji.“ — „Kaj delajo tvoje oči?“ — „Spijo.“ — „Ako tvoje oči spiyo in ne gledajo, kako me pa vidiš? S katerimi očmi me pa gledaš?“ — Na to Genadij ni vedel ničesa odgovoriti. Tedaj ga poduči angelj, rekoč: „Tvoje oči sedaj spiyo in so nedelavne; vendar me vidiš in že prej enkrat si me videl. Ravno tako bo pa tudi po smrti, ko tvoje oči ne bodo več gledale, nekaj v tebi, kar bo živelo, gledalo in mislilo. Nikar toraj več ne dvomi, da je tvoja duša nevmrjoča.“ — Genadij se prebudi in je popolnoma prepričan, da ima v sebi dušo, ki bo živela tudi po smrti

telesa. — Te silno zanimive sanje popisuje sv. Avguštin v 159. pismu do prijatelja Evodija.

Prepričali smo se, da ima človek dušo, ki misli, spoznava in hoče, prepričali se, da je človeška duša nevmrjoča, ker tako tirja neskončna modrost, dobrotljivost in pravičnost božja; to tirja pa tudi pravstveni red na zemlji. Tudi gre o nevmrjočnosti duše le en glas po vesoljnem svetu. Ali pa veste, koliko je vredna človeška duša? Da bodete imeli nekoliko pojma o njeni vrednosti, vprašajte strokovnjake, ki poznajo njeno veljavo, vprašajte je, kako visoko jo cenijo. Strokovnjaki v tej stvari so tisti, ki so se, razsvetljeni od sv. Duha, globoko zatopili s svojimi mislimi v božje naredbe, ali so se učili po stovitnem verskem življenji stvari ceniti po tisti vrednosti, ki jo imajo od Bogá. Med strokovnjake štejem v prvi vrsti

a) Svetnike. Kako visoko so oni cenili človeško dušo! Za nevmrjočo dušo so žrtvovali vse, kar so imeli, odpovedali se složnosti, prenašali trud in prestali grozovite muke, samo da bi svojo dušo obvarovali greha in večnega pogubljenja. — Kaj so storili svetniki, da bi rešili duše bližnjikov temè nevere in pregrehe? Zapustili so drago domovino in v ptujih krajih so oznanovali evangelij in reševali duše, kljub temu, da so trpeli hudo pomanjkanje in preganjanje. Sv. Frančišk Ksaver je preveslal široko morje in potem večinoma peš prehodil prostrane dežele Indijanske; stradal in prenašal klimatične nezgode, samo da bi rešil duše in jih pridobil za Bogá. Milo se je zjokal, ko je zvedel, da je prej lakomnost gnala Evropejce v Japan, nego vnema za nevmrjoče duše. — Neki misijonar se je po barki peljal v neverniško deželo. Na isti barki se je vozil tudi žid. Vihar nastane in razbije barko. Misijonar popade desko in plava ob njej po razburjenih valovih. Ne daleč od njega se žid bori z valovi; še par trenutkov in morje ga bo potegnilo v svoje globine. Tedaj mu zakliče misijonar: „Prisezi mi, da se boš dal krstiti in da rešiš svojo nevmrjočo dušo, potem ti odstopim desko.“ Žid obljubi pod prisego. Misijonar mu porine desko, vesel, da je rešil vsaj eno dušo in zgine v valovih. Tako visoko so strokovnjaki cenili duše, da so premoženje in življenje radostnim srcem žrtvovali zánje.

b) Strokovnjak, seveda druge vrste, je hudobni duh. Tudi on pozna vrednost človeške duše, zatoraj se je hoče polastiti na vsak način. Vedno ponavlja svoje napade, četudi se mu ne posrečijo. Leta in leta deluje in če se mu po dvajsetih, tridesetih letih ustrajnega napora posreči, da vjame v svoje zanjke eno dušo, zdi se bogato poplačan za svoj trud. Nebeškemu Odrešeniku, čigar božanstva takrat še ni poznal, je ponudil celi svet, ako predenj pade in ga moli. Toraj mu je človeška duša dragoceneja nego celi svet. Toraj, če ne verjameš Kristusu, verjemi vsaj satanu, da je tvoja duša nad vse dragocena.

c) Tretji strokovnjaki so angelji, obdarjeni s čudovitimi darovi. Vedno gledajo obličje nebeškega Očeta in v njem popolnoma spoznajo vrednost vseh reči. V Bogu tedaj se učijo spoznavat visoko vrednost človeške duše, ki je odsev božjih popolnosti. Angelji tedaj skrbijo za naše duše in si štejejo v čast, da jih smejo varovati, nad njimi čuvati. „Ali niso vsi službujoči duhovi v službo poslani radi onih, ki bodo dosegli dedščino zveličanja?“ Hebr. 1, 14.

d) Slednji strokovnjak, ki presega vse prejšne, je včlovečeni Sin božji. On je plačal ceno za naše duše, ceno tako visoko, da si ne moremo misliti višje. Sv. Euzebij kliče: Hočeš vedeti, koliko si vreden, vprašaj Odrešenika. „Nebeško kraljestvo je podobno trgovcu, ki je iskal biserov; in ko je našel enega, posebno dragocenega, šel je in prodal vse, kar je imel in kupil biser isti.“ Mat. 13, 45. Trgovec je Jezukrist, biser naša duša. Jezus je prodal vse in postal reven, da ni imel kam glave položiti. Prodal je svojo čast in dobro ime, ker se je dal zasramovati in zamenjati za glasovitega roparja Baraba. Prodal je svojo prostost in moč, ker se je dal z vrvmi povezati in od rabeljev semtertje vlačiti. Prodal je svoje deviško teló, katero je dal tepsti in bičati, da ni bilo podobe ne lepote na njem. Žrtvoval je svojo dušo, ker ji je dal okusiti smrtne težave in grozno zapuščenost. Žrtvoval svoje življenje, ker je po prestanih mukah glavo nagnil in umrl. Prodal je, da tako rečem, svoje božanstvo, ker se je dal bogokletno zasramovati in zasmehovati. Vse to je storil, da bi nevmrjoče duše rešil večnega pogina. Vprašaj ga, zakaj je stopil z nebes doli na zemljo, zakaj se je rodil v bornem hlevcu, zakaj

živel siromašno ob žuljih svojih rok, zakaj volil najbridkejšo smrt na križu? Odgovoril ti bo sè sv. Auguštinom: O anima! erige te! tantum vales! O duša, dvigni se kvišku, toliko si vredna! Štej zdihljeje, ki jih je Odrešenik pošiljal k nebu v nočni tihoti, potne kaplje, ki so tekle raz njegovo čelo, solze, ki je je pretakal, krvne kapljice, ki je je prelival, trnje, ki je prebadalo njegovo sveto glavo! Tantum vales, toliko si vredna! Prav ima sv. Pavel, ki piše do Korinčanov: „Odkupljeni ste z drago ceno!“ 6, 20.

Kristjan! Toli dragoceno dušo nosiš v sebi. Ne bodi neveren, marveč živo veruj v neizmerno vrednost svoje duše. Bi li ne bila sramota, ko bi tajil nevmrjočo dušo, ko bi se ne zmenil zánjo; ko bi imel čut in zaumen le za telo, prah in pepel, zanemaril pa dušo, krasni umotvor sv. Duhá? „Reši svojo dušo!“ Ta bodi tvoja prva misel v jutru, zadnja na večer.

Slavnoznaní slikar Overbek († 1878) dejal je umirajoč svojemu prijatelju Steinle-ju: „Res, vzvišen je naš umetniški stan. Koncem življenja pa nas nihče ne vpraša, koliko umetnih slik smo zapustili svetu, marveč vprašanje je: Bode li Bog spoznal v nas svojo lastno podobo?“

+

Od kod zlo na zemlji?

Bog je ustvaril človeka v svojo čast in slavo. Človek ima toraj dolžnosti do Bogá. On mora v Bogá verovati, ga častiti, mu služiti, s kratka: Človek mora na zemlji spolnovati voljo božjo. Božjo voljo spolnovati pa zamore sè zavednostjo le tisti, ki ima sam prosto voljo. Že smo se prepričali, da ima človek nevmrjočo dušo, k bistvu duhá pa spada prostost volje. Vsa umstvena bitja tedaj, kar jih je ustvaril Bog, morajo se sama odločiti, ali hočejo služiti Bogú, ali ne. Da se bitje odloči, treba je prilike, in tako priliko je dal Bog angeljem, dal jo je človeku. Preskušnja angeljev se je deloma obnesla prav slabó. Kako pa poskušnja človeka?

Gospod Bog je dal prvemu človeku tole zapoved: „Od vsega drevja po vrtu jéj; od drevesa spoznanja dobrega in hudega pa nikar ne jej; zakaj kateri dan koli boš jedel od njega, moral boš umreti.“ 1. Mojz. 16 in 17. Zapoved ta je bila razmeram človeka prav primerna, kajti bila je priprosta, jasna, umljiva in lahka. Po njej se je lahko skazala vera, pokorščina in hvaležnost človekova do Bogá. Vsem je znano, da sta prva človeka lahkomišljeno prelomila to zapoved, grešila in zapadla smrti. Greh ta je bil grozno zlo pred Bogom, kajti prihajal je iz pravcatega napuha, t. j. prva človeka sta hotela postati neodvisna od Boga, hotela sta postati Bogú enaka. Z napuhom je bilo v tesni zvezi zaničevanje božje postave in gorostasna nehvaležnost do Bogá. Greh ta je bil veči, nego katerikoli, kar jih je storil človek. Kajti prva človeka sta imela razsvetljen um in njuna volja je bila nagnjena k dobremu; vrhu tega ju je podpirala čeznatorna milost božja. Greh ta je bil tem veči, ker je bil Adam oče vseh ljudi; grešil

je toraj nele zase, marveč greh njegov je prešel na ves človeški rod, bil je osodepolen za vesoljno človeštvo. Kakor smo imeli po Adamu prejeti svetost in pravičnost, tako smo od njega podedovali greh, po grehu pa smrt. Ta greh se imenuje izviren ali podedovan greh in sv. Tridentinski zbor javi v 5. seji prav slovesno, da vsak človek, izvzemši bl. Devico Marijo, prinese na svet izviren greh z vsemi žalostnimi nasledki. Verska resnica o izvirnem grehu se naslanja na sv. Pismo. „Kakor je po enem človeku greh prišel na svet, in po grehu smrt, tako je smrt prešla na vse, ker so vsi v njem (Adamu) grešili“. Rimlj. 5, 12. Že v starem veku zdihuje kralj David: „V krivičnosti sem rojen in v grehih me je spočela moja mati.“ Ps. 50. Sv. cerkev je verovala to resnico od svojega začetka, zato je krščevala vse vernike v odpuščanje grehov. Istih misli so tudi cerkveni očetje in pisatelji. Origen piše: „Nihče ni brez madeža, niti otrok, ki je en sam dan na svetu.“ Odkod ta madež, otrok vendar ne more grešiti? Madež je podedovan od prvih staršev.

Kako pa sodi pamet o izvirnem grehu? Pamet ga ne samo ne more tajiti, marveč ga mora priznati. — Ako premišljuje svoje lastno srcé, najdem dvojno poželjivost v njem, ki si nasprotuje. Sv. apostelj piše Rimljanom: „Mesen sem, prodan grehu. — Ne storim dobrega, kar hočem, marveč storim hudo, kar sovražim. Imam namreč dopadajenje nad božjo postavo po notranjem človeku, čutim pa drugo postavo v svojih udih, katera se bojuje zoper postavo mojega duhá, katera me devlje v sužnjost pod postavo greha, katera je v mojih udih.“ 7, 14. Recimo, da je nedelja. Cerkevna zapoved veli, da greš v cerkev k sv. maši. Tedaj čuješ dvojni glas v sebi. Eden pravi: Pojdi, dolžnost je. Drugi: Nikar ne hodi, mrzlo je, znal bi se prehladiti. Prvi glas je notranji človek, ali postava duhá, drugi glas je mesó ali postava udov. Postava udov ali mesá je močnejša od postave duhá, zatoraj človek večkrat deluje slabo nego dobro. Pa zakaj? Jeli nam škoduje dobro? Ali je tako težavno? Ne to, marveč mesó hoče gospodovati in na vsak način je ložje grehu vdati se, nego gojiti čednost. V začetku je bilo seveda drugače; sv. Duh je ustanovil lepo harmonijo med duhom in mesom; duh

je gospodoval, teló je ubogalo. Ta harmonija pa je sedaj razdrta, greh in grešno nagnjenje je v nas od mladosti; greh nam je toraj prirojen, je podedovan.

Dalje: Odkod siromaštvo, bolezni, smrt? Gospod Bog je djál v raju: V potu obraza si boš služil kruh. Dandanes pa, če se tudi potiš, še stradaš. Socijalno vprašanje, odkod je? Odkod poraz med ljudmi? Odkod, da imajo eni vsega v obilnosti, drugi se pa živé z največjo silo?

Odkod bolezni, zlasti epidemične, ki nastajajo v vedno novih oblikah in zoper katere ga ni leka ne meje, zoper katere se brezvpešno vpirajo zdravniki?

Odkod vojske, v katerih človek mori človeka, brat preliva kri brata in so ljudje preznajdljivi v morilnem orožji? Odkod, da se natora vojskuje zoper človeka, da bliski vdarjajo vanj, mu neusmiljena toča pobije pridelke, mu viharji poderó krov? Ali res menite, da je Bog vstvaril svet v tem stanu? Ali ne veste, da je po prvem grehu preklel svet? Menite li, da je Bog človeka ustvaril takega, kakršen je sedaj? Slab mojster bi bil; Bog je neskončno moder, vsegamogočen in dobrotljiv, on je vse prav naredil. Vsak dan, ko je ustvarjal svet, bil je zadovoljen in videl je, da je bilo dobro. Prisiljen sem toraj sklepati, da je človek svoje gorjé zakrivil sam. In ker se to gorjé nahaja celo pri tistih, ki osebno še ne morejo grešiti, recimo pri otrocih, tedaj sklepamo po pameti, da splošno gorjé ne prihaja toliko od naše osebne krivde, marveč zadolžilo ga je vesoljno človeštvo v Adamu. Da, predragi, kdor nima pred očmi verske resnice o izvirnem grehu, on si nikakor ne more tolmačiti strašnega boja za obstanek na zemlji. „Veliko težav je prisojenih vsem ljudem in težek jarem leži nad Adamovimi otroci od njihovega rojstva do pokopa.“ Sir. 40. Tako toži modri Sirah pred več nego 2000 leti, in do danes se ni zboljšalo stanje človekovo.

Oglejmo si sedaj nasledke prvega greha posebej.

1. Dušna smrt. Človek je zgubil po prvem grehu čeznatorno življenje, posvečujočo milost božjo. Iz otroka božjega je postal otrok jeze in zgubil je pravico do nebes. „Kdor ne bo preroben, ne pojde v nebeško kraljestvo.“ Jan. 3, 3.

2. Um je postal zaslepljen, volja šibka, nagnjena k hudemu, oglasila se je poželjivost. „Čut in misel človeškega srcá sta nagnjena k hudemu od mladosti.“ 1. Mojz. 8, 21.

Odkod hudó? S tem vprašanjem se bavijo modroslovci od Aristotelja do najmlajšega modroslovca sedanje dóbe.

a) Nekateri menijo, da je Bog sam začetnik hudega. Ali to ne more biti nikdar in nikoli. Bog je neskončno svet, on ne more biti začetnik hudega, kajti v tem slučaju bi nasprotoval sam sebi. Bog pripusti hudó, sam pa ga ne pričinja.

b) Drugi trdijo, da je hudó nasledek slabe izreje. Tudi napačno. Zakaj je Kanj ubil Abeljna? Morda je prejel slabo izrejo? Táko kakor Abelj. Izvrstna je bila njegova izreja, na stariših in bratu je videl najlepše izgledé čednosti in pokore. Ne najdem tedaj vzroka hudovoljnemu uboju, če ne v popačenosti volje, ki je nasledek prvega greha.

c) Večina pa méni, da hudó biva v bistvu človekovem. Seveda leti možje vzamejo človeka v stanu po grehu. — Ali hudó ne spada k bistvu človekovemu, marveč je prišlo nad človeka kot nasledek prvega greha. Zatorej modrujte kolikor hočete, na to vprašanje ne veste odgovora, ako zavržete cerkveno dogmo o izvirnem grehu.

3. Nasledek greha je smrt in bolezní kot napovedovalke smrti. „Po grehu je smrt, in smrt je prešla na vse, ker so vsi grešili v Adamu.“ Rimlj. 5, 12.

4. Trpljenje in druge človeške reve. „Človek, rojen od žene, živi malo časa in je obdan z mnogimi nadlogami.“ Job. 14. — „Težek jarem leži na Adamovih otrocih od rojstnega dné, do dneva pokopa.“ Sir. 10.

5. Sužnjost pod oblastjo hudobnega duhá, ki se radi tega zove „vojvoda sveta“.

Vendar kljub temu, da je v človeku pokončana čeznatorna podoba božja, natorna podobnost vendarle ostane; kajti ona spada k bistvu človeka in to ne more iti k nič. Tudi padli človek ima um, s katerim lahko spoznava Bogá; ima prosto voljo, da stori, kar je prav. Vendar mu je um po grehu zatemnjen in volja oslabljena ter nagnjena k hudemu.

To je tedaj kratek, a jedernat nauk o izvirnem grehu; nauk tako važen, da brez njega ni mogoče rešiti verskih in socijalnih zagonetek; po njem pa zamoremo odgovarjati na najtežja vprašanja. A kaj storé brezverci, da nam obtežé naše razjasnovanje? Oni smešijo božjo zapoved v rajú in si razlagajo greh prvih starišev po svojem brezbožnem mišljenji. Pravijo, da je to bajka za otroke; vsak odrasčen človek vé, da sta Adam in Eva spolno grešila in tako Bogá žalila. In mladina, čuti to vest, jame dvomiti nad božjim razodetjem in brezbožnosti so odprta vrata na stežaj. Sodba, ali je sporočilo o prvem grehu vzeti po besedi, ne gre meni. Sveta aposteljna Pavel in Janez sta za besedni pomen. Mnenje nasprotnikov pa je popolnoma abotno. V 1. Mojzesovih bukvah, vrsta 27 in 28, berem: „Bog je ustvaril moža in ženo, in ju blagoslovil rekoč: Naraščajta in množita se in polnita zemljo.“ S temi besedami je Bog postavil zakon, sam Adama in Evo zvezal vanj in jima podelil zakonske pravice. Nasprotniki vere jima jih odrekujejo! Vidi se, kakršni so sami, tako sodijo o drugih. Iz tega zgleda pa se lahko prepričate, kakšno namero imajo. Če ne morejo ovreči stvari, se pa kaj zmislijo. — Omenim le še, da se nauk o izvirnem grehu nahaja pri vseh národih. Čembolj napredujejo jezikovna, starinarska in narodopisna preiskavanja, tembolj prodira spoznanje, da v vseh národih živi spomin nekdanjega srečnega stanu človeka in spomin prvega greha.

2.

Preidimo sedaj k 2. točki. Od izvirnega greha se loči osebni greh. Kaj pa je osebni greh? Rekel sem, da je človeku tudi po izvirnem grehu ostala prosta volja, čeravno nagnjena k hudemu. Človek stori, kar hoče, dobro ali hudó. Bog ga k ničemer ne sili, kajti Bog previsoko spoštuje človeka in njegovo prosto voljo, Bog je preveč liberalen, da bi koga silil. Kakor prvi človek, tako naj bi se tudi vsak človek zá-se odločil ali za Boga ali zoper njega, za spolnovanje božje ali svoje lastne volje. Človek je ustvarjen tako, da teži ali po Bógu, ali po tem, kar je izven Bogá. Teženje po stvareh pa je neredna ljubezen do samega sebe ali sebičnost; kajti, ko ljubi človek stvari,

ljubi prav za prav le sebe, ker išče v stvareh vžitka, čast ali kaj družega. To neredno teženje po stvareh pa je greh. Po grehu se človek odvrne od Boga, obrne se k stvári, ter v njej išče sreče in zadovoljnosti. Z grehom se žali Bog, ne kakor bi zamogel grešnik Bogu škodovati, njegovo srečo zmanjšati; marveč grešnik, ki sledi svoji, mesto božji volji, kolikor je na njem, pokončuje vrhovno gospodarstvo božje, krati Bogú dolžno spoštovanje, žali Bogá.

Greh ločimo v smrten in odpustljiv. Smrtni greh je popolna odvrnitev človeka od Bogá, svojega Stvarnika, svojega življenjskega principa. Smrtni greh je smrt duše; duša pa, enkrat mrtva, ne more se več iz lastne moči prebuditi k življenju. — Odpustljivi greh je neredno nagnjenje do stvari; Bog še vedno ostane zadnji smoter človeka, vendar stvari človeka precej motijo v dosegi tega smotra. Odpustljivi greh je tedaj le dušna bolezen, katero zamore človek zopet ozdraviti s pomočjo milosti božje. Smrtni greh je vedoma in prostovoljno prelomljenje npravstvenega zakona v važni zadevi. Zadeva mora biti važna in taka zadeva so natorni zakoni, katere je Bog sam zapisal v naša srca in katerih nihče ne more tajiti, n. pr. spoznavanje Bogá, skrb za otroke itd. Važna zadeva so pa tudi božje zapovedi, s katerimi je Bog sam spopolnil in natančneje razjasnil natorno postavo. Zapovedi le-te se ozirajo na Bogá in na najvišje blaginje človeške. Kdor n. pr. ubija, prešestuje, on se gotovo smrtno pregreši, da le to stori vedoma in popolno prostovoljno. Vir in korenina vseh družih grehov so sedmeri glavni grehi: Napuh, lakomnost, nečistost, nevoščljivost, požrešnost, jeza, lenoba. — Posebno veliki grehi so vnebovpijoči grehi: 1. Radovoljni uboj, 2. Mutasti ali sodomski greh, 3. Zatiranje ubožcev, vdov in sirot, 4. Delavcem ali najemnikom za služek zadržavati ali utrgovati. Veliki so grehi zoper svetega Duhá: 1. Predrzo v milost božjo grešiti, 2. Nad božjo milostjo obupati, 3. Spoznani krščanski resnici ustavljati se, 4. Bližnjemu zavoljo božje milosti nevoščljiv biti, 5. Do lepega opominvanja otrpnjeno srcé imeti, 6. V nespokornosti radovoljno ostati. In če omenim še ptuje grehe, tedaj sem označil vse vrste pregreh.

Moj govor se je že precej raztegnil, a vendar vam še nisem dal popolnega odgovora na vprašanje: Od kod zlo na zemlji? Vse zlo prihaja 1) iz trojne poželjivosti, ki je nasledek izvirnega greha in ostane v njem tudi po sv. krstu. „Vsak pa je skušan, kadar je od svoje poželjivosti vlečen in vabljen.“ Jak. 1, 14. — Poželjivost ta pa je po aposteljniovih besedah trojna: „Poželjivost oči, poželjivost mesa in napuh življenja.“ 1. Jan. 2, 16. — 2) Žene človeka v greh svet; ne zemlja, kot prebivališče človeško, marveč ljudje, ki živé pohujšljivo, ki so udani pregrehi, in svetni blagri, ki človeka odvrtačujejo od Boga. — 3) Hudobni duh, „sovražnik, ki seje ljuliko med pšenico.“ Mat. 13, 39. Ne mislite pa, da zamorejo le-te skušnjave človeka siliti v greh. Nikakor ne. Človek je prost, in ker je prost, se skušnjavam lahko vprè, zlasti če sodeluje z milostjo božjo, katero Bog vsakemu človeku dá v potrebni meri. Naj se poželjivost dviga še tako silno, dokler človek vánjo ne privoli, ne greši, marveč pridobi si s svojo stanovitnostjo in ustrajnim bojem še veliko zasluženje.

Dasiravno pa človek greši, vendar ne smemo iz tega še sklepati, da je hudoben. Nekateri ima najboljšo voljo, po storjenem grehu ga neznansko peče vest, iz srca rad bi se poboljšal; ali vedno se zopet povrne v greh. Pa zakaj? Zato, ker nima poguma, da bi raztrgal vezi greha, zapustil ono hišo, ono družbo, ki mu je vsikdar spodtika v greh. — Čem večkrat pa človek greši, in čem dalje v grehu ostane, tembolj se ga privadi, temmanj hrepeni po boljšanju. In tako človek zapade strastnosti; greši ne-le, kadar je skušan, marveč vsikdar, da je le prilika; greši vedoma, prostovoljno in v grehu tudi obtiči. Mogoče, da še moli, deli miloščino in opravlja druga dobra dela; a revež ne pomisli, kar piše sv. Jakob: „Kdor spolnuje celo postavo, pa prelomi eno samo zapoved, pregreši se nad vsemi.“ 2, 10. — Nekateri kažejo na druge ljudi, ki so hudobniši, ali bi v enakih razmerah ne bili boljši. Nekateri se izgovarjajo z mnogimi opravili, motijo se z veseliciami, društvi. Na vse so pozorni, zanemarjajo pa svojo dušo. Dostikrat se pa vest le ne dá vpokojiti, sredstva so le še preslaba, treba toraj močnejše doze.

Tedaj pride svet z modernimi načeli. smeji se nam in roga, rekoč: Ubogi zemljani, čemu mučite svojo vest? Kaj govorite o grehu, saj ni greha. Materija deluje po gotovih zákonih. Ako me kdo žali, razlije se mi žolč, jeza vzkipi, ostre besede padejo, morda celó kletve, kdo more zato? Ob nedeljah delati, kdo mi more prepovedati; ali ni škoda 70 praznikov v letu, ob katerih mi uide toliko zaslužka? Zdrževati se ob petkih, čemu to? Ali ni vse jedno, ali jem pišče ali jajce, saj jajce prihaja od pute? Seveda o pokorščini do sv. cerkve pri takih ljudeh ni duha ne sluha. Kdo si bo dandanes vest delal iz takih reči, bila bi nepotrebna tesnosrčnost. Pošten človek sem, kdo mi more kaj očitati? — In če opomnim misli in želje, ki so tudi velika gnjusoba pred Bogom, dobim odgovor: Kaj te komu mar, o njih bom že sam obravnaval z Bogom. Taki in enaki glasi se čujejo dandanes med svetom, in ker se ljudje le preradi poprimejo slabega, kaj čuda, da je polno ljudi, ki nimajo več vesti in delajo, kakor se jim zljubi. Vest imajo sicer, ker ona je glas božji v človeku, a otrpnjena je v nekaterih do celega. „Imajo oči, pa ne vidijo; ušesa, pa ne čujejo; imajo noge, pa ne hodijo.“ Ps. 112. — Mnogi so, ki morda pozitivno ne grešé, grehov opuščanja pa imajo brez števila. Pošteno opravljajo svoje stanovske dolžnosti, lepó skrbé za otroke, a k maši ne gredó nikoli, k večemu dvakrat na leto, kadar je za cesarja opravilo; sv. Obhajila nikoli ne prejemajo, postov ne držé. Sama državna poštenost ne zadostuje, treba je tudi spolnovati zapovedi.

Nekateri gredó pa še dalje. Tajé namreč prostost volje, nazadnje pa Bogá. Ljubezen so zgubili s prvim smrtnim grehom, zdaj zgubé še vero in upanje; in če se kmalu ne oprosté žalostnega stanú, zapadejo brezbožnosti in zakrknjenosti in niso več zmožni poboljšanja. Ta stan pa je najnevarniši, kajti v nespokornosti trdovraten ostati, je greh zoper sv. Duha; le-ti se pa ne odpustijo ne na tem, ne na onem svetu. Tudi zdaj se vest še oglašá od časa do časa, kakor zamolkli grom buči v daljavi. Ali ti glasi so grešniku neprijetni in sè silo je duši. Če vidi duhovnika, zopern mu je do srcá, redovna obleka mu je v spodtiko; kaj tacega, pravi, bi ne smeli več trpeti dandanes. Če vidi pogreb ali sv. popotnico nesti k bolniku, ako čuje

cerkveno zvonjenje, vse to mu mrzi, odpravilo naj bi se, vera bodi privatna reč. — Nekak strah se ga poloti, ko se spomni Bogá, katerega v svojem srcu sicer ne more tajiti, katerega pa očitno noče priznati. Strah ta se polagoma spremeni v nevoljo in slednič v sovraštvo do Boga, do Jezusa Kristusa in njegove sv. cerkve; in kedar je človek napolnjen tega sovraštva, potem dela hudó ne iz slabosti, ne iz navade, marveč iz hudobije in to imenujemo hudobijo satansko.

Predragi! Ako ste pazno zasledovali moje besede, povzeli ste lahko, odkod prihaja zlo na zemlji, kako se greh počnè in razvija. Lahko pa si bodele vedeli tudi razlagati marsikatero pojave v privatnem, pa tudi v političnem življenji; pojave, ki menda naravnost prihajajo od hudobnega duhá, ker so napolnjeni tako groznega sovraštva do Bogá, do sv. cerkve in njenih služabnikov, da se zdi, kakor bi se bil ves pekel zaprisegel zoper nebó.

Ah, predragi! Bog pač ne zasluži, da tako delamo ž njim. Ustvaril nas je v svojo službo, mi pa se mu upiramo rekoč: Nočem ti služiti, nočem moliti, nočem k maši hoditi, postiti se, ohraniti stanovsko čistost, odpustiti sovražnikom, nočem vrniti krivičnega blaga! Sam svoj gospodar sem, nikogar ne priznavam nad seboj! O grozna nehvaležnost do Bogá, ki je poln ljubezni do nas, ki prav očetovski skrbi za nas. Nehvaležnost do Jezusa Kristusa, čigar kri z nogami teptamo, njega pa vnovič križamo. Po pravici toži Gospod Bog pri preroku Izajiji 1, 2.: „Poslušajte nebesa, in ti zemlja, vleci na ušesa; ker Gospod govori: Otroke sem izredil in je povikšal, oni pa so me zaničevali!“ Vse, kar storim v stanu smrtnega greha, je prazno, brez zasluženja, ker brez posvečujoče milosti božje človek ne more nič zaslužljivega storiti za nebesa. Proč je mir vesti in kaj me čaka v večnosti, dobro vem. Moj Bog, ali se mi bodo skoraj že odprle oči? V ti uri sklenem, da hočem zapustiti dosedanje grešno življenje in narediti z Bogom resnično spravo po načinu, ki mi bo dalje razložen. Amen.

Jezus Kristus.

Čuli smo, kako grozen poraz je naredil greh med Bogom in med človekom. Zgodovina nas uči, da so vsi narodi v svesti zadolženosti skušali potolažiti jezo božjo. Bili so zelo iznajdljivi v spravni daritvah. Ker so spoznali, da so s svojimi grehi zaslužili smrt, nadomeščali so sebe z nedolžno živalijo in jo zaklali v spravno daritev. Ali lete daritve niso mogle vpokojiti njihove vesti. Izmišljali so si tedaj vedno novih bogov in novih spravni obredov, dali so se uvesti v razne misterije ali skrivnosti, skušali po zvezdah, sanjah in avgurijah izvedeti temno pretečo osodo in se zavarovati pred njo s čarovanjem. Vesoljni svet je toraj spoznal svojo zadolženost pred Bogom. To zadolženje je bilo tako veliko, da bi se človeštvo nikdar ne bilo dvignilo iz groba greha, ko bi mu Bog sam ne bil prišel na pomoč. Že v raju je obljubil Rešenika. Obljuba ta je bila v resnici protoevangelij — prvo veselo oznanilo zagrešenemu človeštvu. Te obljube človeštvo tudi nikdar ni popolnoma pozabilo; posebno živa pa se je ohranila v spominu judovskega ljudstva. Bog sam je celi stari vek po predpodobah, zlasti pa po prerokih gojil ta spomin in budil v judovskem ljudstvu hrepenenje po Izveličarju. Po dolgih 4000 letih je prišel Rešenik na svet. Njegovo rojstvo je bil čudež božje vseмогоčnosti. Prišel je namreč na svet v podobi človeka, rodil se iz Marije, katera je nedolžnost deviško strnila z materino častjo. Jezus Kristus je njegovo ime; bil je Bog in človek skupaj in tako je trebalo. Neskončnemu razžaljenju božjemu je bilo treba dati neskončnega zadoščenja; a človek tega ni mogel,

angelj tudi ne, druga stvar še manj. Vsa ta bitja so končna, in ko bi storila Bog vé kaj, vrednost njihovih dejanj je vendar-le končna. Edini Bog zamore neskončno zaslužiti. Da je to zasluženje prišlo človeku v prid, da je Odrešenik v imenu človeštva zadostil Bogu, da je zamogel trpeti, bilo je zopet potrebno, da je bil sam človek. Ni mi treba dokazovati, da je bil Jezus res pravi človek; saj celo nasprotniki trdijo, da je bil človek in sicer le človek in nič več. Dokazati mi je njegovo božanstvo, kajti le tedaj, če je bil Jezus pravi Bog, le tedaj je on tudi naš Odrešenik, le tedaj mu moramo slediti, kamor nas kliče.

Odpusti, mili Jezus, pričujoč v sv. zakramentu, da se predrznem dokazovati tvoje božanstvo, ker dosti je ljudi, ki več ne verujejo vanj, ki z judi vred trdijo, da je bil Jezus le tesarjev sin ali umen modroslovec. Seveda če Jezus ni pravi Bog, potem pade tudi božja veljava svete cerkve, in to bi radi. Jaz pa slovesno vzdignem svoj glas in rečem: **Jezus Kristus je pravi Bog**, božja in človeška natora je hipostatično združena v eni in sicer božji osebi Kristusovi. To resnico dokažem:

I. Iz njegovih izrekov. a) Pred velikim duhovnom se naravnost imenuje Sinú božjega. Veliki duhoven ga slovesno vpraša pred vsem zborom: „Zarotim te pri živem Bogu, da nam poveš, ali si ti Kristus, Sin božji?“ In Jezus odgovori: „Ti si rekel, jaz sem.“ Mat. 26, 63. — b) Trdi, da je enega bitja z Bogom Očetom: „Kdor mene vidi, vidi tudi Očeta. Jaz in oče sva eden.“ Jan. 10. c) Imenuje se gospodarja nebes in zemlje, rekoč: „Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji.“ Mat. 28. Prilastuje si božje lastnosti in dela, n. pr. večnost, rekoč: „Resnično, resnično vam povem, preden je bil Abraham, sem jaz.“ Jan. 8. Potem vsegamogočnost: „Vse, kar dela Oče, dela na isti način tudi Sin.“ Jan. 5. — Imenuje se „luč sveta, pot, resnico in življenje.“ Jan. 8. 14. Delivca božjih milosti in darov: „Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obloženi, jest vas bom pokrepčal.“ Mat. 11. — Odpušča grehe: „Zaupaj, sin, tvoji grehi so ti odpuščeni!“ In ko so se pismarji nad tem zgledovali in rekli, da je Jezus bogokletnež, reče jim: „Da boste vedeli, da ima Sin človekov oblast grehe odpuščati,

rečem ti: „Ustani, vzemi posteljo in hodi.“ Mat. 9. In tako se je zgodilo. Imenuje se sodnik a svetá, delivca večnega življenja: „Jaz sem ustajenje in življenje, kdor veruje v me, bode živel, četudi je vmrl.“ Jan. 6. On tirja od vseh ljudi vero v svoje božje bistvo, rekoč: „Kdor veruje v Sinú božjega, ne bo sojen, kdor pa ne veruje, je že sojen, ker ni veroval v ime edinorojenega Sinú božjega.“ Jan. 3. Tirja tudi božje češčenje: „Vsi naj časté Sinu, kakor častijo Očeta.“ Luk. 9.

Aposteljni so izreke Jezusove sprejeli v besednem pomenu, ker vsi so ga častili kot Sinú božjega. Nekoč vpraša Jezus učence, kaj pravijo ljudje o Sinu človekovem, kdo da je. Oni odgovoré: „Imajo te za prerokov jednega.“ Nato Jezus: „Kako mnenje pa imate vi o meni?“ Tedaj se oglasi Peter v imenu vseh: „Ti si Kristus, sin živega Boga.“ Jezus: „Blagor tebi Simon, ker meso in kri ti tega nista razodela, marveč moj Oče, ki je v nebesih.“ Mat 16. In ko je Tomaž spoznal Jezusa na njegovih ranah in desni strani, pokleknil je predenj in zaklical: „Moj Gospod in moj Bog!“ Jan. 20. — Tudi judje so sprejeli Jezusove besede v tesnem pomenu, ker rekli so nekoč: „Mi te ne kamnjamo zavoljo tvojih dobrih del, marveč zavoljo bogokletstva, ker se delaš Bogá, ko si človek.“ Jan. 10. — Toliko je toraj gotovo, da se je Jezus imenoval Boga; da so njegovi učenci, judje in veliki duhoven njegove besede sprejeli v tesnem pomenu. Samo ta razlika je, da so učenci verovali v njegovo božanstvo, judje in duhovni ne. Tudi dandanes je mnogo dvomljivcev med nami, ki sicer verujejo, da se je Jezus imenoval Boga, a njegovi izreki, pravijo, niso zadosten dokaz za njegovo božanstvo. Zatoraj evo vam novih dokazov iz njegove idejalne svetosti in popolnosti.

II. 1. Jezus je edini izmed vseh človeških otrok, ki ni imel nobenega greha, niti sence greha ni bilo na njem. Njegovi učenci so bili vedno krog njega, vendar niso zapazili niti najmanjše nepopolnosti na njem; imenovali so ga svetega in pravičnega; Dj. ap. 3, 14; njegovi sovražniki, farizeji in pismarji, so ga zasledovali vsa tri leta, oestro motrili vsak njegov korak, pretehtali vsako besedo in djanje; vendar tudi sence hudobije niso našli na njem; zatoraj so

najeli dve krivi priči, da bi imeli povod obsoditi ga k smrti. Iškarjot, ki ga je bil izdal, je zavoljo pekoče vesti prinesel srebernike nazaj, rekoč: „Izdal sem kri nedolžnega.“

2. Jezus je bil nele brez greha, marveč imel je na sebi vse čednosti v najpopolnejši meri. Izmed vseh se najbolj odsvita njegova popolna ljubezen do Boga - Očeta. Le-ta ljubezen je rdeča nit, ki se vije skozi vse njegove govore in dela. On sam pravi: „Moja jed je, da spolnim voljo njega, ki me je poslal.“ Jan. 4. Z enako čisto in močno ljubeznijo je ljubil človeštvo. On je je učil, tolažil, mu pomagal v dušnih in telesnih zadevah, dal je zanj celo svoje življenje, „da nihče, ki veruje vanj, ne bo pogubljen, marveč večno izveličan.“ Jan. 3. Na njem se blesti srčna ponižnost, čudovita krotkost in ustrajna potrpežljivost, katera se je v najjasnejši luči pokazala na križu, s katerega je odpuščal ljutim sovražnikom, proseč: „Oče, odpusti jim, saj ne vedó kaj delajo!“ Luk. 23. Take svetosti zastoj iščemo na drugih možeh. Pač je bil Sokrat redka prikazen med pagani. Po pravici občudujemo njegove čednosti, njegovo ljubezen do človeštva, katero je želel rešiti prazne vere in je voditi k pravi čednosti. Tudi on je bil pripravljen raje umreti, nego nezvest postati svojemu poklicu. Ali njegovo življenje ni bilo brez madeža in njegove čednosti so se raztezale le bolj na spolnjevanje državnih dolžnosti; ljubezen njegova ni bila vseobča, marveč je objemala le prijatelje in sodržavljane, za sovražnike je imel le zaničevanje in srd. Umril je sicer za svoje ideje, a zadnje trenutke svojega življenja je omadeževal z malikovalstvom. — Svetniki so se odlikovali z junaškimi čednostimi, a oni so bili le posnemavci Jezusovi, njihova svetost je daleč zaostala za svetostjo Jezusovo. Pri vsakem človeku, če je še tako popolen, se najde kaka slabost, senca ali nedostatek; Jezus je bil brez vse napake. Tudi največi možje, kar jih je videl svet, so nekoliko odjenjali duhu časa, v katerem so živeli, so se gibali v ozkih mejah svoje národnosti. Jezus pa je vzvišen nad vsa ta vprašanja, ljudje vseh časov, vsake národnosti, najdejo v njem popolen ideal, za katerim imamo težiti s celim srcem.

3. Vzvišena je tudi naloga, katero si je stavil na zemlji. Hotel je namreč zveličati človeštvo, ga duhovno

popolnoma preustrojiti, v mišljenji in delovanji, v veri in nrvnosti. Ta misel se je rodila zgolj le v njegovem srcu, svoj namen je dosegel brez vse človeške pomoči, dosegel ga je kljub vsemu nasprotstvu. Res, zgodovina nam kaže možé, ki so ustvarjali na zemlji velikanske reči, modrijane, postavodajalce, kralje in oblastnike; ali nobeden se ne more primerjati Jezusu, ki je s svojim zveličavnim naukom preobrazil lice zemeljsko. — Njegovo božje bistvo je pa tudi odsvitalo na telesu. Njegov nastop je bil tako veličasten, da je na vse napravil velikansk vtis. Dvanajstletnega že so pismarji občudovali v tempelju. Ko je končal gorsko pridigo, strmelo je ljudstvo, kajti govoril je, kakor da ima oblast, ne pa kakor pismarji. Pri drugi priliki so djali: Nikdar še nihče ni tako govoril, kakor ta človek. Jahajočemu v Jeruzalem, prišlo je ljudstvo z vejicami naproti in ga sprejelo kakor kralja. Na oljski gori vpraša hlapec velikega duhovna: „Koga iščete?“ — „Jezusa Nazareškega.“ — Ko jim reče: „Jest sem“, vsi strahu padejo na tla. Stotnik, videti, kaj se godi ob njegovi smrti, zakliče ves potrt: „Resnično, ta je bil božji Sin, in vse ljudstvo, ki je bilo pričujoče, trkalo si je na prsi in šlo domov.“ Mat. 27.

Življenje in delovanje Jezusovo je v resnici čudovito in kaže, da je bil Jezus Kristus ne le človek, marveč kaj več ko človek; bil je pravi, živi Bog, ki je v podobi človeški prišel na svet. Kdor tega ne verjame, ne vé si razlagati čudovitih prikazni v Jezusovem življenji, vendar mora priznati, da se je z Jezusom pričela nova doba v zgodovini človeški.

III. Izreki, katere sem navel, so potrjeni po čudežih, in ti so tretji dokaz božanstva Jezusovega. Ne bom vam danes razlagal, kaj je čudež, ali je sploh mogoč. Kdor hoče videti čudeže, naj gre v Lurd, in sicer meseca avgusta, ko prihajajo tje romarski vlaki. Dvainosemdeset najslavniših zdravnikov je preiskavalo lani hipna ozdravljenja in očitno izpovedalo, da naravnim potom to ni mogoče. Vsa Evropa bere o teh dogodkih, a zmajuje z rameni, ravno kakor judje, ki so dejali o Jezusu, da s pomočjo Belzebuba dela te stvari. Bog, kateri je postavil natori zakone, deluje lahko tudi brez teh zakonov, tega mu ne zabrani noben

modernej brezverec. Jezus se je posluževal svoje božje moči, hipoma ozdravljaj bolnike, zbujaj mrtve, izganjal hudobne duhove in se skliceval na ta dela, rekoč: „Ako meni ne verjamete, verujte delom, da spoznate in verujete, da je Oče v meni, in jaz v njem.“ Jan. 10.

IV. O enem čudežu pa hočem danes obširneje govoriti, namreč o veličastnem ustajenju Kristusovem. S tem čudežem namreč stoji in pade naša vera. Ko bi bil Jezus storil milijon čudežev, pa bi ne bil ustal od mrtvih, nič nam ne bi pomagalo. Ako je pa ustal, kakor je obljubil, potem je on res božji Sin, božji je njegov nauk, božja njegova cerkev. Toraj poglejmo! — Jezus je bil na krivo pričevanje obsojen k smrti na križu, je vmrl; tretji dan pa je iz lastne moči ustal s poveljanim telesom in se večkrat prikazal svojim učencem. 1) Prvi dokaz Jezusovega ustajenja je posvečevanje nedelje, katera se je postavila za Bogu posvečen dan mesto sobote. Zgodovinsko se dá namreč dokazati iz spisov najstarejših cerkvenih pisalcev in očetov, da se je postavil ta dan v spomin Jezusovega ustajenja, ki se je vršilo prvi dan po saboti, t. j. prvi dan tedna, dočim so judje praznovali zadnji dan, t. j. saboto. 2) Drugi dokaz je velikonočni praznik, ki se je obhajal po vsej cerkvi nedeljo po 14. nizanu, samo mala Azija je delala izjemo in ga obhajala 16. dan. Radi tega se je že sv. Polikarp l. 162 obrnil do papaža Aniceta, ali ni se doseglo sporazumljenje. Stvar je bila določena šele l. 325 na vesoljnem zboru Nicejskem, kjer se je določilo, da imajo vse cerkve velikonoč obhajati nedeljo po prvi spomladanski polni luni; nedeljo, v spomin veličastnega Kristusovega ustajenja. 3) Tretji dokaz je enoglasno spričevanje aposteljnov in evangelistov. 4) Četrty pa in najmočnejši je obnašanje Jezusovih sovražnikov, kateri so Jezusa na očitnem mestu vpričo obilne množice umorili, njegov grob zapečatili, straže postavili, potem pa, ko je Jezus ustal in so aposteljni njegovo ustajenje proglasili, so pa hipoma postali obupni in zapovedali aposteljnemu, naj molčijo o celi stvari. — Grozovita je bila Jezusova smrt. Bil je raztepen na celem životu in da ni vmrl med bičanjem, pripisati je le božji moči. Trnjeva krona mu je zopet delala take bolečine, da je večkrat omedlel in ni mogel več nesti križa.

Potem so mu bile z žebliji prevrtane roke in noge, da mu je morala odteči vsa kri. Po triurnem groznem smrtnem boju je zaklical: „Oče, v tvoje roké izročim svojo dušo“ in je glavo nagnil in dušo izdihnil. Jožef iz Arimateje je prosil Pilata dovoljenja, da bi smel pokopati Jezusa. Pilat pokliče stotnika, ki je bil zraven, in ko zvé, da je Jezus res mrtev, podari truplo Jožefu. Na večer so pristopili vojaki, da bi križanim polomili kosti. A ko pridejo do Jezusa, najdejo, da je že mrtev. Toraj mu ne zlomijo niti koščice, marveč eden vojakov pristopi s sulico in prebode Srcé Jezusovo, in zdajci priteče iz njega kri in voda, znamenje gotove smrti.

Predragi! Sv. evangelisti nam pripovedujejo vse podrobnosti Jezusove smrti, pa zakaj? Zato, da se vsi prepričamo, da je Jezus res vmrl. Ravno tako gotova resnica pa je, da je ustal tretji dan. V jutro tretjega dné je nastal velik potres, in Kristus je ustal živ in poveličan v velikem veličastvu. In angelj Gospodov je prišel z nebes in je odvalil težek kamen in sedel nanj. Njegovo obličje je bilo kakor blisk, njegova oblačila kakor sneg. Od strahu pred njim so strepetali varuhi groba, in so bili kakor mrtvi. Prišle so žene k grobu, in angelj jim reče: „Vem, da iščete Jezusa, kateri je bil križan. Ni ga tukaj, ustal je, kakor je rekel. Pridite in pogledjte kraj, kamor so ga bili položili.“ Prišla sta Peter in Janez k grobu in našla ravno tako. Jezus pa se je prikazal Magdaleni, Petru in dvakrat učencem, ki so bili zaklenjeni iz strahu pred judi. Tomažu je ukazal, naj dene prst v njegovo desno rano in naj preišče rane na rokah in nogah. In oni Tomaž, ki je prej zatrjeval, da ne veruje, dokler se sam ne prepriča, poklekne pred Gospoda in reče: „Moj Gospod in moj Bog!“ Sedaj bi človek mislil bodo vsi verovali v Jezusa in se mu ponižno uklonili; ali Jezusovi sovražniki so bili taki, kakoršni so današnji njegovi nasprotniki. Za resnico jim ni bilo mar, kajti resnica bi jim bila spodkopala tla in jih pripravila ob ves ugled pred ljudstvom. Začeli so tedaj lagati. „Eni varuhi so namreč prišli v mesto in so povedali velikim duhovnom vse, kar se je prigodilo ob grobu. Starašine so se posvetovali in dali vojakom mnogo denarja, rekoč: Recite, da so po noči prišli njegovi učenci in ga ukradli,

ko smo mi spali. In če bo to slišal vaš poglavar, ne bodite v skrbeh, ker mi ga bomo pregovorili, da se vam ne zgodi nič hudega. Oni so denarje vzeli in storili, kakor so bili podučeni. In to govorjenje je razglašeno pri judih do današnjega dné." Mat. 28. Obnašanje starašin do vojakov in učencev pa je táko, da se na mah spozná njihova perfidnost. Ko bi bili vojaki pospali, mórali so judje tirjati, da se ojstro kaznujejo in da se cela stvar temeljito preišče in goljufiji pride na sled. Ali judje so se bali preiskave, ker bi bila potrdila, kar so vojaki pripovedovali; zatoraj so celo stvar poteptali in vojakom še denarja dali, da so lagali. Niso pa pomislili, da speči vojaki niso v stani pričati, da so prišli učenci in ukradli Jezusovo teló. Pričati more le čuječi človek; če je pa kateri vojakov čul, moral je zabraniti tatvino, ali jo vsaj dokazati. S tem dokazom bi bil starašine rešil velike zadrege. — Dalje: Ako bi bili učenci ukradli Jezusovo teló, mórali so jih prijeti in kaznovati; ali nič se ni zgodilo. Zaukazali so jim samo, naj molčé o celi stvari; jasen dokaz, da so bili starašine sami prepričani Kristovega ustajenja. — Učenci naj bi ukradli Jezusovo telo? Tisti učenci, ki so se strahú razpršili na vse strani, ko so sovražniki učenika zvezali na oljski gori; tisti učenci, ki so se tudi sedaj iz strahú zaklenili in plahi pričakovali, kaj da ima priti. Le-ti učenci naj bi bili prišli h grobu — po noči — in se predrznili odpreti grob — vpričo vojakov — četudi spečih —? To naj verjame, kdor more, jaz ne. In kaj naj bi bili počeli z mrtvim truplom? Upali so, da bo Jezus ustanovil na zemlji velikansko mesijansko kraljestvo, a ta up je šel po vodi z Jezusovo smrtjo. Čemu jim bo njegovo mrtvo truplo? — Zatoraj karkoli navajajo sovražniki v tej zadevi, so gole bajke, resničnost Jezusovega veličastnega ustajenja se ne dá omajati. Ustajenje Jezusovo pa je neovrgljivi dokaz njegovega božanstva. Ako je ustal iz lastne moči — in to se je zgodilo, kajti pri sv. Janezu pravi: „Nihče mi ne more vzeti življenja; jaz sam ga dam, pa ga zopet vzamem.“ Jan. 10. — toraj: Ako je ustal iz lastne moči, potem se je izkazal pravega živega Bogá. Ako ga je probudil nebeški Oče, pokazal je s tem, da ga je on poslal, da so resnični njegovi izreki, tedaj tudi izreki o njegovem božjem bistvu.

Božanstvo Jezusovo bi se dalo še dokazati iz prerokb, ki so se vse spolnile, in iz nauka, ki je preustrojil mišljenje in delovanje človeško. A čas tega ne dopušča. Tudi je dovolj dokazov njim, ki imajo sprejemljivo srcé.

Razvil sem tedaj pred vašim obličjem veličastno podobo Jezusa, Boga — človeka. Katera čutila vas obdajajo pri tem pogledu? Kaj nam je storiti? V Jezusa moramo verovati, njega moliti. Ni zadosti, da verujemo v neko višji bitje, marveč verovati moramo, da je Jezus Kristus pravi živi Bog, naš Odrešenik in enkrat naš Sodnik. Ne velja pa vera le v besedah, marveč pokazati se mora v djanju. Ne zadostuje vera v srcu, pokazati se mora tudi na zunaj.

Ne zadostuje vera v privatnem življenji, marveč pojaviti se mora tudi v javnem, političnem življenji. Kristus je sredotočje svetovne zgodovine. Vse, kar se je godilo pred njim, ozira se nanj; vse, kar se godi za njim, naslanja se nanj. Kristus toraj mora prešinjati literaturo, njegov duh mora napolniti zakonodajalstvo, Kristus mora vladati v šoli. Nele krščanski nauk, marveč vsi predmeti se morajo ozirati nanj. Država se mora vladati po njegovih načelih, in kjerkoli se države odpovedó tem načelom, vračajo se v poganstvo nazaj z vsemi žalostnimi posledicami kapitalizma, modernega robstva, propada moralitete itd. Državniki hočejo dandanes iz kristjanov narediti pristne ljudi, toda brez Kristusa bodo naredili le socijaliste in anarhiste, največe sovražnike človeške družbe, sovražnike države same. Treba le odpreti oči in opazovati, kam nas tira življenje brez Kristusa. Prostosti se bije v obraz, ruši se zakon, podlaga človeške družbe, srebro moralitete pada pod ničlo, množé se samomori, dvoboji, značajnosti ni nikjer več, širi se breznačelnost, odreka se pravica zasebnega imetja, z nogami se tepta javna oblast, cerkvena in državna, in kaj bo iz tega, pokazala bode bližnja prihodnost.

Zatoraj, oklenimo se Jezusa Kristusa, svojega Odrešenika in Bogá. On naj vodi našo pamet, našo voljo in srcé. O presladki Jezus, ne zapusti nas, marveč ostani vedno pri nas, ker potrebujemo tvoje pomoči in tolažbe. Ostani v delavnicah umetnikov, da te nikdar ne pozabijo

in prave umetnosti ne oskrunijo. Ostani v naših tovarnah, da se čuje v njih pošteno govorjenje, da se praznuje v njih Gospodov dan. O mili Jezus, ostani v naših šolah, razsvetluj učenike in učence, da poleg vede in umetnosti gojé tudi duhá pobožnosti in strahú božjega. Ostani v kočah siromakov, da voljno prenašajo svojo revščino. Ostani v palačah bogatinov in mogotcev, da ne zlorabijo svojega premoženja, marveč vestno ravnajo ž njim in podpirajo ubožce. Ostani v mestu in na deželi pri svojem ljudstvu, da ne postane žrtev brezvestnih zapeljivcev. Ostani pri nas vseh ob življenji in smrti. Amen.

Cerkev.

Malokateri teden mine, da ne bi čital v časnikih, tu pa tam se je ustanovilo novo društvo. Takoj pri ustanovitvi se je vpisalo toliko udov, odbor je odbran itd. Vselej pa nisem vesel, ko berem te pojave. Imamo namreč mnogo starih društev, zasnovanih na najboljši podlagi, v najidejalniše namene, ki pa životarijo, spijo; kajti z vsakim novim društvom se zgublja zanimanje zanje, razpršijo se moči. — Ko živimo tedaj v dobi društev, nehoté mi pride na mar vprašanje: Katero društvo pa je najstareje? Poznam društvo, ki že obstoji nad 1800 let, je prebilo boje in nezgode vseh 1800 let, a je še danes polno življenja, polno tvorilne moči. Društvo to je najštevilniši, kajti šteje nad 200 milijonov družabnikov. Kdo pa je je ustanovil? Kateri so odborniki društva, kaka so pravila?

Ustanovnik društva je sam Jezus Kristus, božji Sin. Le-ta je po trudapolnem triletnem delovanji ustanovil duhovno kraljestvo na zemlji in ga postavil na podlago aposteljnov, v prvi vrsti na temelj prvaka aposteljnov sv. Petra. Hotel je namreč, da se njegovo delo nadaljuje do konca svetá; da se sad odrešenja deli vsem ljudem, kar jih bo še prišlo na svet. A ker je On veličastno šel v nebó, zapustil je na zemlji namestnico, sv. Cerkev, kateri je dal isto veljavo, kakeršno je imel sam, dal ji je božjo oblast in veljavo. Kristus Gospod pa je ustanovil vidno cerkev. Udje njegove cerkve so sklenjeni med seboj nele po skupni veri, marveč tudi po unanjih vidnih znamenjih. Sv. krst je vidna sprejemnica v društvo; potem imamo daritev, h kateri se zbiramo; imamo vidne poglavarje, katere je treba slušati, sicer človek ni več ud sv. cerkve.

Jako važno je vprašanje po ustavi sv. cerkve, ali kako je ona osnovana? Jezus Kristus je ločil ude sv. cerkve v

dve vrsti, v duhovne in ljudstvo, v predstojnike in podložne, učečo in slušajočo cerkev. Popolnoma krivo je mnenje, kakor da imajo v cerkvi vsi udje enake pravice, enako oblast; ne, marveč Jezus je izmed ljudstva izbral dvanajst aposteljnov, in jim podelil posebno duhovno oblast, katero imajo izvajati ne v imenu ljudstva, marveč v imenu Jezusa Kristusa, ki je govoril k njim: „Kakor je Oče mene poslal, tako pošljem jest vas.“ Jan. 20, 31. „Vi niste mene izvolili, marveč jaz sem vas izvolil in vas postavil, da idete in sad prinašate.“ Jan. 15, 16. Služba apostoljska pa je bila trojna: a) Učeniška. „Pojdite in učite vse narode . . in učite je spolnovati vse, karkoli sem vam povedal.“ Mat. 28. Potem služba b) duhovniška, v katero je Jezus posvetil aposteljne pri zadnji večerji, rekoč: „To storite v moj spomin!“ Luk. 22. In zopet: „Pojdite . . in krstite narode v imenu Očeta, Sina in sv. Duhá.“ Mat. 28, 19. In na drugem mestu: „Prejmite sv. Duhá. Katerim boste grehe odpustili, so jim odpuščeni, in katerim jih boste zadržali, so jim zadržani.“ Jan. 20, 23. c) Služba pastirska: „Karkoli boste zavezali, na zemlji bo zavezano tudi v nebesih, in karkoli boste razvezali na zemlji, bode razvezano tudi v nebesih.“ Mat. 18, 18. Razvezati, zavezati pa pomeni v sv. Pismu postavodajalno, sodniško oblast.

Da se pa ohrani edinost med aposteljni, postavil je Jezus Petra za vrhovnega poglavarja, kateri se tedaj imenuje prvak aposteljnov in vidni namestnik Kristusov na zemlji. Jezus je tedaj sam ustanovil papežtvo ali primat v katoliški cerkvi, kajti rekel je Petru: „Ti si Peter in na to skalo hočem zidati svojo cerkev in peklena vrata je ne bodo premagala. In tebi hočem dati ključe nebeškega kraljestva (t. j. vso oblast v cerkvi), karkoli boš zavezal na zemlji, bode zavezano tudi v nebesih . . .“ Mat. 16, 19. In kar je Jezus obljubil, spolnil je po svojem ustajenji, ker je djal Petru: „Pasi moja jagnjeta, pasi moje ovce!“ Jan. 21. „Jagnjeta“ pomeni duhovstvo, „ovce“ ljudstvo. Nad vse je postavljen Peter, on naj vlada vesoljno cerkev. Aposteljni so v resnici Petra častili kot svojega poglavarja in Peter sam si je bil v popolni zavesti svoje vzvišene naloge. To je pokazal, ko je trebalo namestnika za Judeža Iškarijota; Peter je predlagal in vodil volitev aposteljna. Na binkoštno

nedeljo je Peter prvi nastopil in oznanoval Jezusa ter prvi sprejel 3000 judov v sv. cerkev; Peter je zastopal svoje tovariše pred velikim zborom. Vsled posebnega božjega razodenja je zopet on sprejel prve pagane v cerkev. Peter je vodil prvi zbor v Jeruzalemu in prvi oddal svoj glas. Hodil je okrog in obiskaval cerkve, ustanovljene po drugih aposteljnih, ter jih vtrjeval v veri. Aposteljni so pripoznali le-to prvaštvo ali „primat“, kakor pričajo vsi štirje evangelisti. Celó sv. apostelj Pavel, kojega je Jezus sam poklical v apostolat, spoznal je za potrebno, da se pred početkom svojega apostoljskega delovanja podá k Petru.

Žalibog, aposteljni so bili vmrljivi ljudje in ko bi Jezus ne bil poskrbel za ta slučaj, cerkev bi se bila kmalu razšla. Ali Jezus je ustanovil sv. cerkev za vse čase, in velel aposteljnóm: „Pojdite po vsem svetu, in učite vse národe in glejte, jaz ostanem pri vas vse dni do konca sveta.“ Mat. 28. 20. Treba je bilo aposteljnóm naslednikov, treba tudi Petru naslednika v vrhovnem vladarstvu. Aposteljni so tedaj, na povelje Jezusovo, po vseh imenitniših cerkvah postavili predstojnike, škofe, je postavili kot svoje naslednike v apostoljski službi in jim s poklado rok in molitvijo izročili trojno službo, učeniško, duhovsko in pastirsko službo, katero so sami prejeli neposredno od Jezusa samega. Ob enem so jim naročili, naj ravno to oblast izročé drugim, zopet s poklado rok in molitvijo, kakor so jo prejeli sami. Tako se je apostoljska oblast ohranila do današnjega dné in škofje, ki so postavno posvečeni, so pravi nasledniki aposteljnov. Vendar le tedaj, ako so v edinosti z naslednikom sv. Petra, ako vlada med njimi in rimsko stolico tista vez, katera je vezala aposteljne s prvakom — Petrom. Da je tedaj škof pravi naslednik aposteljnov, mora biti prvič postavno posvečen, drugič mora biti v edinosti z rimskim prestolom. Zakaj pa ravno z rimskim? Peter je nekoliko časa stoloval v Antijohiji, potem pa, gnan od sv. Duhá, prenesel svojo stolico v Rim in kot rimski škof umrl leta 67 p. Kr. mučeniške smrti. Rimski škof je tedaj naslednik sv. Petra, toraj vrhovni poglavar sv. cerkve, papež — sv. Oče.

Vsak škof vlada tisto škofijo, kateri ga je postavil papež. Le-ta naredba seže noter v apostoljske čase. Škof

pa ni v stanu sam pastirovati cele škofije, marveč on pošlje med čredo duhovnike ali mašnike, katerim, kot svojim pomočnikom, podeli s poklado rok in molitvijo del tiste oblasti, katero ima sam. Tudi ta naredba seže v apostoljske čase, je toraj naredba Kristusova. Aposteljni namreč so po potrebi posvečevali mašnike in dijakone in jih vporabljevali v svojo pomoč. Postavno posvečeni mašniki imajo tedaj mašniško in po nekoliko tudi učeniško oblast. Vendar smejo mašniki svojo oblast izvrševati le tedaj, če so od škofa v to poslani in pooblašteni. Tudi ne morejo nikogar posvetiti ne v mašniško še manj v škofovsko službo. Med škofom in mašnikom je tedaj bistven razloček, mašnik prejme le en del oblasti, škof polnost oblasti. Tako je bilo v apostoljskih časih, kakor se razvidi iz lista sv. Pavla do Tita in Timoteja; tako je bilo tudi pozneje. Sv. Ignacij pravi naravnost, da ima škof prednost in duhovno oblast nad vse druge. *Ad Smyrn., ad Trall.*

Zdaj pa lahko spoznate, kam meri hujskanje nižjega duhovstva zoper škofe in papeža. To je revolucija v cerkvi, to je socializem med svečeništvom, to je popolnoma nasproti ustavi, katero je cerkvi dal njen ustanovnik Jezus Kristus. In vendar se je pred nekaterimi leti pisalo, kakor bi ne bilo razlike med škofom in duhovnikom. Je razlika, in sicer bistvena razlika v posvečenji in oblasti, in ta razlika je utemeljena v ustanovi sv. cerkve. Kdor hoče tedaj ostati vreden ud sv. cerkve, on mora biti pokoren svojemu škofu in v zvezi ž njim rimski stolici v vseh rečeh, ki zadevajo vero, nraavnost in disciplino.

Spoznali ste sedaj najstarejšo družbo na zemlji — sv. katoliško cerkev, njenega ustanovnika, njeno ustavo, njene poglavarje. Ali če se oziram po svetu, najdem mnogo različnih družeb, ki si vse prilastujejo ime prave Jezusove cerkve. Luterani pravijo, da je njihova cerkev prava. Rusi sebe imenujejo pravoslavne; Angleži se imajo za najbolj očiščeno cerkev in slednjič trdimo katoličani, da je naša katoliška edino zveličavna. Posamezne verske ločine so rodile zopet toliko ločin, da je zmešnjava vsaki dan večja. Zgubili so se na teh ločinah znaki prave Jezusove cerkve in ostala je le še nekaka vera vsesplošne ljubezni. Da, pisali so že, naj bi se vse vere zedinile v eno skupno vero,

kakor skušajo ustanoviti eden svetovni jezik „volapik“; v ta namen naj bi se vse djale v možnar, dobro se stolkle in iz te brozglje naj nastane ena vera ljubezni in strpnosti. Glejte, tako daleč pride človeštvo, kakor hitro se odkrhne od korenine, katera je Jezus Kristus. Da se tedaj spoznate v sedanjih časih breznačelnosti, vedite, da je prava Jezusova cerkev le ena, kakor zamore resnica biti le ena. Sedaj je dan, ali noč; oboje naenkrat ne more biti. Prava Jezusova cerkev pa se spozna na štirih znakih, katere povzamem iz starodavnega Nicejskega veroizpovedanja. Tamo berem: „Verujem v eno, sveto, katoliško in apostoljsko cerkev.“ Le-ti znaki niso slučajni, marveč prihajajo iz bistva in namena sv. cerkve. Ali ima katoliška cerkev le-te znake? Da, ona jih ima v polni meri.

1. Katoliška cerkev je edina. Odkar obstoji, označuje vedno isti evangelij, vedno isti Jezusov nauk, daruje vedno isto nekrvavo daritev nove zaveze, deli vedno iste sedmere zakramente, je zedinjena pod enim poglavarjem, rimskim papežem. In ravno papežtvo je tisti živi princip edinosti, kateremu se vsled Jezusove naredbe klanjajo vsi udje sv. cerkve. Pač je razlika v nebistvenih rečeh, v liturgiji, jeziku, praznikih; a v bistvenih rečeh smo vsi katoličani jedini. Sv. cerkev dandanes nikjer nima zaslombe, papež je jetnik v lastni palači, vendar edinost je tako velika, da niti enega škofa ne poznam, ki bi ne bil s papežem v zvezi.

2. Katoliška cerkev je sveta. Ohó, čujem z vseh strani ugovarjati, lepa svetost to, ko se vendar pogosto čita o škandalčkih v samostanih, v župniščih in morda celo na visokih dvorih. Res je, da se dostikrat čita o manj spodbodnih, čene naravnost pohujšljivih djanjih posvečenih oseb. Ni pa vse res, kar se čita; dostikrat je stvar čisto drugačna, nego se je spekla. A časniki večinoma niso toliko pošteni, da bi preklicali, kar so napačno poročali. A recimo, da se greši v svetišču in zunaj svetišča, sv. cerkev je vendarle sveta. Svetost sv. cerkve ni v tem, da so vsi udje cerkve sveti, marveč v tem, da ona teži po svetosti in ima sredstva, s katerimi se posveté njeni otroci. Jezus Kristus sam je primerjal svojo cerkev njivi, na kateri raste žito in plevel do dneva žetve. Ravno iz tega, ker je cerkev že štela toliko nevrednih in grešnih udov, se spozná, da je ona res Kristu-

sova ustanova, sicer bi jo bili le-ti že davno pokončali. Sredstva svetosti so: Nauk, ki je zmožen človeka privedi do najpopolnše ljubezni do Boga in bližnjega; potem daritev sv. maše, ki človeka presune do dna srcá, ter v njem obudi resnično kesanje nad grehi in trdni sklep poboljšanja; sveti zakramenti, ki so postavljeni v naše posvečenje; med njimi zlasti sv. spoved in sv. Obhajilo, katera sta že brez števila ljudi otela obupnosti, jim umirila srcé in storila, da so se odpravila sovraštva, poravnala škoda in popravilo pohujšanje.

Sv. katoliška cerkev v resnici vodi vernike k svetosti, ker jih neprestano opominja k dobrim delom in krščanskim čednostim, jih po zapovedih nagiba k zatajevanju in pokori, nekatere pa še višji vodi po poti evangeljskih svetov. Sveta cerkev je štela v vseh dobah tudi take ude, ki so se skazovali z junaškimi čednostmi, katere je Bog sam poveličal z mnogoterimi čudeži in jih je cerkev prištela svetnikom.

3. Sv. cerkev je splošnja ali katoliška, t. j. za vse čase, za vse kraje. Ona ni državna ali národna cerkev, ker potem bi bila samo za eno državo, za eno národnost. Žalibog, da dandanes liberalni elementi težé po nekaki národni cerkvi, ali ta bi ne bila več katoliška, ne več cerkev Kristusova, marveč ponižana dekla minljive narodnostne ideje. Kakor imamo vsi ljudje enega Očeta v nebesih, tako naj imamo vsi eno mater na zemlji, sv. katoliško cerkev, katera sama poišče vse národe, četudi še tako oddaljene in zdivjane, ter jih oblaži in izобрази v dobre kristijane. Zavoljo tega se je cerkev od svojega začetka imenovala katoliško in kakor pravi sv. Avguštin, jo celo nasprotniki, hočeš nočeš, imenujejo katoliško, kajti pod tem imenom je znana po vsem svetu. De ver. relig. c. 7.

4. Katoliška cerkev je pa tudi apostolska, seže v apostolske čase in ima predstojnike, ki so pravi nasledniki aposteljnov, kakor je bilo dokazano že preje.

Katoliška cerkev ima tedaj vse štiri bistvene znake, je toraj prava, od Jezusa ustanovljena cerkev, in sicer edinoprava cerkev, kajti Kristus je ustanovil le eno cerkev na temelju sv. Petra, on govori le o eni čredi in o enem pastirju.

Nobena druga cerkev nima teh znakov, ne razkolniška, ne krivoverska. Razkolniške cerkve so one, ki so

se odkrhnile od vidnega poglavarstva sv. cerkve, od papežtva, n. pr. grška, ruska, srbska, rumunska itd. Nobena nima znaka 1) edinosti, ker vsem manjka skupnega poglavarja; državne cerkve so ali národne cerkve, katere se z državo vred razdelé ali pa pogubé. Gledé nauka in zakramentov so še edine, četudi ne po vsem; ali ta edinnost je zgolj le slučajna, dostikrat le srečen nasledek bogoslovne nevednosti. Tem cerkvam manjka živega principa edinosti. — 2) Razkolne cerkve imajo znak svetosti le v nepopolni meri. Četudi imajo nauk Kristusov, sv. mašo, zakramente, četudi mnogo razkolnikov živi prav spodbudno in krščansko, vendar odkar so se odkrhnile od Rima, nimajo pokazati niti jednega vernika, ki bi se bil skazoval z junaškimi čednostimi in kojega bi bil Bog sam odlikoval s čudeži. Gotovo znamenje, da vse oživljajoči duh božji ne veje tolikanj v teh verskih ločinah. — 3) Razkolne cerkve nimajo znaka katolicitete, nimajo zmožnosti pa tudi ne volje razširiti se po vesoljnem svetu. Kdaj ste še videli razkolne duhovnike v misijonih? Razkolne cerkve nosijo veliko več v sebi kal nadaljnega razkola in delitve. — 4) One tudi niso apostoljske, ker ne segajo v apostoljske čase, marveč so se počele pozneje, n. pr. ruska v 11. stoletji. Škofje so sicer veljavno posvečeni, a niso postavni nasledniki apostelnov, ker niso v občestvu z naslednikom sv. Petra, rimskim papežem, toraj nimajo apostoljskega poslanja.

Kaj naj rečemo o krivoverskih sektah, katerih štejejo sami luterani nad dvesto? Ali imajo one a) znak edinosti? Ah, nimajo vrhovnega poglavarja, niti skupnega nauka niti jednostavne bogoslužnosti. Tudi posamezne sekte niso jedine; vsak pridigar uči po svojih individualnih nazorih. Protestant Müller sam pravi: V čemur so protestanti edini, lahko bi se zapisalo na en noht. — b) Ali imajo znak svetosti? O tem pa kar molčimo. Vera, ki uči, da človekova volja ni prosta, da je spolnovanje zapovedi nemogoče, da se človek opraviči le po veri, brez dobrih del, taka vera ne more nikogar napeljevati k svetosti. Seveda so tudi med krivoverci pošteni in pobožni ljudje; a le-ti ne živé po pogubnih naukih krive vere, marveč poslušajo svojo vest. O svetnikih med krivoverci ni duha ne sluha. — c) Katoliške ali splošne le-te cerkve niso, marveč po načelu

„cujus regio, illius religio“, t. j. v čigar deželi živiš, njega veri slediš, po tem načelu so le-te cerkve prave državne cerkve, odvisne od vrhovnega oblastnika. Pač se trudijo bolj društva, nego cerkve, za nekako propagando med neverniki, a kljub neizmernim denarnim svotam, ki so jih razmetali, se jim še ni posrečilo, da bi en sam paganski narod bili spreobrnili k protestantovski veri. Gonilna moč v protestantovskih misijonih je večinoma politika. — *d)* In kaj naj rečem o apostoljstvu? Luteranske verske ločine nimajo škofov, nimajo duhovnikov, nimajo mašnikovega posvečevanja. Njihovi duhovniki so civilni gospodje, kateri imajo svoje poslanje od vlade ali od ljudstva. — Če pa razkolne in krivoverske cerkve niso prave, kaj pa bo z drugoverci, ali bodo vsi pogubljeni? O tega pa mi katoličani ne trdimo. Mi le povdarjamo, kaj človeka zveliča, ne trdimo pa, kdo da bo zveličan. Vsak človek je dolžan iskati resnice, in če jo je našel, mora se je okleniti. Kdor se toraj znajde v krivi veri ali razkolu brez lastne krivde, pa je pripravljen okleniti se resnice, kakor hitro jo najde, on je le iz nevednosti krivoverec ali razkolnik; in če je ta nevednost nezadolžena, opravičuje ga, in če tak človek živi po vesti in po veri, bode izveličan. Kdor pa dvomi o resničnosti svoje vere, pa se kar nič ne trudi, da bi našel resnico, ta je iz lastne krivde zunaj katoliške cerkve, tedaj je v smrtnem grehu in v tem smislu je opravičeno načelo: „extra ecclesiam non est salus“, t. j. zunaj cerkve ni zveličanja.

O kako srečni smo pač mi, da nam ni še-le treba iskati resnice, marveč smo že v njeni posesti. Ali ste že kedaj prav temeljito premislili, kolika sreča za vas, da ste udje sv. matere katoliške cerkve? O naj vam vsaj to uro stopi pred duhovno oko neizmeren dar božji. Spoštujte sv. Cerkev, ljubite jo. Ako ste dolžni ljubiti telesno mater, kolikanj bolj šele duhovno mater. Telesna mati vam je dala telesno življenje, sv. cerkev pa vas je prerodila v otroke božje in dediče nebeškega kraljestva. Kdo pa spoštuje in ljubi sv. Cerkev? Tisti, ki spoštljivo govori o njej, jo brani zoper vse sovražnike, zlasti pa tisti, ki spolnuje njene zapovedi. Vsako društvo ima svoja pravila. Tudi cerkev, kot najstarejše in najštevilnejše društvo ni brez njih.

Toda čudno, dočim imajo druga društva paragrafov brez konca, sv. Cerkev jih ima samo pet. 1. Posvečuj praznike. 2. Bodi ob nedeljah in praznikih spodobno pri sv. maši. 3. Posti se zapovedane postne dni in zdrži se ob petkih mesnih jedi. 4. Spovej se grehov postavljenemu mašniku in o velikonočnem času prejmi sv. obhajilo. 5. Ne obhajaj ženitnine ob prepovedanih časih. Ali pa imajo le-te zapovedi obvezavno moč? Kajpada jo imajo. Sv. Cerkev je namreč polnomočna, samostojna družba, postavljena od Jezusa Kristusa, toraj Boga samega, katera ima vse določiti in uravnati, kar je vernikom v zveličanje. Cerkvene zapovedi toraj vežejo v vesti, in vsak katoličan jih mora spolnovati, v kolikor mu dostaje v ta namen fizične in moralične moči. Kdor ne spolnuje društvenih pravil, izbrišejo ga iz zapisnika družbenega. Pomnite toraj dobro. Kdor ne prejme velikonočnega obhajila, on je zbrisan iz družbe vernih katoličanov, ni več ud cerkve; kdor ob nedeljah ne hodi k maši, kdor lahkomišljeno ali iz lakomnosti prelamlja post, on je mrtev ud sv. Cerkve. Cerkvene zapovedi so toraj preskušna tehtnica, po kateri se takoj spozna, koliko je pravega katoličanstva v človeku. Zatoraj besedujte, kolikor hočete, da ste dobri kristijani, ali celó katoličani, dokler vas ne vidim ob nedeljah in praznikih pri sv. maši, dokler se ne prikažete velikonočni čas k obhajilni mizi, dokler vse dni brez razločka velite meso prinašati na mizo brez vzroka, brez veljavne dispenze, toliko časa vam ne verjamem, in prav nič ne dam za vaše katoličanstvo.

O predragi! Zahvalimo danes iz srca Boga, da nas je poklical v svojo edinozveličavno katoliško cerkev. Te cerkve, ki je neomabljivi steber resnice, se hočemo okleniti s celim srcem. S pobožno molitvijo in vrednim prejemanjem sv. zakramentov hočemo se prizadevati za pravo krščansko življenje. „Kaj bi pomagalo, ko bi kdo rekel, da ima vero, pa nima dobrih del? Bode-li vera sama zamogla zveličati ga?“ Jak. 2, 14. — Spoštljivo hočemo vsikdar govoriti o sv. cerkvi in njenih služabnikih in sv. cerkev braniti zoper vse napade z besedo in pismom, dobro pomneč izrek sv. Ciprijana: „Kdor cerkve nima za mater, ne bo imel Boga za očeta. Amen. *De unit. eccl.*

Spoved.

Čuli smo v prejšnjih govorih, da je človeški rod zagrešen pred Bogom, deloma po izvirnem, deloma po osebnem grehu; čuli, da je Jezus prišel na svet odrešit človeštvo greha in večne smrti, čuli, da to njegovo delo nadaljuje sv. cerkev. Zanimivo je pa sedaj zvedeti, kako se vrši to razgreševanje ali očiščevanje človeka. To se godi po svetih zakramentih, katere je Jezus sam postavil v naše posvečenje. Sv. krst nas omije izvirnega greha in vseh pred krstom storjenih grehov in nas stori Bogú prijetne. V starih časih so nekateri odlašali s krstom do smrtne ure. Kakor je to na eni strani nevarno in nikakor priporočila vredno, velikoveč pregrešno, vendar kaže na drugi strani živo vero v zveličavne učinke sv. krsta. Ker je človeško življenje v nevarnosti vsak trenotek, zató naj se sveti krst nemudoma podeli novorojenemu detetu.

Kaj pa, če človek po sv. krstu smrtno greši? Hvala Bogú, imamo še en zakrament, po katerem zamoremo zopet narediti spravo z Bogom. Sveti očetje imenujejo ta zakrament drugi krst, ki se pa ne vrši brez lastnega truda. Tudi ga imenujejo drugo rešilno desko, s katero se lahko otmemo potopa. Zakrament sv. pokore je neizogibno potreben vsem, ki so smrtno grešili po sv. krstu. Opuščanje smrtnega greha se prejme rednim potom le po tem zakramentu. Le v skrajni sili, ko ni mogoče spovedati se, prejme človek opravičenje po izrednem potu, namreč s čeznatornim, popolnim kesom, kateri mora pa tudi sklenjen biti s hrepenjenjem po zakramentu sv. pokore.

Menda nobena stvar na svetu nima toliko nasprotnikov, nego zakrament sv. pokore. Zatorej ne bo odveč,

če si stvar ogledamo nekoliko bližje in ji posvetimo v lice, morda potem ne bo več tako odurna in neprijetna.

Ko sta prva človeka grešila v raj, je bilo to pač isti trenutek znano vsegavednemu Bogu. Ali vendar je Bog hotel iz njunih ust slišati izpoved greha; zavoljo tega zakliče: „Adam, kje si?“ Sicer se me nisi ogibal, danes pa se potikaš med drevjem, kakor bi se zamogel skriti pred mojim obličjem? — Adama je strašno pekla grešna zavest; huda je bila obtožba, ali morala je na dan. „Slišal sem tvoj glas v raj“, odgovori Adam, „in zbal sem se te zato, ker sem nag, ter sem se skrnil.“ — Bog mu reče: „Kdo ti je neki povedal, da si nag? Ali si mar jedel od prepovedanega drevesa?“ — Adam odgovori: „Eva mi je dala od drevesa in jedel sem.“ — In ti, Eva, „zakaj si to storila?“ — „Kača me je zapeljala, da sem jedla.“ 1. Mojz. 3. Glejte pravo spoved, katero je Bog tirjal od prvega človeka. — Kdor ne posluša predsodkov, marveč svojo pamet, pripoznal bo, da je spoved primerna potrebam človeškega srca in v svojih učinkih neizmerno dobrodelna in zveličavna. De Maistre piše v svoji knjigi (Vom Papste): „Prirojeno je človeku, da se rad razkrije drugemu, da mu rad zaupa kako skrivnost. Nesrečnež, ki ga grize pekoča vest, išče prijatelja, pri katerem bi našel zavetja in tolažbe. Hudodelnik vé, da se s pripoznanjem hudodelstva izroči pravici in zasluženi kazni. Lahko bi zatajil pregreho in odšel kazni; ali zdi se mu, da ima odkrita izpovedba hudodelstva nekaj spravedljive moči v sebi in omeči sodnika k usmiljenju.“ Dá, človeška natora se dá po storjenem grehu vtešiti le tedaj, če najde duška v odkritosrčni izpovedbi. Otrok se igra zunaj hiše in po nesreči vbije šipo v okno. Tiho se priplazi v hišo in čaka, kaj bó. Pa nihče ni slišal žvenketanja šipe. Toda otrok ni miren; če ga oče ali mati le pogledata, precej zmakne oko. In ko nekoč pride govor na vbito šipo, tedaj se otrok ne more več zdržati. Glasno jokajoč naredi izpovedbo: „Oče, jaz sem se igral zunaj hiše in vbil šipo. Storite z menoj, kar hočete, samo odpustite mi, z naprej bom bolj previden.“ Oče posvari otroka resno a ljubeznjivo in sedaj se vmiri otroku srcé. Ni se bati za otroka, ki pripozna pregrešek; slabo je pa, če ga taji. Sv. Avguštin je bil, kakor znano, nečistnik in krivoverec; postal pa je

velik spokornik in škof. Toda Avguštin ni bil zadovoljen, da se je spovedal svojih grehov Bogú in božjemu namestniku, marveč vzel je pero v roke in spisal celo knjigo izpovedeb, „*liber confessionum*“, v kateri svari svet pred enakimi zmotami. In da je bil sv. Avguštin tudi pahnjen na najskrajniši otok tihega morja, on bi bil v skale vsekal svoje zmote in jih začrtal v drevesne skorje. Glejte, tako hudó žene natora skesanega grešnika k izpovedbi svojih zmot. Spoved je toraj modra naredba, ker je primerna zahtevam pameti in srca.

Spoved tirja pa tudi pravni čut, ki sodi, kaj je prav, kaj ne. Vsako zadolženje tirja primerno zadoščenje. Napuh tirja ponižnost. Toda človeški napuh se vpira zoper to božjo naredbo. Napuh, ki je angelja spremenil v satana, napuh, ki je prvega človeka odvrnil od Boga, isti napuh odvrta ljudi od spovedi, katera je seveda veliko poniževanje samega sebe. Navdan duhá prevzetnosti pravi tedaj človek: Ne bom se spovedal grešnemu človeku, spovedati se hočem na tihem Bogú. Ali, predragi, Bog sam tirja spoved, tisti Bog, ki je že v raju tirjal od Adama, da se je obtožil svojega greha, tisti Bog, ki je hotel vedeti iz ust Kajnovih, kje da je njegov brat Abelj.

Sedaj sem prišel do sredotočja mojega vprašanja; prošim, da me pazno poslušate, in gotovo se prepričate, da je Jezus Kristus sam postavil spoved v naše zveličanje.

1. Gotova resnica je, da zamore grehe odpuščati le Bog sam. Tega vam ni treba dokazati, k večemu vam v primeri pojasnim to resnico. Recimo, da jaz tebe razžalim; a precej drugi dan mi je žal. Grem tedaj k tvojemu bratu in mu rečem: „Ljubi sosed, včeraj sem hudo razžalil tvojega brata, a silno mi je žal, prosim odpusti mi!“ — Ali mi bo zamogel odpustiti tvoj brat? Nikakor ne. Odgovoril mi bo velikoveč: „Če si ti razžalil mojega brata, prosi njega odpuščanja, kaj meni mar?“ — Odpustiti zamore toraj le tisti, ki je bil razžaljen. Z grehom se žali Bog, toraj zamore grehe odpuščati samo Bog.

2. Bog pa zamore oblast grehe odpuščati podeliti tudi drugim bitjem, n. pr. angeljem; ali gotovi vrsti ljudij, recimo duhovnikom, kateri potem ne v svojem, pač pa v božjem imenu odpuščajo grehe. Saj bi bil tudi ti lahko

naročil svojemu bratu: „Če pride moj razžalnik, in mene ni doma, reci mu, da mu odpuščam iz celega srca“, in stvar bi bila končana. Kar zamorejo ljudje, ali ne bo tega premogel vsegamogočni Bog? Čudeže delati, mrtve k življenju zbujati, oblast imeti čez življenje in smrt, to gre le Bogu samemu. Vendar je Bog tudi apostelnom in drugim svetnikom (n. pr. sv. Antonu Pad.) dal oblast, da so v njegovem imenu delali čudeže in mrtve zbujali k življenju. In tisti Bog, ki je rekel: „Ne vbijaj“, je dal svetni gosposki oblast, da sme hudodelce kaznovati celo s smrtjo. Ravno tako pa zamore Bog tudi oblast grehe odpuščati izročiti posameznim osebam, recimo duhovnom, kateri v božjem imenu odpuščajo grehe.

3. Ako je pa Bog nekaterim ljudem dal oblast grehe odpuščati, zamogel je to oblast vezati na gotove pogoje. Kdor bo spolnil te pogoje, prejel bo odvezo, kdor jih ne bo spolnil, ne bodo mu odpuščeni grehi, četudi pooblaščenec sto križev naredi nad grešnikom. Vsak pameten človek tedaj lahko spozna, da pravico grehe odpuščati (*quaestio juris*) Bog lahko podeli ljudem, in da to oblast lahko veže na gotove pogoje, recimo na ta pogoj, da se grešnik spové postavljenemu duhovnu. Če je pa Bog to storil (*quaestio facti*), potem mora vsak, kdor želi odpuščanja grehov, odkritosrčno se spovedati duhovnu svojih grehov.

Sedaj pa nastane vprašanje:

I. Ali je Bog duhovnom dal oblast, da zamorejo grehe odpuščati v njegovem imenu? — Na to odločen odgovor, dà! Bog je dal duhovnom oblast, da smejo grehe odpuščati v njegovem imenu. Kmalu po svojem ustajenji se je Jezus prikazal apostelnom, rekoč: „Kakor je Oče mene poslal, tako pošljem jest vas.“ To je, Oče je mene poslal, da človeški rod oprostim greha in ga pripeljem v sveto nebó. Tudi jaz vas pošljem, da v mojem imenu in po mojem zasluženji oprostite ljudi greha in jih srečno pripeljete v večno zveličanje. In v znamenje, da jim podeli moč in milost sv. Duha, dihne vanje in jim reče: „Prejmite sv. Duha!“ Jaz vam namreč izročam službo, za katero vam je treba posebne pomoči od Boga. In katera je ta služba, ta oblast? — „Katerim boste grehe

odpustili, so jim odpuščeni, in katerim jih boste zadržali, so jim zadržani!“ Toraj skrbno preiskujte in potem presodite, komu naj grehe odpustite, komu jih pridržite, in jaz bom potrdil vašo sodbo. Saj sem vam že prej enkrat povedal, „kar boste odvezali na zemlji, bode odvezano tudi v nebesih“. Jan. 20, 21—23.

Jasno je, ko beli dan, da je Jezus v resnici aposteljnem dal oblast grehe odpuščati. Ali je pa Jezus to oblast dal le aposteljnem? Ali naj jenja ta oblast po smrti aposteljnov? Nikakor ne. Jezus je dal to oblast, da bi skesani grešniki zamogli zadobiti odpuščanje grehov in večno življenje. Grešnikov pa je bilo dovelj ne-le ob času aposteljnov, marveč tudi po njihovi smrti. So dandanes in bodo noter do konca sveta. Božji Izveličar pa želi, da bi se tudi ti zveličali, toraj je gotovo poskrbel, da oblast, dana aposteljnem, po njihovi smrti preide na druge možé. Ti pa so škofje in mašniki, katerim so aposteljni s poklado rok in z molitvijo izročili tisto oblast, katero so naravnost prejeli od Jezusa Kristusa. Škofje in mašniki imajo toraj oblast v božjem imenu odpuščati grehe.

To je sv. cerkev vedno verovala in učila. To so učili sv. očetje. Sv. Ambrož: „Pravica grehe odpuščati je dana edino le duhovnom. Gospod jo je dal aposteljnem, od njih je prešla na duhovne.“ Sv. Krizostom: „Oče je sodbo izročil Sinu, Sin pa jo je izročil duhovnom.“ Idem: „Duhovni nove zaveze imajo pravico, ne kakor duhovni stare zaveze gobovega samo razglasiti za očiščenega, marveč pravico, dušo očistiti vseh madežev, t. j. grehe odpuščati.“ Ko je v prvem stoletju nastala kriva vera, kakor da bi duhovni ne imeli oblasti odvezovati od nekaterih večih grehov, zavrgla je sv. cerkev krivi nauk in izobčila krivoverce. — Ako hočemo tedaj ostati katoliški kristijani, moramo zapupati Jezusovim besedam in trdno verovati, kar je cerkev od nekdanj verovala, da je Bog aposteljnem in njihovim naslednikom, škofom in mašnikom dal oblast, grehe odpuščati v njegovem imenu.

Kakor sem že prej omenil, Bog, ki je dal duhovnom to oblast, on jo je zamogel navezati na gotove pogoje. Tako n. pr. je zamogel Bog reči: Grehe odpustili boste le tistim, kateri se jih bodo vam, kot mojim namestnikom,

izpovedali. Ako je Bog to storil, potem je on sam postavil spoved in po navadnem redu ga ni odpuščanja grehov, nego le po spovedi. Tedaj nastane novo vprašanje:

II. Ali je Jezus Kristus oblast grehe odpuščati navezal na pogoj, da se grešniki svojih grehov odkritosrčno in skesano spovedó postavljenemu spovedniku? — Tudi na to vprašanje odgovorim odločno: dá! — Že prej sem omenil, da je Jezus Kristus rekel aposteljnom: „Katerim boste grehe odpustili, bodo jim odpuščeni, in katerim jih boste zadržali, bodo jim zadržani.“ V katerem pomenu pa je Jezus govoril te besede? Morda je hotel reči: Prvemu grešniku, ki pride k vam, odpustite grehe, drugemu jih pridržite itd.? Ali je morda odpuščanje in pridržanje grehov prepustil le zgolj njihovi dobri ali slabi volji? Bogokletna bi bila misel, da je Jezus Kristus odpuščanje grehov prepustil volji aposteljnov, ko je vendar od veljavne spovedi odvisna srečna ali nesrečna večnost človekova. Nebeški Izveličar je imel veliko več to misel: Natanjčno preiskujte, poslušajte, vprašujte, na vse strani prevdarjajte; potem pa storite, kakor spoznate v Bogu: Odpustite ali pridržite. Kristus je tedaj aposteljne postavil za sodnike. Kdor pa hoče soditi, mora natanjčno poznati obtožbo. Ste bili že kedaj prisotni pri porotnih sodbah? Kaj ne, s kako natanjčnostjo se vršé? Mnogo učenih gospodov sedi za sodno mizo, ki sê silno natanjčnostjo preiskujejo, koliko je na obtožbi resnice, da ne bi obsodili nedolžnega, pa tudi brez kazni ne pustili hudodelca. A ti sodniki sodijo le vnanja človeška dejanja. Spovednik pa sodi ne-le vnanja dejanja, marveč tudi notranje misli in želje. Ker pa spovedniki niso vsegavedni in ne vidijo v človeško srce, kako bodo prav presodili stan grešnikov, če se grešnik sam ne razodene? Da tedaj zamore duhovnik prav soditi, komu so grehi odpustiti, komu pridržati, neobhodno je potrebno, da grešnik sam odkritosrčno razodene, kaj je storil pregrešnega v mislih, željah, besedah, v djanji in opuščanji.

Vsak, kdor hoče, lahko toraj spozna, da je božji Izveličar aposteljnom in njihovim naslednikom dal oblast grehe odpuščati in da je to oblast vezal na pogoj, da duhovni natanjčno preiskujejo, in presodijo in potem grehe odpustijo ali pridržijo. To zamorejo pa le tedaj, če se grešniki svojih

grehov odkrito in skesano spovedó. Jezus Kristus sam je toraj ustanovitelj spovedi.

Sv. Cerkev je vedno učila to resnico. Sv. Avguštin: „Usmiljeni Bog hoče, da se na tem svetu spovemo, da ne bi bili osramočeni na onem.“ Bazilij: „Potrebno je, da odkrijemo svoje grehe tistim, katerim je izročeno oskrbníštvo božjih skrivnosti (zakramentov).“ Hijeronim: „Tisti, ki se sramujejo svoje grehe spoznati duhovniku, podobni so bolnikom, ki imajo skrivne rane, pa se sramujejo odkriti jih zdravniku.“

Kaj pa pravijo sedanji brezverci o spovedi? Večinoma trdé s protestantskimi zgodovinarji, da je bila spoved vpeljana v 13. stoletju po papežu Inocenciju III. na IV. Lateranskem zboru; ali pa ponavljajo eden za drugim, da je spoved iznajdba duhovnikov. Obe trditvi sta abotni. Lateranski zbor ni še-le vpeljal sv. spovedi, marveč zaukazal, da se mora vsak veren kristjan vsaj enkrat na leto spovedati postavljenemu spovedniku. Iz tega določila povzamemo, da so se kristjani preje večkrat spovedovali; ali ko je ponehala njihova vnema, treba jih je bilo siliti sè zapovedjo, da so vsaj enkrat v letu prejeli sv. zakramente. Še bolj abotna je trditev, da so duhovniki vpeljali spoved. Jaz bi le rad vedel, kateri duhovnik jo je vpeljal in kdaj jo je vpeljal. Zgodovina brez imen in številk ne velja nič. To pravilo mora veljati menda tudi tukaj. Kaj bi vi rekli, ko bi kdo trdil, da so smodnik znašli še-le v prejšnem stoletju? Ko vendar vsak šolarček vé, da so že pred 400 leti streljali s topovi ali kanoni? Ravno tako nespametno je, če kdo postavi začetek spovedi v poznejša stoletja, ko je vendar popolnoma dokazano, da so se kristjani spovedovali že v I. stoletju. Sv. Janez piše: „Ako se spovemo svojih grehov, je Bog zvest in pravičen, da nam odpusti naše grehe in nas očisti vse hudobije.“ I. 1, 9. In v djanji aposteljnov berem: „Mnogo vernih je prišlo in so se izpovedali in naznanili svoja dela.“ 19, 18.

Spoved je najtežavniša služba duhovniška, in ko bi je Bog ne bil vpeljal, verjemite mi, duhovniki sami bi jo bili odpravili že davno. Ali, ko bi bili duhovniki vpeljali spoved, vsaj sebe naj bi bili izvzeli. Toda vsak duhoven, bodi postavljen še tako visoko, mora se ponižati pred spovednikom, vča-

sih pred svojim lastnim tovarišem in se ponižno spovedati ne le enkrat v letu, marveč pogostokrat, da tem čistejši pristopi k sv. daritvi. Da, ljubi moj, kdorkoli si, cesar ali kralj, papež ali škof, bogat ali reven, učen ali priprost: grešil si in ponižati se moraš; le s ponižnim izpovedanjem svojih grehov zamoreš storiti spravo z Bogom in zadobiti zopet mir srcá.

Spoved je pa tudi iz drugih ozirov jako koristna. Ljudje dandanes mnogo mislijo in si belijo glave, kako bi se človeštvu pomagalo do boljšega blagostanja. Delajo se velikanske nove iznajdbe, umetnost skušajo povzdigniti do višje stopinje; tretji v enomer kujejo postave in boljšajo obstoječe. A kljub temu je na svetu vedno slabije. Odkod to? Odtod, ker ljudje ne gredó na vir, ker ne poznajo korenine, iz katere prihaja vse hudó. Greh in edino le greh stori nesrečne národe. Greh je vir vsega hudega. Nečistost zastrupi človeški rod v najlepšem cvetu, spodkopuje srečo družin in celih držav. Požrešnost in pijanost, lenoba in nezumno hrepenenje po razkošnem veselji zamori dandanes čut za vse, kar je višjega in blažjega. Sto in sto jih pride po tem potu na beraško palico. Napuh in prevzetnost se upirata vsakemu redu in ne trpita nad seboj nobene oblasti. Glejte, to so sovražniki človeštva, sovražniki vsacega reda, sovražniki človeške sreče. To so viri, iz katerih prihaja socializem. Zastonj se upirajo državniki, da bi zatrli to najnovejšo grozečo prikazen; zastonj kujejo postave. Dokler se človek ne poboljša v notranjem, ne bodo se poboljšale vnanje socialne razmere. Notranjega človeka pa zamore poboljšati in spreobrniti le sv. vera, in sicer s pomočjo dobre in pogoste spovedi.

Sv. Frančišek Ksaver se je nekoč vozil po morji v družbi mnogih portugalskih vojakov. Svetniku, ki je porabil vsako priliko, da bi Jezusu pridobil kako dušo, je bil posebno eden vojak zeló pri srcu. Frančišek ga je poiskal, če je le mogel, pogovarjal se ž njim, cele ure gledal v njegovo igro. Padla je vmes marsikatera kletev ali ostudna beseda iz vojaških ust, a Frančišek se ni dal pregnati. Dostikrat se je pogovarjal z vojakom o mornarici, vmes pa včasih vpletel kaj verskega. Pri neki priliki vpraša Frančišek vojaka, kdaj je bila njegova zadnja spoved? Vojak pové odkritosrčno, da že ni bil osemnajst let pri spovedi.

Pač v Goa je šel radi ljudi k spovedi, a nič ni opravil, kajti duhovnik ga je obsodil v pogubljenje. Na to Frančišek: „Usmiljenje božje je neizmerno; ko bi bili tvoji grehi še stokrat večji, s skesano spovedjo lahko prejmeš odpustčenje.“ Vojak se dá pregovoriti. Frančišek mu pomaga vest izpraševati, in ko stopita na suho, opravi vojak dolgo spoved, je močno skesan in je pripravljen prevzeti najhujša pokorila. Frančišek pa mu naloži en sam Očenaš za pokoro, sam pa vzame bič v rokó in se grozno raztepe za vojakove pregrehe. Vojak pa iztrga Frančišku bič in jame sebe bičati iz vseh moči. Pozneje je vstopil v spokorni red in živel prav spodbudno.

Krščanski možje! O da bi bil jaz tako srečen, da bi vsaj eden izmed mojih poslušalcev, ki morda že dolgo ni bil več pri spovedi, prišel k studencu milosti in očistil svojo revno dušo. O to bi bilo veselje v nebesih, veselje večji, nego nad 99 pravičnimi, ki ne potrebujejo pokore; veselje še večji, čem večji je grešnik, ki se spokori. O Jezus, ki imaš vsa srca v svojih rokah, omehčaj srca mojih dražih poslušalcev, da odložé ves napuh, vso nepotrebno bojazen in se zaupno približajo spovednicam, ter vsi letos opravijo velikonočno spoved. Marija, pribežališče grešnikov, skrbi, da se to zgodi. Amen

Sv. Rešnje Teló.

Če se ozrem na véliki altar, zagledam malo hišico, imenuje se tabernakelj, šotor, prebivališče; pred njo gori noč in dan lučica. Zdi se mi, kakor bi čul iz tabernakeljna besede: „Jaz ostanem pri vas vse dni do konca svetá . . .“ Mat. 28, 20. Verska resnica je, in sicer ena največih skrivnosti, da je Jezus v zakramentu sv. Rešnjega Telesa resnično in bistveno pričujoč kakor Bog in človek, z dušo in telesom, krvijo in mesom. On sam je postavil ta zakrament pri zadnji večerji in po njegovem naročilu so aposteljni preminjali kruh in vino v njegovo sv. Telo in Kri, za njimi škofje in mašniki do današnjega dné. Toraj od apostoljskih časov ni več jenjala pričujočnost Jezusova v presv. zakramentu, Jezus živi med nami, prebiva sredi svojih ljubljenih ovčic, daruje se na naših altarjih, pa se dá tudi shraniti; obiskuje bolnike in se dá vživati umirajočim kot zadnja popotnica. V cerkvi se sv. Teló slovesno izpostavlja, ljudstvo se ž njim blagoslavlja. Prav ima tedaj sv. Tomaž Akvinski, ko vporablja svetopisemske besede Deut. 4, 7. o sv. Rešnjem Telesu in pravi: „Ni ga ljudstva, ki bi imelo svoje bogove tako blizu, kakor je nam blizu naš Gospod in Bog.“

Česa se niso lotili nasprotniki sv. vere? Celó najsvetejši skrivnosti niso prizanesli in ne prizanašajo ji tudi danes. Molčim o poganih, ki so čuli o nekem telesu in krvi, pa so radi tega očitali prvim kristjanom, da kolejo otroke in vživajo njihovo mesó in kri. Molčim o luteranih, ki vsak po svoje razlaga besede Jezusove pri zadnji večerji. Oziram se za sedaj samo na katoličane, ki gredó mimo cerkve, pa ne vedó, ali vsaj ne pomislijo, kdo prebiva notri; ki srečujejo mašnika sè sv. Popotnico, pa ne skazujejo časti božjemu Sinu, k večemu se odkrijejo duhovniku v cerkvenem ornatu, ali pa še to ne; ki poznajo

milo vabilo Jezusovo: „Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obloženi, jaz vas bom pokrepčal.“ Mat. 11, 28.; poznajo cerkveno zapoved gledé velikonočnega obhajila, pa ga nikdar ne prejmo. Po taci katoličanih soditi je vera v navzočnost Jezusovo v presv. Zakramentu ali opešala ali popolnoma zginila. Toraj ne bo odveč, ako se v naših apologetičnih govorih ozremo na presveti Zakrament.

Celi stari vek je poln predpodob sv. Rešnjega Telesa. Drevo življenja v raj, Abeljnov dar, Melhizedek, ki je daroval kruh in vino, Izak, ki je sam nesel drva na goro, da bi bil ondi darovan v žgavni dar, potem mana v puščavi, velikonočno jagnje, sveti šotor s predpoloženimi kruhi: vse te predpodobe jasno kažejo na daritev nove zaveze, o kateri pravi prerok Malahija: „Od solnčnega vzhoda do zahoda bo poveličano moje ime med národi in vsepovsodi se bo daroval mojemu imenu čisti dar.“ 1, 11.

Kar je bilo predvpodobljeno v starem veku, to je tudi božji Izveličar napovedal in obljubil. Skozi tri leta je Jezus pripravljaj svoje učence na svoje trpljenje, smrt, ustajenje in vnebohod. Vse do pičice jim je napovedal. Ravno tako jih je pa tudi pripravil na čudovito skrivnost, ki tako visoko presega vsako pojmovanje človeško. Storil je to leto pred svojo smrtjo. Ne daleč od Genezareškega jezera je zbral Jezus na neki gori precejšno množico ljudstva krog sebe. Bilo jih je 5000, brez žená in otrok. Vsi so bili močno utrujeni in silno lačni, jedi pa nobene v puščobnem kraju. Tedaj je Jezus storil velikanski čudež. Deček je bil tam, ki je imel pri sebi v košarici pet kruhov in dve ribi. Jezus jih je blagoslovil in velel razdeliti med množico, in glejte! vsi so bili nasičeni; in ko so pobrali ostanke, bilo jih je dvanajst košaric. Ljudstvo, to videti, se je silno navdušilo za Jezusa in hotelo ga je sklicati za kralja. On pa se jim je odtegnil in zbežal na samotni kraj. Vprašam: Čemu je Jezus storil ta čudež? Mari zato, da bi obdaril ljudstvo za vnemo in ustrajnost, s katero je poslušalo njegove besede? Mogoče, vendar ta ni bil glaven namen; marveč Jezus je hotel ljudstvo pripraviti na nekaj posebnega, kar ima šele priti. Pomnožil je kruh, da bi v srcih poslušalcev zbudil zaumen za tisti neebški kruh, katerega jim je hotel dati v dušno hrano.

Ljudstvo ga v resnici drugi dan zopet poišče in Jezus prične njegovo mišljenje odvrčevati od telesne hrane, opozarjati pa na drugo, duhovno hrano. Imel je obširen govor; v njem vodi poslušalce iz nižine na visoko goró. Najprej je izpelje iz njihovih bivališč, potem vedno višji in višji. Zrak je čedalje finejši, sela v ravnini postajajo vedno manjša, nazadnje zginejo izpred oči; obzor pa je z vsakim korakom širši, krasota narávina z vsakim trenutkom veličastniša. Poslušajmo njegove besede, on pravi: „Iščete me, ne ker ste videli čudeže, marveč ker ste bili nasičeni. Delajte, ne za jed, katera mine, marveč za jed, ki ostane za večno življenje, katero vam bo dal Sin človekov Vaši očetje so jedli mano v puščavi, pa so umrli; ta pa je kruh, ki je prišel doli z nebes; kdor jé od njega, ne bo umrl Jaz sem živi kruh, kateri je prišel iz nebes; kdor jé ta kruh, bo živel vekomaj.“ Jan. 6.

Labko si mislite, dragi, kako so se čudili Jezusovi poslušalci, slišati lete besede. Videli so pred seboj človeka, iz katerega je sicer sijalo nenavadno veličje, vendar je bil po unanjem njim enak. Tedaj pa pravi: „Jaz sem živi kruh, kateri je prišel iz nebes.“ Kaj je to? Kaj pomenijo lete besede? Poslušajmo njega, najbolje nam jih bo tolmačil sam. „Kruh, katerega bom jaz dal, je moje mesó, ki ga bom dal za življenje svetá.“ — Tedaj so bili judje šele presenečeni in rekó: „Kako nam more ta svoje mesó dati v jed?“ Judje so tedaj Jezusove besede sprejeli v besednem pomenu, da je namreč Kristus obljubil svoje mesó dati v jed; in božji Učenik bi bil moral sedaj ljudstvo podučiti in mu povedati, da te besede niso tako umeti, da je to le podoba. Ali tega ni storil, marveč nadaljeval je takole: „Resnično, resnično vam povem“, slovesne besede, kakor prisega. Toraj: „Resnično, resnično vam povem, ako ne boste jedli mesá Sinú človekovega in ne pili njegove krvi, ne boste imeli življenja v sebi.“ — „Moje mesó je res jed in moja kri je res pijača.“ — „Kdor jé moje mesó in pije mojo kri, ostane v meni in jaz v njem.“ — Tedaj so postali celo učenci Jezusovi nemirni, mrmrali so med seboj in djali: „Trd je ta govor in kdo ga more poslušati?“ Toraj tudi učenci so smatrali nemogoče, da bi jim Jezus mogel dati svoje mesó v jed

in kri v pijačo. Kaj pa stori božji Izveličar? Ali prekličé svoje besede, ali razloži njihov pomen? V duhu gleda v prihodnost in vidi tisoče in milijone, ki bodo verovali vanj, ki bodo vse sprejeli z otroško udanostjo, kar in kakor je učil. Ali naj vse pusti v zmoti, ko vendar z dvema besedama lahko pojasni zagonetko? Kaj stori Jezus? On jih zavrača na svoj čudoviti vnebohod, ki jih bo prepričal, da njemu, ki je z nebes, ni nemogoča nobena reč; toraj jih vpraša: „Ali vas to pohujšuje? Kaj pa, kadar boste videli Sinú človekovega gori iti, kjer je bil poprej?“ — Vi menite, da vam jaz ne morem dati svojega mesá v jed; jaz vas bom prepričal, da je to mogoče; in dokaz vam bodi, da bom iz lastne moči z mesom in krvijo šel v sveto nebó. Prepričali se boste, da moje teló ne bo ostalo vedno v stanu umrljivosti, marveč bode poveličano, bode lahko in spretno kakor duhovi. Stopilo bode pri zaprtih durih v izbo, hitreje ko orel se dvignilo kviško.

Kaj so nató storili učenci? Videli so čudovito pomnoženje kruha, videli v noči Jezusa, da je s suho nogó stopal po morji; vendar niso verovali njegovim besedam, marveč mnogo izmed njih je odstopilo od njega in niso več hodili z njim. Zapustili so zveličavno bližino Jezusovo, zapustili luč in vir resnice, ter tavalí kot zgubljeni sinovi po svojih potih. Navdušenost ljudstva za Jezusa se je ohladila in čuli so se le glasi nevolje in mrmranja. Edini aposteljni so še obdajali Jezusa. Kaj če odstopijo še oni, stebri, na katere je hotel Jezus postaviti svojo cerkev? Kaj, če odstopi Peter, bodoči poglavar sv. cerkve? Res, kritičen je bil položaj.

Kaj pa stori Jezus? Ali morda prekličé svoje besede? Morda jim dá drug pomen? — Ne. Z resnobnim očesom motri aposteljne in jim dá na prosto voljo ali verovati ali ločiti se od njega, rekoč: „Ali me hočete tudi vi zapustiti?“ Ljudstvo me je zapustilo, učenci so šli odtod, tudi vi smete iti, kajti jaz ne spremenim svojih besed niti za pičico. — Tedaj povzame Peter besedo, in v imenu vseh izpové vero v skrivnostni nauk sv. Rešnjega Telesa, rekoč: „Gospod, h komu pojdemo, ti imaš besede večnega življenja; mi pa smo verovali in spoznali, da si ti Kristus, Sin božji.“ O zlate besede, vredne prvaka aposteljnov! Iz

njih sije živa vera v skrivnost sv. Rešnjega Telesa, katere sicer ne umejo, vendar je ne verujejo tje v en dan, marveč na božjo veljavo Kristusovo. Mi smo namreč verovali, ker spoznamo, da si ti Kristus, sin živega Bogá. Slišali smo, ko si bil krščen, glas iz nebá: Ta je moj ljubljeni Sin, nad katerim imam svoje dopadajenje. Videli smo njegovo neomadeževano življenje, njegove čudeže in se prepričali, da je on Sin živega Bogá. Ali ni toraj modro, da mu v vsem zaupamo, da verujemo, kar nas uči, četudi ne moremo vsega umeti? ali bi ne bilo nespametno in smešno, ko bi višje cenili iskrico luči, ki jo je Bog vnetil v naši pameti, nego solnce resnice, ki je zasijalo s Kristusom in nas podučilo o skrivnosti sv. Rešnjega Telesa?

Do sedaj smo premišljevali besede Jezusove, s katerimi je obljubil svoje Teló dati v jed, svojo Kri v pijačo. Sedaj premišljujmo besede Jezusove, s katerimi je postavil sv. Zakrament. Govoril jih je zadnji večer pred svojim trpljenjem, ko je zadnjikrat jedel sè svojimi učenci veliko-nočno jagnje. Ako opazujemo božjega Izveličarja zadnje dni njegovega zemeljskega življenja, najdemo, da je v enomer delil darove in dobrote, kakor tisti, ki pred smrtjo dela oporoko in razdeli vse svoje premoženje. Svojim preganjavcem daruje molitev za odpuščenje; skesanemu razbojniku mir in tolažbo srcá ter zagotovilo večnega izveličanja; deviškemu učencu Janezu podeli najlepši dar, svojo mater Marijo v skrb; vesoljnemu človeštvu daruje smrt na križu v odrešenje, rekoč: „Dopolnjeno je.“ Najdragocenejši zaklad — svoje sv. Teló — pa je podaril pri zadnji večerji svoji nevesti, sv. cerkvi.

V Milanu je videti v dominikanskem samostanu „Maria delle grazie“ opresno na steno slikana podoba, katero je slikal slavnoznani slikar Leonardo da Vinci. Originala menda niste videli, pač pa ste čestokrat videli kopije te slike. Ideja slike je tale: V veliki dvorani je pogrnjena miza; pri njej sedi v sredini Jezus Kristus, krog njega aposteljni. Tudi Juda je zraven. Slikar je volil trenotek, ko Jezus izgovori pretresljive besede: „Eden izmed vas me bo izdal!“ Vendar ima slika namen predočiti nam ustanovitev zakramenta sv. Rešnjega Telesa. Njo popisuje sv. evangelist z nastopnimi besedami: „Pri zadnji večerji,

dan pred svojim trpljenjem, vzame Jezus kruh v svoje svete roke, zahvali nebeškega Očeta, blagoslovi ga in ga dá učencem, rekoč: „Vzemite in jejte od njega vsi, To je moje Teló, katero bo дано za vas.“ — Ravno tako vzame tudi kelih z vinom, zahvali, posveti ga in dá učencem, rekoč: „Vzemite in pijte iz njega vsi; To je kelih moje krvi, katera bo za vas in za njih veliko prelita v odpuščanje grehov. To storite v moj spomin.“ — O blažene roke, ki so se tolikrat stegnile nad bolniki in jih ozdravile, ki so kruhe in ribe čudovito pomnožile, ki so blagoslavljalé nedolžne otročiče, sedaj nosijo lastno presveto Teló in Kri. Sv. Ciril Jeruzalemski piše: Ko je Jezus izgovoril nad kruhom besede: „To je moje Teló“, in nad vinom: „To je moja Kri“, kdo bi še dvomil, je-li to njegovo Teló, njegova Kri? V Kani Galilejski je spremenil vodo v vino, tukaj pa je spremenil vino v svojo sv. Kri.“ *Katech. myst. IV.*

Besede Jezusové ne trpé nobene razlage; tako je, kakor je govoril. In da se ogne vsaki razlagi, pristavi Jezus: „To je moje Teló, katero bo za vas дано; to je Kri nove zaveze, katera bo za vas in njih mnogo prelita v odpuščanje grehov.“ Čujte, kako zatrjuje Jezus, da je to ravno tisto Teló, ki bo za vas дано; ravno tista Kri, ki bo za vas prelita, toraj resnično Teló, resnična Kri. In sicer je Kri nove zaveze. Kaj pomeni to? Nehoté se spominjamo stare zaveze, v kateri je Gospod sam sklenil zavezo s svojim ljudstvom v znožji gore Sinajske, kjer je dal svoje zapovedi in obljube, ljudstvo pa je obljubilo spolniti je. In tedaj so bili zaklani darovi in s krvijo darov poškropljeno ljudstvo. Kakor je tedaj Gospod Bog v starem veku z daritveno krvijo sklenil zavezo z ljudstvom po Mojzesu, tako je v novem veku naredil pogodbo po Kristusu. Takrat se je škropila kri zaklanih živinčet, sedaj pa presveta Kri Jezusova. Skrivnosten je sicer ta zakrament, naša pamet ga ne more pojmiti, vendar Bogú je vse mogoče. On, ki je vesmir ustvaril iz nič, on zamore tudi kruh in vino, ki je, ki biva, spremeniti v svoje Teló in Kri. Ne dajmo toraj prostora dvomom, marveč vklonimo svoj razum in ponižno molimo, česar ne moremo umeti.

Naša vera bo še bolj potrjena, če pomislimo, v katerih razmerah je Jezus govoril le-te besede. Kdaj jih je govoril? Govoril jih je pred svojim trpljenjem in smrtjo, govoril jih v trenutku, ko je slovó jemal od svojih ljubljениh učencev; v trenutku, ko je po besedah sv. Janeza evangelista njegovo Srcé kipelo ljubezni do svojih. Malo prej je Jezus zatrijeval apostelnom, da ne bo več govoril k njim v prilikah in primerah, marveč jasno in očito.

Iz katerega stališča je govoril le-te besede? Govoril jih je kot postavodajalec, kateri določuje, kaj je storiti. On pravi: „To storire v moj spomin.“ S temi besedami je posvetil aposteljne v mašnike in njim in njihovim naslednikom dal oblast opravljati sv. mašo in kruh in vino spreminjati v svoje sveto Teló in Kri.

Kako so se pa obnašali aposteljni v tem velevažnem trenutku? Kako so sprejeli, kako umeli Jezusove besede? Berimo evangelij sv. Matevža, Marka in Luke, ali najdemo eno besedico, s katero bi skušali sveti pisatelji razlagati pomen Jezusovih besed? Pri drugih prilikah skušajo razlagati vsako količkaj skrivnostno besedo ali priliko. N. pr. Sv. Janez pripoveduje, da je Jezus rekel nekoč: „Poderite ta tempelj in v treh dneh ga hočem zopet sezidati.“ 2, 19. Takoj pa pristavi: To je govoril o tempeljnu svojega telesa. K besedam: To je moje Telo, moja Kri, nihče ne pristavi besede. Edini sv. apostelj Pavel piše do Korinčanov: „Kolikokrat boste jedli ta kruh in pili kelih, oznanovali boste smrt Gospodovo, dokler pride.“ In dalje: „Kdorkoli bo tedaj nevredno jedel ta kruh, ali pil kelih Gospodov, kriv bo Telesa in Krvi Gospodove . . . on si jé in pije sodbo, ker ne loči Telesa Gospodovega.“ 11, 26. Le-te besede krepko potrjujejo verski nauk o presv. Zakramentu in globoko presunejo našo dušo.

Ako se ozremo še na ustno izročilo, prepričamo se, da je vera v pričujočnost Jezusovo v presv. Zakramentu vedno živo klila v sv. cerkvi od njenega začetka noter do današnjega dné. Sveti očetje imenujejo sv. Teló česčenja vreden, čudovit, božji Zakrament, kateremu se smemo bližati le z največo spoštljivostjo. Ako bi bila hostija le simbol ali podoba, gotovo bi ne mogli tako govoriti. Sv. Ignacij piše v I. stoletji o krivovercih: „Oni se zdržujejo evharistije,

ker ne spoznavajo z nami, da je evharistija mesó našega Izveličarja Jezusa Kristusa, ravno tisto, ki je za nas trpelo pa bilo zopet probujeno.“ *Epist. ad Smyrn.* Tertulj piše v 2. stoletji o prvih treh zakramentih, ki so se tisti čas delili zapored, tako-le: „Teló se umije, da postane duša čista; mazili se in zaznamuje (sè sv. križem), da se duša vtrdi; hrani se s Telesom in Krvijo Kristusovo, da se duša nasiči z Bogom.“ *D. Resurr.* V tem smislu pišejo vsi ostali cerkveni očetje. Svetemu Telesu so vedno skazovali božjo čast; in skrivnost sv. R. Telesa so kristjani v prvih stoletjih krščanstva skrbno skrivali pred pagani in rajši prestajali najkrutiši muke, nego jo izdali nevernikom; to pa iz jedinega vzroka, da bi pagani pri dani priliki ne onečastili ali oskrunili sv. Telesa. Dasiravno so bili kristjani hudó obrekovani, češ, da skrivaj koljejo otroke in vživajo človeško kri, vendar skrivnosti sv. Telesa niso izdali iz gole in modre bojazni, da bi se sv. Telesu ne zgodila nečast. Iz tega ravnanja sprevidimo, da so imeli prvi kristjani živo vero v pričujočnost Jezusovo v presv. Zakramentu. Vero to spričujejo tudi liturgične molitve in vse naredbe in določila prvih vekov; je toraj tako stara, kakor cerkev. Trd je ta nauk, ali bolje visoka je skrivnost, in nihče bi je ne bil mogel vpeljati, ko bi je ne bil učil Jezus in aposteljni.

Nedotakljiva je tedaj resnica, da je v zakramentu sv. R. Telesa pričujoče pravo Teló in prava Kri Jezusa Kristusa, toraj je Kristus v sv. R. Telesu pričujoč kot Bog in človek, z dušo in Telesom, s krvijo in mesom. Naša sveta verska dolžnost je tedaj, da ne samo častimo, marveč da po božje molimo Jezusa v presv. Zakramentu. — Sveta groza me spreletava, ko pomislim, da tukaj med nami prebiva Jezus sam, tisti Jezus, ki je zapustil prestól nebeški in v podobi revnega človeka prišel na svet; tisti Jezus, ki je tri leta hodil po zemlji, učil, delal čudeže, potem pa za nas vse preлил svojo Kri na sv. Križu; tisti Jezus, ki je pri zadnji večerji postavil zakrament ljubezni in sam z lastno rokó obhajal aposteljne; tisti Jezus, ki je veličastno vstal od mrtvih, šel v nebo, kjer sedi na desnici Očetovi, odkoder bo prišel sodit žive in mrtve. Na besedo mašnikovo se spremeni kruh v njegovo Telo, vino pa v njegovo Kri. Na besedo mašnikovo prihaja vsaki dan z novič na altar in se daruje nebeškemu Očetu,

kakor se je daroval na gori Kalvariji. V tabernakeljnu se dá hraniti, v tabernakeljnu je postavil sedež milosti, kjer sprejema naše češčenje, naše prošnje, odkoder pa tudi deli nebeške milosti. Pred altarjem je pogrnil mizo, kjer obhaja s svojimi izvoljenci nebeško večerjo. Vse nas kliče, vse nas vabi, rekoč: „Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obloženi, jest vas bom pokrepčal.“ Mat. 11, 28. — „Kdor jé moje meso in pije mojo kri, ostane v meni, jaz v njem.“ Jan. 6, 57. — Odločno pa tudi pravi: „Ako ne boste jedli mesá Sinú človekovega in ne pili njegove krvi, ne boste imeli življenja v sebi.“ Jan. 6, 54. — Kakor teló potrebuje tečne hrane in sicer tako, da brez nje niti ne more dolgo živeti, enako potrebuje duša duhovne hrane in ta hrana je presveto Teló. Sedaj pa umejte, če morete, kristjane, ki se obnašajo, kakor bi ne vedeli, kdo je tukaj v presvetem Zakramentu pričujoč, ki pač pripogibajo koleno pred mamonom, preb oblastnim človekom, pred ljubljeno stvarjo, svojemu Izveličarju pa se branijo skazati božjo čast. Ali ne veljajo nam besede, ki jih je Gospod govoril Filipu: „Filipe, koliko časa sem že med vami in vi me še ne poznate?“ Jan. 14, 9. Umejte, če morete, kristjane, katere je treba siliti k sv. Obhajilu s cerkveno zapovedjo in kaznijo? Ah, vse bi človek še umel, ali mlačnosti in prevzetnosti nekaterih kristjanov ni mogoče umeti.

Za časa francoske revolucije je živel v Lijonu mlad mož, ki se je s celo dušo oklenil krutega početja revolucionarjev in popolnoma zatrl v sebi cerkveno mišljenje in življenje. Obtežil si je vest z mnogoterimi velicimi grehi. Ko nekoč koraka po mestni ulici, opazi, da se mu bliža duhovnik sè sveto Popotnico. Da bi ne moral vsaj radi ljudij sneti klobuk raz glavo, sklene kreniti jo v stransko ulico in se ogniti duhovniku. Ali glej, ko se čez nekoliko časa ozre nazaj, vidi, da duhovnik koraka za njim. Hitro se umakne v drugo stransko ulico, toda, o groza! duhovnik mu sledi vanjo. Tedaj opazi na levo malo pred seboj ozko ulico in hitro se podá vanjo v nadi, da se tako ogne mašniku. Le-ta pa krene ravno v tisto ozko ulico. Sedaj se je mož vjel, kajti zašel je v zágato, ki ni imela družega izhoda. Hitro skoči v odprto vežo bližnje hiše in teče gori po stopnicah, tako visoko, kolikor je le

moč. Toda ravno v tej hiši je ležal bolnik, ki je težko pričakoval svete Popotnice. Duhovnik stopi v hišo in koraka po stopnicah vedno višje, da pride do podstrešne izbice, kjer je ležal bolnik. Tukaj stoji mladi gospod, ki ni mogel nikamor več bežati. Tedaj se jame tajati led krog srca grešnikovega. Skesan poklekne pred sveti zakrament in pravi: „O božji Izveličar! Tvoje usmiljenje je neizmerno. Jaz bežim pred teboj, ti pa hitiš za mano. Jaz se te ogibljem, ti pa me preganjaš s svojo ljubeznijo do tega kotička, kjer ti ne morem več oditi. Sedaj bodi konec moji trdosrčnosti, premagalo je tvoje usmiljenje. Spreobrniti se hočem in odslej se vrednega skazati tvojega neizmernega usmiljenja.“ Amen.

Zakonski mož.

Za sv. vero je pač najlepša ustanova na zemlji družina. Družina je božja ustanova in je podlaga vsega socialnega reda, je podlaga državnina. Bog je postavil zakon, da bi mož in žena skrbela za medsebojno časno in večno srečo in da bi otroke izredila v božjem strahu za večno življenje. Sv. cerkev, ki prešinja s svojim zveličavnim naukom vesoljno človeško družbo, posvečuje tudi zakonsko zavezo, in Jezus Kristus, ustanovnik svete cerkve, je povzdignil zakon v zakrament.

Sovražniki sv. cerkve dobro vedó, da je zakon največja opora krščanskega življenja, zato skušajo razdreti družino in tako omajati najmočnejši steber socialnega reda. Kdor je toraj prijatelj obstanka človeške družbe, delal bode z vsemi močmi na to, da se ohrani svetost, nerazvezljivost in zakramentalni značaj sv. zakona. — Zakon ima dvojno stran, človeško in božjo. Človeška je v tem, da se mož in žena prostovoljno skleneta in nič ni napčnega, če država vpliva na to zvezo in stavi nekatere pogoje ter uravnava razmero med možem in ženo, med starši in otroci glede državljanskih nasledkov le-te zveze. Božja stran zakona je pa v tem, da ima zakon verski in moralni značaj, da mož in žena zavoljo Boga spolnujeta dolžnosti med seboj in do otrok, kajti Bog sam je v raji zvezal prva človeka v zakon, rekoč: „Ni dobro človeku samemu biti, naredimo mu pomočnico njemu enako.“ 1. Mojz. 2, 18. Blagoslovil ju je, rekoč: „Naraščajta in množita se!“

Kaj je tedaj podlaga zakonske sreče? Morda meseno poželenje? Nikakor ne. Tudi živali imajo čutni nagon, vendar se one ne družijo v zakonske skupine. Človek ima v sebi višje, duševne moči; ali je morda namen družine izobraževanje le-teh moči? Tudi ne, ker one se dajo gojiti in izobraževati veliko več v samskem stanu. Morda so ma-

terijalne koristi podlaga družine? Skoro da se zdi tako, ker ljudje se ženijo dostikrat iz zgolj materialnih ozirov. Slavnoznana žena toži po pravici, da dandanes možki ne snubijo toliko žene, ko denar. Glavno vprašanje pri ženitvi je, koliko premore nevesta, po njenih moraličnih lastnostih se vprašuje bore malo. Ne zadosti! Dandanes se bije posebno hud boj zoper nerazvezljivost zakona. Zatoraj so pričeli v mnogih državah umešavati se v versko dogmo, smatrajo zakon le za civilno pogodbo, katera se zamore poljubno razveljaviti, kadar se dopade možu. To teženje pa ni nič družega, nego skrivno teženje po poligamiji, in če obvelja to, podrtá je najmogočnejša podlaga človeške družbe. Ako je zakon razvezljiv, potem je konec prisrčnosti med zakonskima, konec je potrpežljivosti v zakonu, konec je vsaki vspešni vzgoji otrok.

1. Da tedaj odgovorim na vprašanje, rečem, da je podlaga zakonske sreče *ljubezen*, pa ne čutna ljubezen, marveč ljubezen, ki izhaja iz medsebojnega spoštovanja, ljubezen, ki izhaja iz vere. Ljubezen, ki ne prihaja iz vere, ne bo nikdar trdna in stanovitna. Srce, prepuščeno samo sebi, je preveč občutljivo, nestanovitno in slabo, vera ga mora prešinjati, voditi in vtrjevati. Od začetka seveda se mnogo besediči o večni ljubezni, ali to zatrjevanje ni dosti več nego fraza. Treba le nekoliko prevare in že je položen kal nezadovoljnosti, bridkim tožbam, očitanjem in najhujšemu prepiru. Da je ljubezen stanovitna, mora imeti korenine v veri. Vera dá moč, da se ljubezen ne ohladi, dasiravno prihajajo nad zakonske mnogotere poskušnje, skrbi in težave, dasiravno vene cvet mladosti in se mnogi viharji vpirajo zakonski sreči. Kjer ni vere, ne more delovati milost sv. zakramenta, brez milosti božje pa tako ni nič.

2. Druga podlaga zakonske sreče je *darežljivost*. Ako človek dandanes opazuje, kako lahkomišljeno sklepajo ljudje zakone, menil bi, da se z zakonom prične nebeško veselje. Ali kako rado in hitro se vse spremeni. Kmalu pridejo težavne dolžnosti, huda odgovornost, težke skrbi. Prav ima De Bonneau, ki pravi, da je zakon veliko več žrtva, nego pogodba in da je huda poskušnja za moža in ženó. Kjer ni vere in darežljivosti, kmalu splava tudi sreča po vodi. Recimo, da dolgotrajna bolezen obišče hišo, ali

bo ustrajala ljubezen, če ne izhaja iz vere? O kako rado se spremeni stališče. Dva, ki sta se prej srčno ljubila, ne marata se več, morda želita drug drugemu smrt. Mnogi zakonski bi znali pisati o tem dolgo poglavje. Le vera in milost božja daje ustrajnost in darežljivost. Vera v enomer spominja zakonske njihovih dosmrtnih dolžnosti, katere so prostovoljno sprejeli pred altarjem Gospodovim. Dobro vedó, da obiskovanja pošilja Bog in zato jih prenašajo s krščansko potrpežljivostjo, brez očitania, brez mrmranja.

3. Družina pa sestane tudi iz otrok in otroci delajo starišem velike skrbi; kajti otroci imajo nele teló, marveč tudi nevmrjočo dušo, katero je treba navdihniti z ljubeznijo do Boga in do bližnjega. Ali je to mogoče brez temeljite, žive vere? Ako stariši ne verujejo v Boga in v nevmrjočnost duše, ako vidijo na svojih otrocih le teló, materijo, za dušo se pa ne brigajo, menite mar, da bodo taki otroci dobri? — Otroci brez vere se tudi ne bodo dosti brigali za vas; v otroških letih bodo vaši tirani, v mladeniških vaši sovražniki, slednjič pa vaša žalost ali celo sramota, v kazen za to, ker ste hoteli ustanoviti družino brez vere.

Ko sem tedaj razvil pred vami nekatera splošna načela zakonske sreče, obrnem se do vas, krščanski možje, in vas opozarjam na vaše dolžnosti. Mož je glava družine po besedah sv. Pavla: „Mož je podoba in čast božja.“ 1. Kor. 11, 7. Kot oče je ob enem namestnik Bogá, „kateri je oče vsega, kar je v nebesih in na zemlji.“ Ef. 3, 15. Oče zastopa božjo avktoriteto in njegovo vidno previdnost. Ali bode zamogel zadostovati svojemu visocemu poklicu, ako se briga le za svoj posel in unanje dolžnosti, malo ali nič mu pa ni mar družina? Res je, da ima mož mnogotera opravila kot rednik svoje družine in kot državlján. Nikdar pa ne sme pozabiti, da ima dolžnosti tudi do žene in otrok, in da se ne sme odtegovati tem dolžnostim. Zatoraj, če je tudi celi dan z doma, večer naj preživi v svoji družini. Večerne ure so najlepše ure za krščansko družino, ki se zbira krog domačega ognjišča. Dandanes, ko je društveno življenje tolikanj razvito in imamo v Ljubljani nič manj kot 105 društev, marsikateri mož preživi večerne ure v društvih. Lepo in hvalevredno je, če se katoliški mož zanima za društveno življenje, če skuša po dobrih društvih

vtrditi med sodržavljani kotoliška načela; vendar ne sme zanemarjati dolžnosti do svoje družine. Mož, ki ljubi svojo družino, ne bo šel vsak večer iz hiše, in če gre, ne bo izostal celi večer, ker bi bil večer izgubljen za družino, zlasti, ko bi posedal po gostilnah. Kako prijetno in ljubeznjivo je videti domačo družino, zbrano krog mize, zlasti v zimskem času. Hišni oče ali kateri izmed otrok bere na glas, drugi poslušajo in slednjič se prične o berilu razgovor. Mati in hčere se ukvarjajo z ročnimi deli. Včasih se poigrajo, zapojó mило pesmico. Ah, kdo se ne bi z veseljem spominjal blaženih dni, ki smo je preživeli v domačem krogu v hiši svojih dobrih starišev. Skupno družbinsko življenje pa je razvito le tam, kjer so stariši vneti zanj, stariši, ki ne iščejo vedrila in veselja zunaj hiše, marveč v domačem krogu.

Skupno družbinsko življenje je pa tudi podlaga očetovske avtoritete. Čem tesneja je vez družbinska, temvečji ugled in veljavo ima oče. Po besedah sv. Avgušтина ima oče v hiši ne-le knežjo, marveč duhovsko, da, v gotovem smislu celo škofovsko oblast in službo. Krščansko ljudstvo spoznava kakor instinktivno, da je mnogo sorodstva med duhovnikom in očetom; zategadelj imenuje mašnike duhovne očete in najvišji cerkveni poglavar v Rimu se imenuje „papa“, t. j. oče. Ako hoče tedaj oče spolnovati svoje častite dolžnosti, ako hoče, da ga bo družina spoštovala in ljubila, on mora postati središče in glava cele družine, on mora živeti z družino in v družini. Sedaj pa pomislite, kaj bo iz naših družin, ako oče izključljivo živi le za delo in vedrilo, mati pa tudi gre za zaslužkom. In koliko je takih družin, v katerih so otroci popolnoma prepuščeni ali sami sebi ali ptujim ljudem. Ali je v tacih razmerah upati izdatna krščanska izreja otrok? Toraj, krščanski možje! Kolikor je le mogoče, oklepajte se družin, radi se pomudite v njih.

S tem pa še ni storjeno vse. Da se vkorenini sreča družbinska, treba je molitve. Molitev je najpotrebnejša in najvažnejša dolžnost vsakega kristijana, pred vsem pa dolžnost krščanskih starišev. Vse zavisi od božjega blagoslova. „Ako Gospod ne zida hiše, zastonj jo zidajo zidavci.“ Ps. 126. Mož naj toraj rad moli za svojo družino,

ker on je gospodar in vladar hiše. Skrbi naj pa tudi, da se v družini, kolikor je mogoče, goji skupna molitev. „Kjer sta dva, ali so trije zbrani v mojem imenu, sem jaz sredi med njimi.“ Mat. 18, 20. Skupna molitev ima čudovito moč, nekako premaga Boga samega. Skupna molitev se dviguje kvišku, kakor Bogu prijetno kadilo. Opuščanje molitve je dostikrat vzrok zakonske nesreče in slabe izreje otrok. Kolikokrat zdihuje oče, ko misli na svojega v daljini bivajočega sina, ki je izpostavljen vsem nevarnostim; kolikokrat je užaljeno njegovo srce, ko vidi, da mu hči ne skazuje nobenega zaupanja, marveč mu zapira svoje srce. Sam je vzrok, ker nikdar ni učil otrok moliti, nikdar ni molil z njimi. Najpripravniji čas za skupno molitev je večer. Bilo je v hiši visocega častnika. Častnik sam je molil na glas litanije in druge molitve. O kako pomenljiva tihota je nastala, ko je došel do spraševanja vesti in umolknil. Silen je bil vtis, ki ga je na otroke napravil ta molk. Videli in slišali so, da stariši premišljujejo tek življenja, da se čutijo zavezane Bogu. Do tacihi starišev imajo otroci silno spoštovanje; in če se tudi razkropé po svetu, četudi pridejo v različne razmere, vtisov, ki so je prejeli doma, ne pozabijo nikdar.

Prav lepa prilika za skupno molitev je pred jedjo in po jedi. Po tej pobožni navadi se otroci učijo spoznavati, da od Boga prihaja vsak dober dar in so mu hvaležni. Jako važno je, da vcepíte otrokom v srce hvaležnost do Boga. Ako bodo hvaležni Bogu, bodo hvaležni tudi vam. Dostikrat tožijo stariši, da jim otroci kar nič niso hvaležni za njihov trud in skrb. Odkod to? Odtod, ker stariši ne učé otrok hvaležnosti do Boga. — Visoki uradnik je imel kaj dobre otroke, silno lepo so se obnašali do svojih starišev. „Veste“, pravi gospod nekemu radovednežu. „v čem je skrivnost moje izreje? Moji otroci so morali za vsako malenkost prositi in se zanjo zahvaliti.“ — Morda se vam zdi to načelo priprosto, vendar je resnica, da se po njem pospešuje veljava starišev, otroci se vadijo v pokorščini in ljubezni klanjati se svojim starišem in seveda tudi Bogu.

Dolžnost očetova je, da otrokom preskrbi primerno vzgojo in jih vadi delavnosti. Dandanes, ko velja šolska sila, ni treba ravno skrbeti za vednostno izobrazbo otrok;

pač pa za to, da se otroci posveté tisti stroki, za katero imajo največ zmožnosti in veselja. Dajajte otrokom doma dela, da ne bodo postopali po hišah ali ulicah, ker družba je največ kriva, da se dandanes pokvari toliko otrok. Imate vrtiček, učite otroke obdelavati ga; ste rokodelci, obrtniki, dovolite otrokom, da včasih pegledajo v delavnico in za kratek čas malo pomagajo. Ako imajo otroci veselje do zbirk, recimo cvetic ali kamnov, pomagajte jim osnovati je. Hčere pa naj se sučejo krog matere in naj se učé od nje gospodinjstva in družih koristnih stvari. S samim glasovirom in slikarjijo ne bodo osrečile svojih prihodnjih mož. Fizike in kemije naj se učé v kuhinji. Prav lepa je navada, če se hčere vsaki teden vrsté v domačih poslih. Obleko naj izdeluje po mogočnosti domá, vsaj záse in za otroke, da ne bo za vsako stvar treba šteti denarja. Znano je, da je cesar Karol Véliki nosil le tisto obleko, ki so mu jo naredile njegove hčere.

Za delom pride vedrilo, kakor mir za vojsko. Vedrilo naj se išče večinoma doma in na sprehodih. Velika napaka sedanjega časa je, da ljudje toliko potujejo in vedno delajo izlete. Tudi izleti so na svojem mestu, če se zgodé redko in iz namena, da se človek otrese mestnega prahú in se podá v prijazno naravo občudovat božje veličje. Vendar vse zmerno in po pameti.

Jako važna je za družino 3. božja zapoved: „Posvečuj praznik!“ Družina, in edino ona zamore to zapoved dovesti do prvotne veljave. Država tega ne more, dasi čuti potrebo. Mnogo se beseduje dandanes o nedeljskem miru in državna oblast izdaja o njem leto za letom postave in odloke. Nihče ne more odrekati državi v tej zadevi dobre volje. Velika napaka je pa v tem, da si države prilastujejo pravico določbe, kdo sme ob nedeljah delati, kupčevati, kdo in kdaj sme ob nedeljah opravljati hlapčevska opravila. Ta pravica ne gré svetnim oblastnikom, marveč edini sv. cerkvi, ki čuje, da se spolnujejo božje in cerkvene zapovedi. V krščanski moralki je že vse natanjčno določeno o nedeljskem počitku, le nje se držimo, pa pridemo gotovo do cilja. Druga napaka je ta, da se govori le o nedeljskem miru, ne pa o posvečevanju nedelj. — Kaj ima tedaj družina storiti v tej zadevi? Prvič mora biti prepričana o dolžnosti

posvečevanja nedelj in praznikov, in drugič naj vsak član družine spolnuje to zapoved. Že na vse zgodaj vladaj v hiši nedeljski mir, ki odsevaj na vseh licih; mir z Bogom, mir sè seboj, mir z bližnjim. Vsak počivaj od dela in se pošteno razvêdri. Zberi svoje moči, da si prihodnji teden zopet zmožen za delo. Človek ni sužen, ni žival, da bi delal v enomer. Šest dni delaj, sedmi dan počivaj po zgledu božjega Stvarnika. Posebno lepo in priporočila vredno je, da ob nedeljah opravljamo dela krščanskega usmiljenja, da obiskujemo revne in bolne in je tolažimo. Sv. apostelj Jakob: „Čista in neomadeževana božja služba je ta, vdove in sirote obiskavati v njihovi britkosti.“ 1, 37.

Najvažniša dolžnost ob nedeljah in praznikih pa je božja služba. Sv. cerkev zapoveduje vsem kristjanom, ki so dosegli sedmo leto, da morajo biti vsako nedeljo in praznik sè spodobno pobožnostjo pri sv. maši, če jih ne ovira veljaven vzrok. Da ima v mislih tudi pridigo in nauk, je umevno samo ob sebi. „Kdor je iz Boga, rad posluša božji nauk.“ Jan. 8, 47. Velika je napaka, da se kristjani dandanes odtegujejo tej dolžnosti in se izgovarjajo, da nimajo časa, da jim pridigar ni všeč itd. Enim je preučen, drugim preveč priprost. Vsi ti pomisleki padejo, ako je človek ponižen in se zaveda svoje dolžnosti. Varujte se pa kritikovati pridigarja vpričo otrok ali mu škodovati na dobrem imenu, ker to je grozno pohujšanje za otroke, ki ne ločijo osebe od stvari. Jaz opazim, da dandanes otroci silno zanemarjajo božjo službo; ne samo dečki, tudi deklice. Ostajajo doma, ali gredó sprehajati se, ne da bi je oče opozoril na dolžnost. Ali, dragi moji, kako zamore oče resnobno veleti otrokom v cerkev, ako sam ne gre vanjo? Ali ne poreče otrok: Oče, zakaj pa vi ne greste? Ali ni Bog tudi vaš Gospod, ali ne velja tudi za vas cerkvena zapoved? — Ravno to veljá tudi o prejemanji sv. zakramentov. Ako hočete toraj, da bodo vaši otroci natančni v obiskovanji božje službe, pridni v prejemi sv. zakramentov, sami jim dajajte lep izgled, kajti besede mičejo, zgledi vlečejo. Saboj jih jemajte v cerkev, da jih boste lahko nadzorovali, ž njimi poklekajte h angeljski mizi, potem se vam ne bo bati za dober izid izreje, ne bo se vam bati odgovornosti pred Bogom.

Še par besed o delovanji družine na zunaj. Države sestanejo iz občin, občine iz družin. Družina je toraj temelj ali jedro človeške družbe in je neizmerne važnosti. Ako je družina krščanska, tedaj deluje izvrstno in preosnuje kakor kvas celi svet; družine brez vere pa storé brezverno tudi državo. Popačenost se je pričela vsikdar v družini; nanjo se je najprej spravil sovražnik, oslabil njeno veljavo, popačil njeno npravstvenost; in ko so bile popačene družine, ni mu preostalo več mnogo dela. To je bilo delo 16. veka, ko se je odcepila mogočna veja od cerkve in zaplela celo Evropo v goljušivo razsvitljenost in naprednaštvo, katero je spodkopalo vero, vzelo zákonu značaj zakramenta, izročilo vzgojo otrok izključljivo državi, ter po revoluciji ustvarilo moderno državo. Brezverni liberalizem, zastopan v skrivnih društvih, zatira sedaj vsa krščanska načela, odpravlja vse častitljive običaje. Kar je odločno cerkvenega, mora se odstraniti, sveti križ iz šol in bolnišnic pometati, pokopališčem vzeti verski značaj. Pokopališča ne smejo biti več katoliška, cerkvena, marveč centralna, vsem verskim ločinam bodi skupni počitek. Samomorci se morajo cerkveno pokopati, dvoboj zagovarjati, duhovnikom vzeti politične pravice in jih potisniti v cerkve in zakristije; a tudi tam je postaviti pod policijsko nadzorstvo; minil je srednji vek sè svojo temó, živimo v dôbi prostosti, razsvitljenosti in napredka, v dôbi tolerance, v kateri mora pasti vsa tenkosrčnost in razlika med verskimi ločinami. Proč z dogmo, vera ljubezni vladaj med nami!

Ne čudite se, da se je po teh liberalnih teorijah zamajala cela Evropa, da so se jeli podirati temelji človeške družbe: da se ne spoštuje več nobena avtoriteta, ne božja ne človeška, da ni več sveto in varno nobeno življenje, da se gromadijo nad nami temni oblaki in da je celi svet v strahu, kaj bo iz tega. Cela Evropa se je oborožila in se zanaša na armado; ali predragi, nobena armada ne bo v stani ustaviti velikanskega toka, če se podere enkrat jez, ki ga brezverci trgajo tako nezmislno. — Kaj je storiti? Preosnovati je treba krščanske družine. Krščanska načela morajo zopet obveljati v družinah; če so se vkoreninile tukaj, potem naj se nesó vun v javno življenje. Kedar se zgodi to, zboljšale se bodo razmere in rešeno bó socialno

vprašanje. Pred vsem je treba toraj v družinah gojiti trdno in jasno versko zavest in verski pogum. Velika napaka je, da smo tako boječi in neodločni; in ravno mi katoliki smo taki. Drugoverci se odločno potegujejo za svoje pravice, ne pusté žaliti verskega čuta, katolikom pa je vse prav. V svojem srcu, v domači hiši so katoliški, varujejo se pa javno pokazati katoliško mišljenje, in politiško življenje hočejo na vsak način ločiti od osebnega verskega prepričanja. Radoveden sem, jeli imajo tudi dvojno vest, privatno in politišno? Ne bode morda na sodnji dan Jezus zavrgel njihovo formirano vest? Če kedaj, velja dandanes beseda Kristusova: „Kdor se bo mene sramoval pred ljudmi, tega se bom tudi jaz sramoval pred nebeškim Očetom.“ Mat. 10, 3.

V prvi vrsti je poklican mož, ki naj svoje versko prepričanje očito in možato spoznava, pravice sv. cerkve in družine pogumno in neprestano brani in je po svojem poklicu zastopa bodisi v občinski svetovalnici ali v deželni ali državni zbornici, ali sicer med svojimi sodržavljani. Kot gospodar in oče bodi celi mož, mož od nog do glave, ne prevzet, vendar v svesti si svoje naloge. Verujte mi, ljudje ga bodo spoštovali, ga slušali, bolj kakor brezznačajne kričače in najete podpihovalce.

A ker je posamezen človek slab, treba je, da se združimo; v družbi je moč. Pristopajte katoliškim družbam in delujte v njih tako, da vse eno spolnujete dolžnosti do domače družine. Družba ni samo za veselje in razvedrilo, marveč je delo. Zlasti vam priporočam cerkvene družbe in bratovščine, kongregacije in, ne strašite se, priporočam vam tudi III. red sv. Frančiška. Vse te družbe, ako se jih vestno poprimemo, zamorejo preosnovati naše mišljenje in delovanje. Krščanska družina, na ta način osnovana in vtrjena, postala bode moč, kateri ne bode kos nobena druga oblasr, kajti opira se na moč božjo. Ko bi vse družine, od knežje do delavske, krščansko mislile, živele in delovale, ne bi bilo več socialne bēde na zemlji. Vem, da na zemlji nikdar ne bomo dosegli stanovitne sreče, vendar ko se borimo za vzvišene ideje na zemlji, upanje je, da jih dosežemo v nebesih, kjer bomo sprejeti v večno in srečno božjo družino. Amen.

Marija.

Dolgo sem premišljeval, katero snov naj si izberem za zadnji govor. Snovi se ne manjka, preobilo je je in radi tega je težavno izbirati. Tudi bi rad v zadnjem govoru povedal kaj tehtnega; nekako v spomin bi vam rad podal nauk zveličaven in ljubeznjiv. Naenkrat mi prav notranji glas: Marija! — Slavil si Boga - Očeta, Stvarnika nebes in zemlje; slavil Jezusa Kristusa, Odrešenika svetá; slavil si celo človeka kot podobo božjo, tempelj sv. Duha; ali za Marijo, Mater božjo nimaš besede? Ali ni ona najlepša izmed človeških otrok? Ali ni ona spočeta brez izvirnega greha? Ali ni ona rodila Jezusa, Izveličarja sveta? Ali ni ona sedaj Kraljica nebes in zemlje, priprošnjica naša pri Bogu, srednica med Bogom in ljudmi? Ali ni ona naša mati, ki nas vse goreče ljubi? — Dá, Marije se hočemo spominjati to uro, njo hočemo poslaviti, kolikor je nam vmrljivim ljudem mogoče. Jezus božji in Marijin Sin, blagoslovi besede, ki jih bom govoril v proslavo Tvoje Matere.

Češčenje Marijino, hvaležnost in ljubezen, ki jo gojimo do Marije, se opira na dva razloga, katera se nikakor ne dasta omajati. Ta dva razloga sta: Visoka čast Marijina in velika moč njene priprošnje pri Bogu.

1. Marija je v pravem smislu **Mati božja** in to je njena prva čast. Druga božja oseba, Jezus Kristus, je hotel postati človek, da bi rešil človeški rod greha in večne smrti. Mi smo se zadolžili pred Bogom, mi smo z grehom zaslužili smrt in večno kazen. Ker pa mi nismo v stanu plačati Bogu ta dolg, prišel je On na svet, da bi stopil na naše mesto, da bi zadostil za nas. Vzel je od Marije Device meso in kri, svojo človeško natoro, katero je sklenil

z božjo natoro v eno samo, božjo osebo. Marija je toraj v resnici mati božja, ne kakor bi bila rodila Boga — Bog je od vekomaj — marveč rodila je njega, ki je Bog in človek skupaj v eni osebi. Mati je mati celega otroka, dasiravno ne rodi duše, marveč le telo; dušo namreč ustvari Bog vsacemu človeku posebej. Ravno tako je tudi Marija mati celega Jezusa, toraj v resnici Mati božja.

Marijina čast kot Matere božje je tako visoka, da se niti ne dá misliti, kaj šele opisati. Toraj vsklikne sv. Janez Krizostom: „Bog zamore ustvariti lepše svetove, ali veličastniše matere od Marije ne bi si mogel dati.“ Pomislite Marijino čast in srečo: Devet mesecev je prebivalo božje Dete pod njenim srcem; v veselji ga je rodila, na svojih rokah zibala, z milimi pesmicami ga kratkočasila, z lastnim mlekom ga hranila in ga vzgojevala s tako ljubeznijo, kakršne zastonj iščeš na zemlji. Ne čudite se, da se radi visoke časti Mariji klanja vse, kar je ustvarjenega.

2. Marija je mati in devica ob enem, t. j. rodila je Jezusa kot devica in je vsikdar ostala devica; moža ni bilo zraven. Katekizem nas uči te resnice na čisto priprosti način: Jezus kot Bog ni imel matere, pač pa očeta: kot človek ni imel očeta, pač pa mater. Blažen sad telesa je toraj Marija prejela po čudežu božje vsemogočnosti, ali kakor pravi sv. evangelij: „Spočela je od sv. Duha!“ — Marija je bila sicer zaročena z Jožefom, ali ta zveza je bila zgolj duhovna. Bog je v svoji neskončni modrosti Marijo zaročil z Jožefom, da bi bil on varuh njene časti in poštenosti. Ko bi bila ona neporočena rodila Jezusa, izpostavljena bi bila najkrivičniši sodbi, tako pa je bila pod varstvom Jožefovim. Ker sta bila Jožef in Marija oba iz Davidovega rodú, postal je po tej zaroki še bolj očividni prihod Jezusov iz Davidove hiše. — Da je Marija res kot devica spočela in rodila, razvidno je iz njenih besed. Kajti, ko ji je angelj oznanil, da bo rodila sinú, zdelo se ji je nemogoče, češ: „Kako se more to zgoditi, ker ne poznam moža?“ Luk. 1, 34. — Ali angelj jo podučil, da se to ne bo zgodilo s pomočjo moževo, marveč po moči sv. Duha. In tedaj šele, ko ji je bilo zagotovljeno, da ostane devica prej kakor slej, izrekla je tisto pomenljivo besedo „Fiat“, (zgódi se), ki je razveselila nebo in zemljo.

Marijina nedolžnost se spričuje tudi iz ravnanja Jožefovega. Jožef je namreč opazil, da bo Marija postala mati. Odkodi dete? Njegovo ni, čegavo pa je? Hudega si ni upal misliti, ker poznal je izvrstno zanesljive čednosti svoje zaročenke. Ker si tedaj ne vé razlagati Marijinega materinstva, sklene razdreti zakonsko zvezo in tajno zapustiti Marijo. Marija, vsa tiha, molči ponižno in upa, da bo Bog branil in razodel njeno nedolžnost. Tedaj pa se angelj prikaže Jožefu, rekoč: „Jožef, sin Davidov, ne boj se vzeti (k sebi) Marije svoje žene; kajti kar je v nji rojeno, je od sv. Duha. Rodila bo sina in njegovo ime imenuj Jezus; on bo namreč odrešil ljudstvo svoje njihovih grehov. To se je zgodilo, da se dopolni, kar je Gospod govoril po preroku: „Glej! Devica bo spočela in rodila sina in ime mu bode Emanuel, t. j. Bog z nami.“ Mat. 1. Ko se zbudi Jožef, stori, kar mu je angelj zapovedal in vzame k sebi svojo ženo, ker dotlej nista še stanovala v eni hiši skupaj.

— Da je Marija, kakor Jožef, živela v vednem devištvu, je dokazano po ustnem izročilu aposteljniov in po njenih besedah: „Moža ne poznam.“ Sveto pismo imenuje sicer Jakoba in Simona in Judo in Jožefa, brate Jezusove, ali oni niso bili pravi bratje, marveč le sorodniki. Vsi štirje, ki se imenujejo Jezusovi bratje, so bili sinovi Marije Kleofe, tete Marijine, toraj nekako bratranci Jezusovi. V svetem pismu se sorodniki mnogokrat imenujejo brate. Tako je Abraham govoril Lotu: „Nikar prepira med menoj in teboj, med mojimi in tvojimi pastirji; saj sva si brata.“ 1. Mojzes 13, 8. Ali vendar je bil Abraham stric Lotov. Če se Jezus imenuje „prvorojeni“, hoče sveti evangelij reči „edinorojeni“, kakor se tudi bere v 1. Kroniških bukvah, da je bil Rohobija prvi sin Eliecerjev, dasi Eliecer ni imel družih sinov. 1. 23, 17. Vsi sv. cerkveni očetje slavijo toraj Marijo kot neomadeževano devico. Sv. Avgustin: „Devica je spočela, devica rodila, devica po porodu ostala.“ Serm. 2, 31. Sveti Bazilij: „Ljubimci Kristusovi ne morejo slišati, da bi bila Mati božja kdaj prejenjala biti devica.“ Hom. 25.

3. Tretja čast Marijina je v tem, da je bila spočeta brez madeža izvirnega greha, t. j. bila je od prvega trenutka svojega spočetja po posebni predpravi in milosti božji, zavoljo zasluženja Jezusa Kristusa obvarovana ma-

deža izvirnega greha. Že v raju je obljubil Bog, „da bo žena (Marija) kači strla glavo“, 1. Mojz. 3, 15., zavoljo tega ni mogla Marija nikdar bivati pod oblastjo hudobnega duha; to bi se pa bilo zgodilo, da je ona le en trenutek imela greh na sebi. Celi stari vek jo slavi z izrednimi hvalnicami, imenuje jo „milosti polno“, toraj tudi en trenutek ni mogla biti Bogu neprijetna. Najstarejša orijentalaska liturgija, ki se pripisuje sv. Jakobu, imenuje Marijo: „Sanctissima et immaculata“, t. j. najsvetejša in brez madeža. Ni mogoče, da bi bil Sin božji, ki je svetost sama, hotel vzeti človeško natoro iz bitja, ki bi bilo, četudi en sam trenutek, nesveto in omadeževano. Ni mogoče, da bi bila Marija, izvoljena Mati božja, le en trenutek pogrešala tisto svetost in pravičnost, s katero so bili obdarjeni angelji in prva človeka. Veličasten je bil toraj trenutek, ko je bila slovesno proglašena verska resnica o brezmadežnem spočetju Marije Device. Bilo je 8. decembra l. 1854. Papež Pij IX. je sedel na prestolu v vatikanski baziliki. Obdajala ga je neizmerna množica kardinalov, škofov in ljudstva iz vseh krajev zemlje. In dasiravno je bilo tisti dan oblačno vreme, v trenutku, ko je bila iz ust papeževih proglašena verska resnica, pretrgali so se oblaki, in prijazen solnčni žarek je obsijal slavno zbrano množico.

4. Marija je bila okinčana s polnostjo božjih milosti in po lastnem sodelovanji se je obvarovala tudi vsacega osebnega greha. Sv. pismo jo toraj imenuje „milosti polno“ in sv. očetje jo slavijo kot „vsikdar čisto“, „brezmadežno“, kot „lilijo med trnjem“, „svetišče nezagrešenosti“. Sv. Avguštin: „Kadar je govor o grehih, nočem staviti nobenega vprašanja o bl. Devici Mariji iz spoštovanja do Gospoda.“ *De nat. et gratia I. 36.* In to je četrta Marijina čast.

Kaj sledi iz te čveterere časti? Iz nje sledi, da moramo Marijo častiti, kakor se spodobi. Mi katoličani ne molimo Marije, kakor se nam dostikrat predbaciva. Ali največjo čast, katero sploh smemo skazovati ustvarjenemu bitju, skazujemo Mariji, Materi božji. Saj so tudi otroci deležni tiste časti, ki jo skazujemo starišem zavoljo njihove učenosti, umetelnosti, zavoljo njihovih zaslug za domovino. Spodobi se toraj, da častimo Marijo zavoljo Jezusa, o

katerem beremo, da je bil pokoren svoji materi in svojemu redniku in ju je častil.

II. Ne manjša od Marijine časti je pa Marijina moč, zatoraj se tudi nánjo opira Marijino češčenje. Velika je gotovo moč pozemeljskega kralja; brez dvoma je pa tudi velik vpliv, ki ga ima kraljeva mati do sinovega srca tudi tedaj, ko je sin že zasedel kraljevi prestol, ko že drži žezlo v svojih rokah. Ravno tako ima Marija, Mati božja, velikansko veljavo in moč do svojega sina Jezusa Kristusa, Gospoda nebes in zemlje. Ali je ne bomo prosili pomoči? Se ne priporočali njeni priprošnji? Res je, da nam zamore Bog pomagati, grehe odpuščati, milosti deliti brez Marije. Ali nam pa tudi hoče pomagati brez posredovanja Marijinega, to je drugo vprašanje.

Nespametno je očitati nam katoličanom, da z Marijnim češčenjem negujemo nekako malikovalstvo. Zatoraj povdarjam še enkrat: Mi ne molimo Marije, mi ne trdimo, da je Marija sama záse vsemogočna; mi jo samo častimo, toda srčno, otroško jo častimo, kličemo jo na pomoč; in dasiravno vemo, da ona ni vsegamogočna po sebi, vendar smo prepričani, da je nekako vsegamogočna pri svojem božjem Sinu po svoji priprošnji. — Tudi angelj je počastil Marijo, rekoč: „Češčena, milosti polna, Gospod je s teboj!“ Luk. 1, 38. — Počastila jo je Elizabeta, njena teta, zahvaljujoč jo za obisk: „Od kod meni čast, da pride mati mojega Gospoda k meni? Blažena si med ženami, in blažen je sad tvojega telesa!“ Luk. 1, 42—43. Nato Marija: „Poveljučuj moja duša Gospoda, ker velike reči je storil meni on, ki je mogočen. Odslej me bodo blagrovale vsi národi.“ Luk. 1, 46. In kako bi jo ne? Zgodba Jezusovega včlovečenja, njegovega rojstva, darovanja v tempeljnu, beg v Egipt, povrnitev v Nazaret, njegovo daljno življenje in trpljenje je v najtesnejši zvezi z Marijo; in iz vsega se spozna, da ima ona poseben poklic med človeštvom, pa tudi izredno moč in oblast. Edina Marija je bila tako srečna, da je čula prvi glas iz milih Jezusovih ust, pa slišala tudi zadnje njegove besede na križu. Ne čudite se toraj, da seže Marijino češčenje tje v apostoljske čase. Aposteljni, preden so se razšli, sestavili so bistvene verske resnice v veroizpovedanje, ki se imenuje „apostoljska vera“, in v tej veri so odločili Mariji odlično mesto, rekoč o

Jezusu: „Spočet od sv. Duha, rojen iz Marije Device.“ Apostelnom se pridružijo cerkveni očetje. Sv. Ignacij Anti-johijski slavi čudovito Jezusovo rojstvo po Mariji. Sv. Justin, oni filozof, ki je zapustil šolo Platonovo in vstopil v šolo Kristusovo, primerja Marijo z našo prvo materjo Evo in pravi, da je Marija poravnala, kar je zagrešila Eva. Tertulj spopolnuje primeru, pisoc: Dolg, ki ga je naredila Eva, ker je verovala kači, je poravnala Marija, ki je verovala nadangelju Gabrielu. Sv. Justina je častila Marijo varhinjo svoje nedolžnosti. Sv. cerkev je v Rimu hranila sv. ostanke mučencev v Panteon-u, na pročelje njegovo pa je postavila napis: Sancta Maria ad Martyres. Ali niste še čuli slavospevov, ki so jih Mariji na čast spleli sv. Efreml, Gregor Naz., Ambrož, Janez Krizostom, Bernard, Aljfonz Ligvori, Frančišek Salezij? Ali niste še čuli o slavnih spisih, s katerimi sta Marijo častila sv. Bonaventura in sv. Tomaž Akvinski? Ali ne veste, da je bila Poljska Marijo izvolila v svojo kraljico? Da so se vsi prebivalci Portugaljske Mariji na čast postili vsaki sabotni dan? Da sta se Škotska in Ogrska imenovali vazaljki Marijini, Francoska se zvala Marijno kraljestvo? Ali vam ni znano, da se dvigajo po vseh deželah obširnega katoliškega sveta veličastni tempeljni, in kapele, posvečene nebeški kraljici? Da je skoro ni družine, ki bi ne imela priljubljene podobe Marijine v posebni časti? Da, vse umetnosti, poezija, glasba in slikarstvo tekmujejo med seboj, katere se bo lepše odlikovala v proslavi Marijini? Ali vam niso znane Rafaelove in Murilove madone? Ali ne poznate bratovščin in družeb, katere pod zastavo Marijno velikansko delujejo v preosnovanje krščanskega življenja? — O Marija! Govorila si resnico, ko si zaklicala v svetem navdušenju: „Odslej me bodo blagrovani vsi narodi zemlje!“ Tako kakor to, se ni spolnilo nobeno prerokovanje na zemlji.

Češčenje Marijno je nam prava srčna potreba, ker Marija je naša mati, kakor je Jezus naš Odrešenik; Marija je boljša mati, nego katerakoli, ker nobena mati nima tako velike, čiste, nesebične in stanovitne ljubezni, kakor Marija. Ljubimo jo toraj tudi mi, skazujmo ji srčno hvaležnost. To se bo zgodilo, ako imamo zaupanje do nje in če se prav pogostoma zatekamo k njej, v dušnih in telesnih po-

trebah. Ona vse premore pri Bogu, njeni materni skrbi je Jezus s križa izročil Janeza in ž njim nas vse.

Bilo je v Afriki po krvavem boji zoper Abdel-Kaderja. Pod šotorom je ležal smrtno ranjen francoski štabni oficir. Poleg njega je stala njegova žena, hči in mlad zdravnik, njegov sin. Žena in hči sta prosile ranjenca, da bi poskrbel za svojo dušo, sin je molčal in ni silil v očeta. Z vsako uro je bila nevarnost večja; sapa zastaja, bati se je najhujšega. Tedaj vsi trije pokleknejo poleg očeta in vskliknejo: „Marija, pomagaj!“ — Oče odpre oči in vpraša tiho: „Ali niste klicali Marije?“ — „Dá“, odgovoré navzoči. Nato oficir: „Ko sem šel k vojakom, naročil mi je duhovni pastir moje rojstne župnije, naj nikdar ničesar ne odrečem, kar me kdo prosi v Marijnem imenu. Prvikrat se godi, da sem prošén v Marijnem imenu. Ne smem in ne morem odreči, pošljite po gospoda.“ — Vojaški duhovnik pride. Oficir se skesano spové, prejme sv. Olje in umrje, rožni venec v rokah, z besedami: „Na svidenje góri v nebesih!“

Sin kmalu za tem zapusti vojake, vstopi v bogoslovje, postane redovnik, gre kot misijonar v Indijo in umrje ondi mučeniške smrti. Mati umrje v sluhu svetosti, hči postane milosrdna sestra in umrje kot žrtva svojega poklica. Pomislite, predragi, da vse to so povzročile edine besede: „Marija, pomagaj!“

Marija, pomagaj tudi nam! Blagoslovi moj trud, moje besede, da obrodé obilen sad v mojih poslušalcih. Blagoslovi zlasti možé, da zamorejo po zgledu sv. Jožefa, tvojege ženina, zvesto voditi svoje družine, lepo skrbeti za časen in večén blagor svojih ženâ in otrok. Blagoslovi mladeniče, da ohranijo vero, katero so prejeli od Boga in svojih starišev, da ohranijo sredi pohujšljivega svetá svojo nedolžnost. Blagoslovi zlasti delavski stan, da se obvaruje pogubljevih naukov sedanjega časa, krepko se poprime stebra resnice, sv. cerkve, da potrpežljivo prenaša težkoče stanu in se tolaži z boljšim življenjem v večnosti. Marija, pomagaj nam! Ne zapusti nas, dokler nas ne vidiš v nebesih poleg sebe. Amen.

